

Natura 2000 Fenntartási Terv

HUBF20039 Nyugat-Göcsej

kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

Celldömölk, 2020.

Radiola Kutató és Tanácsadó Bt.

Felelős tervező

Dr. Mesterházy Attila

Vezető szakértők

Dr. Mesterházy Attila (környezetgazdálkodási agrármérnök, botanikus)

Közreműködő szakértők

Bíró Éva (természetvédelmi mérnök, botanikus)

Fehér Csaba (biológus, zoológus)

Lelkes András (erdőmérnök, zoológus)

Nagy Dániel (környezetkutató)

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

TARTALOMJEGYZÉK

1. A TERÜLET AZONOSÍTÓ ADATAI	6
1.1. NÉV	6
1.2. AZONOSÍTÓ KÓD	6
1.3. KITERJEDÉS	6
1.4. A KIJELÖLÉSÜL SZOLGÁLÓ FAJOK ÉS/VAGY ÉLŐHELYEK.....	6
1.4.1. A terület jelölő élőhelyei.....	6
1.4.2. A terület jelölő fajai.....	6
1.5. ÉRINTETT TELEPÜLÉSEK	7
1.6. EGYÉB VÉDETTSÉGI KATEGÓRIÁK.....	8
1.7. TERVEZÉSI ÉS EGYÉB ELŐÍRÁSOK	8
2. VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK.....	10
3. KEZELÉSI FELADATOK MEGHATÁROZÁSA	14
3.1. TERMÉSZETVÉDELMI CÉLKITŰZÉS, A TERÜLET RENDELTETÉSE.....	14
3.2. KEZELÉSI JAVASLATOK.....	14
3.2.1. Élőhelyek kezelése	17
3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok	17
3.2.1.2. Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok	18
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	46
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	48
3.2.4. <i>Mellékletek: a tervezési területen javasolt természetvédelmi kezelések, valamint a művelési</i> <i>ág lehetséges megváltoztatásának összegzése (térkép és táblázat)</i>	<i>50</i>
3.2.4.1 A tervezési terület kezelési egységeinek áttekintő térképe.....	50
3.2.4.2. A tervezési terület kezelési egységei 1.....	51
3.2.4.3. A tervezési terület kezelési egységei 2.....	52
3.2.4.4. A tervezési terület kezelési egységei 3.....	53
3.2.4.5. A tervezési terület kezelési egységei 4.....	54
3.2.4.6. A tervezési terület kezelési egységei 5.....	55
3.2.4.7. A tervezési terület kezelési egységei 6.....	56
3.2.4.8. A tervezési terület kezelési egységei 7.....	57
3.2.4.9. A tervezési terület kezelési egységei 8.....	58
3.2.4.10. A tervezési terület kezelési egységei 9.....	59
3.2.4.11. Jelmagyarázat a Nyugat-Göcsej kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület kezelési egységeit ábrázoló térképlapokhoz.....	60
3.3. A KEZELÉSI JAVASLATOK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK LEHETSÉGES ESZKÖZEI A JOGI HÁTTÉR ÉS A TULAJDONVISZONYOK FÜGGVÉNYÉBEN.....	61
3.3.1. Agrártámogatások.....	61
3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer	61
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer	68
3.3.2 Pályázati források	69

3.3.3. Egyéb	69
3.4. A TERV EGYEZTETÉSI FOLYAMATÁNAK DOKUMENTÁCIÓJA	69
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	70
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	70
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	71
4. TÉRKÉPEK	79
4.1. A NYUGAT-GÖCSEJ KÜLÖNLEGES TERMÉSZETMEGŐRZÉSI TERÜLET ÁTTEKINTŐ TÉRKÉPE ...	79
4.2. A NYUGAT-GÖCSEJ KÜLÖNLEGES TERMÉSZETMEGŐRZÉSI TERÜLET A MŰVELÉSI ÁGAK MEGOSZLÁSA SZERINT	80
4.3. A NYUGAT-GÖCSEJ KÜLÖNLEGES TERMÉSZETMEGŐRZÉSI TERÜLET ÉLŐHELYTÉRKÉPE	81
4.3.1. A tervezési terület élőhelytérképe 1.	81
4.3.2. A tervezési terület élőhelytérképe 2.	82
4.3.3. A tervezési terület élőhelytérképe 3.	83
4.3.4. A tervezési terület élőhelytérképe 4.	84
4.3.5. A tervezési terület élőhelytérképe 5.	85
4.3.6. A tervezési terület élőhelytérképe 6.	86
4.3.7. A tervezési terület élőhelytérképe 7.	87
4.3.8. A tervezési terület élőhelytérképe 8.	88
4.3.9. A tervezési terület élőhelytérképe 9.	89
4.3.10. A tervezési terület élőhelytérképe 10.	90
4.3.11. A tervezési terület élőhelytérképe 11.	91
4.3.12. A tervezési terület élőhelytérképe 12.	92
4.3.13. A tervezési terület élőhelytérképe 13.	93
4.3.14. A tervezési terület élőhelytérképe 14.	94
4.3.15. A tervezési terület élőhelytérképe 15.	95
4.3.16. A tervezési terület élőhelytérképe 16.	96
4.3.17. A tervezési terület élőhelytérképe 17.	97
4.3.18. Jelmagyarázat a Nyugat-Göcsej kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület élőhelytérkép-lapjaihoz	98

Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Nyugat-Göcsej kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
--------------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBF20039
---------------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	4 524,6 ha
---------------------------------------	------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. A terület jelölő élőhelyei

- 6410 Kékperjés láprétek
- 6430 Üde, tápanyaggazdag magaskórósok
- 6440 Alföldi mocsárrétek
- 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek
- 9130 Szubmontán és montán bükkösök
- 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 91K0 Illír bükkösök
- 91L0 Illír gyertyános-tölgyesek

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek:

- 91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek
- 91M0 Pannon cseres-tölgyesek

1.4.2. A terület jelölő fajai

A terület adatlapján szereplő jelölő fajok:

- skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*)
- nagy hőscincér (*Cerambyx credo*)
- szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)
- szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)
- közönséges denevér (*Myotis myotis*)

- nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű fajok:

- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- alpesi tarajosgőte (*Triturus carnifex*)
- közönséges hód (*Castor fiber*)
- zöld koboldmoha (*Buxbaumia viridis*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010.(V.11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Zala megye:

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Csesztreg	Zala megye	352,65	7,79	15,3339
Zalabaksa	Zala megye	8,51	0,19	0,528553
Zalalövő	Zala megye	815,61	18,03	15,49462
Kerkafalva	Zala megye	1160,95	25,66	62,75614
Kálócfa	Zala megye	315,47	6,97	30,89541
Kerkakutas	Zala megye	1112,09	24,58	55,40337
Csöde	Zala megye	759,10	7,79	71,52043
Összesen:		4 525,04	100	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

- A tervezési terület nem tartozik országos jelentőségű védett természeti területhez és nem képezi részét nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó területnek sem.
- A Kerkakutas 2C erdőrészlet jelenleg helyi védett természeti terület, védetté nyilvánító határozatának száma: 76/1981 VB határozat, melyet Kerkakutas község önkormányzata képviselő testületének az épített és természeti környezet helyi védelméről szóló 8/2007 VIII. 21 számú rendeletével újíttott meg.
- A tervezési területen határozatban kihirdetett ex lege védett lápterület vagy forrás nem található. Tervezett ex lege lápterület a Kerkakutas 017/1 és a 025/1c, fhrsz-ú ingatlanok.
- A tervezési terület szinte teljes terjedelmében (99,3%) az országos ökológiai hálózat magterület övezetéhez tartozik.
- A tervezési terület jelentős része (4514,5 ha) tájképvédelmi övezet része.
- A területen erdőrezervátum nem található.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

Településrendezési eszközök

- Csesztreg Önkormányzat Képviselő-testületének 13/2017.(XII.5.) önkormányzati rendelete Csesztreg község helyi építési szabályzatról szóló 22/2004.(IX.28.) önkormányzati rendelet módosításáról
- Csesztreg Önkormányzat Képviselő-testületének 18/2016.(XI.25.) önkormányzati rendelete Csesztreg község helyi építési szabályzatáról szóló 22/2004.(IX.28.) önkormányzati rendelet módosításáról
- Csesztreg Önkormányzat Képviselő-testületének 22/2004.(IX.28.) önkormányzati rendelete Csesztreg község Helyi Építési Szabályzatáról
- Zalabaksa Község Önkormányzati Képviselő-testületének 6/2018.(VII.31.) önkormányzati rendelete Zalabaksa község településkép védelméről
- Zalabaksa Község Önkormányzati Képviselő-testületének 15/2005.(VIII.16.) önkormányzati rendelete Zalabaksa község Szabályozási Tervének jóváhagyásáról, valamint Helyi Építési Szabályzatáról Zalalövő Város Önkormányzat Képviselő-testületének 2/2015. (II.17.) önkormányzati rendelete a helyi építési szabályzatról
- Kerkafalva Önkormányzat Képviselő-testületének 15/2016.(XI.25.) önkormányzati rendelete Kerkafalva község helyi építési szabályzatáról szóló 8/2007.(VIII.21.) önkormányzati rendelet módosításáról
- Kerkafalva Önkormányzat Képviselő-testületének 8/2007.(VIII.21.) önkormányzati rendelete Kerkafalva község helyi építési szabályzatáról
- Kálócfa Község Önkormányzati Képviselő-testületének 5/2018.(VII.31.) önkormányzati rendelete Kálócfa község településkép védelméről
- Kerkakutas Önkormányzat Képviselő-testületének 17/2016.(XI.25.) önkormányzati rendelete Kerkakutas község helyi építési szabályzatáról szóló 7/2007.(VIII.21.) önkormányzati rendelet módosításáról Kerkakutas Önkormányzat Képviselő-testületének 7/2007.(VIII.21.) önkormányzati rendelete Kerkakutas község helyi építési szabályzatáról

- Csöde Község Önkormányzat Képviselő-testületének 12/2004.(XII.23.) önkormányzati rendelete Csöde Község Szabályozási Terve, valamint Helyi Építési Szabályzata jóváhagyásáról

Körzeti erdőtervek

- Szentgyörgyvölgyi Erdőtervezési Körzet (érvényes 2016.01.01-2025.12.31) (jóváhagyó határozat száma: 04.4/1195-2/2016) érintett települések: Csesztreg, Csöde, Kálócfa, Kerkafalva, Kerkakutas, Zalalövő
- Lenti Erdőtervezési Körzet (érvényes 2015.01.01-2024.12.31) (erdőterv rendelet száma: 47/2014 (IV. 24.) VM rendelet 8. melléklete) érintett település: Zalabaksa

Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

Az érintett Natura 2000 terület az 505. számú Zalai-dombsági vadgazdálkodási tájegységbe tartozik, melynek a vadgazdálkodási tervét az Észak-dunántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 12/2018. (VII. 3.) AM rendelet hirdette ki.

- ZalaerdőZrt. (8800 Nagykanizsa, Múzeum tér 6.) 20-200610-505 kódszámú vadászterület. A vadgazdálkodási üzemtervet (2017-2037) jóváhagyó határozat száma: 1086-7/2011.
- BT-ALPHA GREEN Kft. (8986 Pórszombat, Kossuth Lajos u. 52/A.) 20-200650-505 kódszámú vadászterület. A vadgazdálkodási üzemtervet (2017-2037) jóváhagyó határozat száma: ZA-05/ZA/020/109-3/2019.
- Zalalövői Borostyán Vadásztársaság (8999 Zalalövő, Kossuth u. 11.) 20-200750-505 kódszámú vadászterület. A vadgazdálkodási üzemtervet (2017-2037) jóváhagyó határozat száma: ZA-05/ZA/020/302-1/2019.
- Zalavölgye Vadásztársaság (8900 Zalaegerszeg, Lőrinc barát u. 11.) 20-201450-505 kódszámú vadászterület. A vadgazdálkodási üzemtervet (2017-2037) jóváhagyó határozat száma: ZA-05/ZA/020/313-1/2019.
- Zalagrár Mg. Term. Kft. (8932 Pókaszepetk, Tasziló major 01088/1 hrsz.) 20-201560-505 kódszámú vadászterület. A vadgazdálkodási üzemtervet (2017-2037) jóváhagyó határozat száma: ZA-05/ZA/020/70-3/2019.

Halgazdálkodási terv és horgászrend

- A területen nyilvántartott halgazdálkodási vízterület nem található.

Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

- A Víz Keretirányelv Hazai Megvalósítása, Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv, Dráva vízgyűjtő, 3-1 Mura alegység, Kerka folyó, közreadja: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Nyugat-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, 2010. április

(<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>)

2. Veszélyeztető tényezők

1. táblázat: a tervezési területen jellemző veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kicsi)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempon tjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A06	Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	M	5	A kaszálás elmaradása alapvetően veszélyezteti a 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek közösségi jelentőségű élőhely fennmaradását, mivel művelés hiányában ezek degradálódnak, gyomosodnak, nádasodnak, majd helyüket fászszerű növényzet foglalja el. A művelés felhagyása következtében hosszabb távon eltűnnek a nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) utolsó élőhelyei is. Leginkább a Csödétől délre lévő, Kozma-patak menti jó természetességű gyepek
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	M	0,1	A rétek cserjésekkel érintkező szegélyének kaszálása miatt egyes fűfélék kiszorítják a 6430 Űde, tápanyaggazdag magaskórósokbizonyos fajait, így az élőhely átalakul.
B02	Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is	L	10	A területen folytatott erdőátalakítás a 91E0* Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno- Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>), a 9130Szubmontán és montán bükkösök élőhely és más közösségi jelentőségű élőhelyek, mint a 91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek és a 91M0 Pannon cseres-tölgyesek állapotát jelentős mértékben veszélyezteti. Az őshonos fafajokból (magas kőris, kocsánytalan tölgy) létesített monokultúrákban megszűnik a jelölő élőhely, az állományok többsége egykorú,

				A táplálkozásra, szaporodásra alkalmas élőhelyek szűkössége veszélyezteti a nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) állományait.
B03	Erdőfelújítás idegenhonos, vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)	H	30	A Natura 2000 terület számos részét erdei fenyővel telepítették be, mely őshonos ugyan, de elegendően állományokban természetes körülmények között nem fordul elő. Továbbá vannak még kisebb akácültvények is. Mindkét fafaj ültetvényei leginkább a 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek termőhelyét foglalja el.
B06	Fakitermelés (kivéve tarvágás)	M	80	A nagy vágásterületekkel operáló erdőgazdálkodás, az elegyfák eltávolítása, az erélyes alsó szintű gyérítések alkalmazása erősen veszélyezteti a 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek és 91M0 Pannon cseres-tölgyesek állapotát. A fakitermelések okozta károk a megfelelő használati mód megválasztása, a térbeli és időbeli korlátozások betartása, a kíméletesebb technológiák alkalmazásával csökkenthetők. Fakitermeléskor az odvas fák is gyakran eltávolításra kerülnek, ezzel szűkül a nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) szaporodóhelye.
B07	Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is	H	60	A holt faanyag eltávolítása veszélyezteti a szarvasbogar (<i>Lucanus cervus</i>), a nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) és a skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) állományait, a nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) szaporodó és pihenő helyeit.
B08	Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)	H	80	Az idős fák eltávolítása veszélyezteti a nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) szaporodó és pihenő helyeit.

B09	Tarvágás	H	80	A tarvágás különösen domboldalokban növeli az eróziót. A nagy kiterjedésű, nyílt területeken özönnövények, gyomok jelennek meg, így a 9130 Szubmontán és montán bükkösök, a 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek és 91M0 Pannon cseres-tölgyesek természetes fajkészlete csökken, állományaik degradálódnak.
				Az idős erdők tarvágásos véghasználatára megszünteti a nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>), szaporodó és pihenő helyeit.
B12	Ritkítás (lombkoronaszintben)	H	80	A természetszerű állapotú 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek és 91M0 Pannon cseres-tölgyesek megbontásával az aljnövényzetben fénykedvelő fajok (siskanád, szeder) szaporodnak el, kiszorítva az őshonos lágyszárú fajokat.
B13	Égetés erdészeti célból	L	2	A vágásterületeken keletkezett faanyag elégetése növeli a veszélyét az akác terjedésének, melynek megjelenése kedvezőtlenül hat a 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek fajkészletére és természetességére.
B16	Faanyag szállítása	L	2	A Kozma-patak völgyében közlekedő nehéz faanyagszállítógépjárművek degradálják a termőhelyet, a kocsinyomok mentén gyomok, idegenhonos növények és inváziós fajok juthatnak be a természetes gyepekbe, így degradálják a 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek közösségi jelentőségű élőhelyet. A 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek és 91M0 Pannon cseres-tölgyesek szintén veszélyeztetettek, mivel az állományaik utakkal jól feltártak, azokon rendszeres faanyagszállítás történik, mely degradálja a termőhelyet.
B20	Növényvédő szerek erdészeti használata	H	80	Az erdőfelújítás során használt rovarölő szerek a szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>), a nagy hősincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) és a skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) imágóit elpusztítják, csökkentve ezáltal a szaporodóképes állományt.

G07	Vadászat	H	100	A túltartott vadállomány jelentős mértékben degradálja a 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek termőhelyét, aljnövényzetét, túlzottan visszaveti a fiatal faegyedek, cserjék növekedését, akadályozza az erdők felújítását.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	H	5	A fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>) a 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek élőhely és más közösségi jelentőségű élőhelyek, mint a 9130 Szubmontán és montán bükkösök és a 91M0 Pannon cseres-tölgyesek számos élőhelyfoltjának átalakulásával fenyeget. Legalább áttételesen az összes jelölő értékre negatív hatással van élőhelyeik beszűkülésre, leromlása útján. A lágyszárú özönfajok közül a legnagyobb problémát a magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>) jelenti. Jelentős veszélyforrás a 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek és a 6430 Üde, tápanyaggazdag magaskórósok élőhely esetében, ahol a kevésbé jó vízellátottságú állományok aljnövényzetét eluralja.
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlatnak által okozott közvetlen változás)	H	5	A 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek élőhely és a 6430 Üde, tápanyaggazdag magaskórósok számos állománya cserjésedőben van a szukcesszió miatt. Az erdősülő gyepek fajkészletük jelentős részét elvesztik. A szukcesszió megfékezése természetvédelmi beavatkozást igényel a Kozma-patak völgyében lévő gyepek esetében.

* Kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus

Jövőben várható veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kicsi)	Érintett aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
N02	Aszály és csapadék-mennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	H	2	A mezoklíma szárazodásával a 9130 Szubmontán és montán bükkösök felújulása, felújítása nehezebbé válik, a termőhely szárazodásával az üde típusjelző fajok visszaszorulása várható. A bükkösök leromlásával párhuzamosan az inváziós fafajok térhódítása is potenciális veszélyforrást jelent.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A tervezési területen gyepes élőhelyek csak igen kis kiterjedésben találhatók, számos közülük a művelés felhagyását követően beerdősült vagy özöngyomok uralták el, illetve a nem megfelelő kezelés miatt jellegtelenné vált. Kiemelt természetvédelmi célkitűzés ezért a 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) jelölő élőhelyek megmaradt állományainak hosszú távú fenntartása kaszálás vagy legeltetés útján. A leromlott állapotú, gyomos, cserjésedő vagy a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) által veszélyeztetett állományaik helyreállítása és újbóli használatba vétele sürgető feladat. Ez kulcsfontosságú az üde rétek közösségi jelentőségű, védett lepkefajai, a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), a vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*) igen kis egyedszámú, sérülékeny populációinak, valamint számos más, gyepes élőhelyekhez kötődő faj fennmaradása és az élőhelyi változatosság megőrzése szempontjából is.

A fás vegetáció vonatkozásában elsődleges cél a 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*), valamint a 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek közösségi jelentőségű, jelölő élőhelytípusok állapotának megőrzése és javítása. Fontos cél továbbá a 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) kiemelt közösségi jelentőségű, jelölő élőhelytípus néhány kis kiterjedésű foltjának fenntartása. Ennek érdekében célkitűzésként fogalmazható meg (erdőrészlet léptékre is értelmezve) a változatos fajösszetételű és korosztályszerkezetű, idős, odvas fákat és vastag, álló és fekvő holtfát is nagyobb mennyiségben tartalmazó, folyamatos erdőborítást biztosító állományok kialakítása és fenntartása, a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) és más idegenhonos özönnövények terjedésének megakadályozása, a jellegtelen keményfás és puhafás faállományok állapotának javítása.

Ezen célkitűzések megvalósulása a záloga a szarvasbogár (*Lucanus cervus*), a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), a nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), a nagy fülű denevér (*Myotis bechsteinii*) jelölő fajok, valamint számos további közösségi jelentőségű, illetve védett denevér-, madár- és növényfaj megőrzésének.

Hosszabb távon fontos célkitűzés továbbá a fenti jelölő élőhelytípusok termőhelyét elfoglaló, sok esetben azokat veszélyeztető akácos, fenyves és más idegenhonos faállományok honos fafajokból álló, kedvező természetvédelmi állapotú erdőkké való átalakítása.

3.2. Kezelési javaslatok

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt

megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

A tervezési terület természeti értékeinek megőrzését szolgáló kezelési elveket és javaslatokat általánosságban és úgynevezett kezelési egységekhez rendelten csoportosítva adjuk meg a következőkben. A kezelési egységek lehatárolása a 2018-ban készült, az Általános Nemzeti Élőhelyosztályozási Rendszer 2011-ben kiadott változatán (ÁNÉR 2011) alapuló élőhelytérkép alapján történt. Ennek során az azonos kezelést igénylő élőhelyfoltokat összevontuk, illetve az élőhelyfolton belül különböző kezelést igénylőket leválasztottuk. Arra törekedtünk, hogy a javaslatok megfelelő mértékben specifikusak lehessenek, így az eltérő kezelést igénylő élőhelyeket elkülönítettük. Ugyanakkor azt is szem előtt tartottuk, hogy a kezelési egységek rendszere könnyen áttekinthető legyen és a terület ne legyen indokolatlanul felaprózva. A kezelési javaslatokat a kezelési egységek területén belül előforduló jelölő értékek igényeinek figyelembevételével és a kezelési egység jelenlegi állapotának függvényében határoztuk meg. Az egyes kezelési egységekbe sorolt ÁNÉR élőhelytípusok és közösségi jelentőségű élőhelyek összefoglalását a 2. táblázat mutatja.

Az élőhelyek kezelésére vonatkozó, 3.2.1-es fejezetben elsőként a gazdálkodáshoz szorosan nem kötődő kezelési javaslatokat adjuk meg, majd a gazdálkodáshoz köthető javaslatokat. A gazdálkodáshoz köthető javaslatokat négy alfejezetben tárgyaljuk, annak megfelelően, hogy a javaslatok a mezőgazdálkodásra, az erdőgazdálkodásra, a vadgazdálkodásra vagy a vízgazdálkodásra vonatkoznak.

A gazdálkodáshoz köthető javaslatokat követik az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok, majd a fajvédelmi intézkedések.

2. táblázat: A kezelési egységek összefoglalótáblázata

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett ÁNÉR élőhelytípusok kódja	Érintett közösségi jelentőségű élőhelyek kódja	Terület (ha)	Terület (%)
KE-1	Lápi zsombékos és lápcserjés	B4, J1a	91E0*	1,83	0,04
KE-2	Űde gyepek	D34, D34xE1, E1xD5, E1xE2	6510, 6430	18,59	0,41
KE-3	Jellegtelen gyepek	OB, OBxRA, OC, OD	-	53,56	1,18
KE-4	Szántók	T1, T6	-	42,63	0,94
KE-5	Örökerdő	K2, K2xK5, K5, K5xK2, N13	9130, 91G0*	295,27	6,53
KE-6	Tölgy- és bükkerdők	K2, K2xL2a, K2xRDa, K5, L2a, P1, P8	9130, 91G0*, 91M0	1612,32	35,62
KE-7	Jellegtelen faállományok és fásodó területek	J5, ODxP2b, P2b, P2bxB, P2bXS6, RA, RB, RBxOB, RBxOD, RBxP2b, RC, RCxOD, RCxRB, RCxS6, RDa	91E0*, 91G0* (potenciálisan)	1481,85	32,87
KE-8	Fenyőültetvények	P1, S4, S4xS5, S4xS6, S5, S5xS4	-	963,04	21,29
KE-9	Akácok	S1, S6, S7	-	24,44	0,54
KE-10	Állóvizek	AcxBA, U9	-	2,3	0,05
KE-11	Művi létesítmények	T8, U4, U10, U11	-	24,1	0,53

* kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok

A tervezési területtel érintett térség turisztikai, ipari fejlesztései, településfejlesztési tervezése során kiemelt figyelmet kell fordítani a közösségi jelentőségű élőhelyek megőrzésére. Ennek érdekében a tervezési területen a jövőben csak a közösségi jelentőségű élőhelyek fenntartását, állapotuk javítását vagy bemutatását, illetőleg a gyalogos és kerékpáros turizmust, a helyi értékek látogatását szolgáló létesítmények elhelyezése javasolt a feltétlenül szükséges mértékben és kiterjedésben. A közösségi jelentőségű és védett értékekre a közmű és úthálózat fejlesztésekor, helyreállításakor is figyelemmel kell lenni. A földutak javítását a pocsolókban élő és szaporodó védett és közösségi jelentőségű kétéltűek védelme érdekében tervszerűen célszerű végezni, annak részleteit a természetvédelmi kezelővel a munkálatok megkezdése előtt egyeztetni ajánlott. Javasolt az utakon kialakult vízállások kiváltására mesterséges vizes élőhelyek kialakítása. Kerülni kell minden olyan tervet és beruházást, mely a tervezési területen található vízfolyások ökológiai állapotát és a tervezési terület vízháztartását kedvezőtlenül befolyásolhatja.

A tervezési terület vízi életközösségi és vízháztartása szempontjából fontos a vízfolyások folyamatos árnyalásának biztosítása. Az 1995. évi LVII. törvényben, illetve 120/1999. (VIII. 6.) Korm. Rendeletben meghatározottak alapján emberélet és vagyonvédelem érdekében esetlegesen szükségessé váló vízügyi beavatkozások csak a legszükségesebb mértékben, a vízfolyások tényleges medrére vonatkozóan a 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus megőrzésére való fokozott figyelemmel történhetnek.

A mező-, erdő-, illetve vízgazdálkodással nem érintett területeket a Művi létesítmények (KE-11) kezelési egységbe soroltuk. E kezelési egységbe kerültek a lakóépületek a hozzájuk tartozó kertekkel, gyümölcsösökkel, a közúthálózat tervezési területet érintő szakaszai, a főbb erdei utak, útrézsűk, erdészeti rakodók, melyek összesített kiterjedése 24,1 hektár. E területrészek karbantartására vonatkozóan általános érvényű kezelési javaslat az idegenhonos inváziós fajok terjedésének megfékezése. A fával borított területek esetében ez elsősorban a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) terjedésének megfékezését jelenti. A növénytelepítések során őshonos, a tájban jellemző fajokat célszerű választani. Fontos az őshonos fafajok idős egyedeinek kímélete, mivel azokhoz számos közösségi jelentőségű és védett állatfaj kötődik. A munkálatok tervezésekor és kivitelezése előtt szakmai állásfoglalás, tanácsadás céljából érdemes felkeresni a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóságot. A lágyszárú özönnövények terjedésének megelőzése érdekében a zöldfelületek rendszeres kaszálása javasolt. Az extenzíven művelt gyümölcsösök a tájhonos gyümölcsfák fontos génbankjai lehetnek, megőrzésük, gyarapításuk az agrobiodiverzitás fenntartásának lényeges eleme. Ezekben javasolt a gyakori fűnyírás helyett évi két-háromszori kaszálás alkalmazása a fűnövedék eltávolításával. Ezáltal az adott terület élővilágának változatossága középtávon jelentősen növelhető. Az idős, odvas gyümölcsfák a korhadó faanyaghoz kötődő rovarvilág és az odúlakó madarak védelme érdekében kímélendők.

3.2.1.2. Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok

3.2.1.2.1. Mezőgazdálkodás

Gyepek

A tervezési területen természetközeli állapotú nyílt élőhelyek, gyepterületek csak igen kis kiterjedésben találhatók. A mindössze két foltban megjelenő, Lápi zsombékos és lápcserjés (KE-1) kezelési egységbe sorolt élőhelyeken a vízháztartás biztosítása az elsődleges természetvédelmi szempont.

Az Üde gyepek (KE-2) kezelési egységbe kerültek azok a gyepfoltok, melyeken még legalább részben fennmaradtak a termőhelynek megfelelő élőhelytípus jellegzetes fajai. Állapotuk megőrzése, fejlesztése alapvető feltétele a tervezési területen meglévő gyes közösségi jelentőségű élőhelyek és a gyepekhez kötődő közösségi jelentőségű, valamint védett fajok fennmaradása szempontjából; továbbá e területek biztosíthatják a fajforrást a jellegtelen gyepek regenerálódásához. A Jellegtelen gyepek (KE-3) kategóriába a bolygatott, korábban szántóként hasznosított, a regeneráció elején járó, illetve a túl alacsony kezelési intenzitás, a kaszálék eltávolításának hiánya vagy a szárazúzással való kezelés miatt leromlott gyepfoltok kerültek.

(a) Kezelési egység kódja: KE-1

(b) Kezelési egység meghatározása: Lápi zsombékos és lápcserjés

A kezelési egységbe mindössze két jó vízellátottságú zsombéksásos állomány került, melyek közül az egyiket félkörívben egy keskeny lápcserjés sáv szegélyez. A kezelési egység teljes területe: 1,83 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

B4 Lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek

J1a Fűzlápok

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas köris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

** kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus*

Érintett közösségi jelentőségű fajok:-

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Mocsári kocsord (*Peucedanum palustre*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Kulcsfontosságú a kezelési egységbe tartozó élőhelyfoltok vízháztartásának megőrzése. Az özönnövények visszaszorításán túl egyéb kezelés nem javasolt. A magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) az élőhelyek szegélyében jellemző, ez évi két-háromszori kaszálással visszaszorítandó. Amennyiben a kezelési egység foltjai üzemtervezett erdőt érintenek, vagy a későbbiekben betervezésre kerülnek, az ide tartozó élőhelyeket háborítatlanul kell hagyni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- Üzemtervezett tisztásként nyilvántartott területrészek setében a Szentgyörgyvölgyi Erdőtervezési Körzet Körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.
GY108	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálása évente legalább háromszor.
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E23	A kijelölt egyéb részek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) részleges vagy teljes háborítatlanságának biztosítása.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukcióra, egyéb élőhelyfejlesztési tevékenységre a kezelési egység területén nincs szükség.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység foltjai természetvédelmi szempontból értékes, gazdasági jelentőséggel nem bíró kis kiterjedésű területek, melyek megfelelő vízellátottság esetén kezelést nem igényelnek, azok háborítatlanul megőrzendők. A szegélyekben tömeges lehet a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*), mely szárazabb években az élőhely belsejébe is behatolhat, ezért visszaszorítandó.

(a) Kezelési egység kódja: KE-2

(b) Kezelési egység meghatározása: Üde gyepek

Alacsony térszínen elhelyezkedő mocsárrétek és kisebb arányban domboldali helyzetű, zömében kaszált gyepek összesen 18,59 hektár kiterjedésben.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

D34 Mocsárrétek

D5 Patakparti és lápi magaskórósok

E1 Franciaperjés rétek

E2 Veres csenkeszes rétek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)

sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*)

nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

kenyérbél cickafark (*Achillea ptarmica*), fekete gólya (*Ciconia nigra*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az érintett területek kaszálással vagy legeltetéssel egyaránt kezelhetők. A magasabb térszíneken megjelenő, (mezofil) területrészeken (ÁNÉR: E1, E2) évi egyszeri kaszálás vagy legeltetés is elegendő, míg a tavasszal és nyárelőn rendszerint vízállásos, völgyalji gyepeken (ÁNÉR: D34) az évi kétszeri, ajánlottan június 15. előtt és augusztus 15 után végzett hasznosítás kívánatos a fajkészlet fenntartása és a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) visszaszorítása, elterjedésének megakadályozása érdekében is. Kétszeri hasznosítás esetén a két kezelés között legalább 60 nap regenerációs időt kell hagyni. A nedves gyepek a legeltetéssel való hasznosításra különösen érzékenyek, könnyen túlhasználat miatti leromlás léphet fel. A legeltetés intenzitását, az itató és delelőhelyek, karámok elhelyezkedését mindenképpen ajánlatos a működési terület szerint illetékes nemzeti park igazgatósággal folyamatosan egyeztetni. A túllegeltetés elkerülése érdekében a legeltetett területeken a gyeppmagasság irányadóan ne csökkenjen 10 cm alá. Amennyiben az adott gazdálkodónak lehetősége van rá, az e kezelési egységbe sorolt területeken az első növedéket kaszálással ajánlott hasznosítani, a második növedéket kaszálás vagy legeltetés útján. Téli legeltetés nem javasolt. A kezelési egységbe tartozó réteken boronálás csak március 15 előtt, a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetve végezhető. A kezelésként változó helyen bűvósávok, kaszálatlanul hagyott területrészek, illetve legelésből kizárt területek jelölendők ki, melyek helyszínét a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. Így megőrizhetők a kezelési egységhez kötődő közösségi jelentőségű és egyéb védett fajok, és megelőzhető, visszafordítható az állományok gyomosodása. A kezelésből kizárt foltok a tavaszi boronálás előtt, tárgyév március 15-éig zúzhatók le. Kétszeri hasznosítás esetén a magaskórós jellegű, illetve láprétekre is jellemző védett növényfajok élőhelyén – amennyiben azok jelentős mértékben nem gyomosodnak, cserjésednek – az egész vegetációs időben fennmaradó kaszálásból/legeltetésből kizárt területrészek is kijelölendők. Általános cél a cserjésedés, a területcsökkenés megakadályozása, a már cserjésedő gyepek cserjeirtás, majd újbóli kaszálás útján való helyreállítása. Fontos, hogy a cserjék, fák kivágása a csak ősszel, illetve télen történjen, így elkerülhető számos a bokrokban fészkelő védett madárfaj fészekaljainak pusztulása.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet.
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- Üzemtervezett, tisztásként nyilvántartott területrészek esetében a Szentgyörgyvölgyi Erdőtervezési Körzet Körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.
GY45	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY100	A kaszátlan terület legalább 50%-ának a tábla belsejében történő biztosítása.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.
GY108	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karamok és jóságállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY122	A legelésbiztosított terület kialakítása a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve.
GY128	Kaszálás szárzúzással nem helyettesíthető.

GY129	A területen található őshonos cserjék minimum 5 %-ának meghagyása kisebb csoportokban, mérettől függetlenül (kis- és nagytermetű cserjék egyaránt).
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepen deponálni.
GY133	Legeltetés során élő vízből nem lehet itatni, az itatáshoz a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen itatóvályú kialakítása.
GY135	Legeltetési hasznosítás esetén legalább 10 cm-es gyepmagasság biztosítása.
VA03	A területen szóró, vadetető, szóó nem létesíthető.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A jó állapotú gyepterületek a jelenlegi kezelés fenntartásával vagy a közelmúltban felhagyott kezelés visszaállításával megőrizhetők, illetve helyreállíthatók. Néhány cserjésedő, de még jó fajkészletű területrészen a cserje, illetve fafajok visszaszorítása és a gyepterület rendszeres, évi egy-két alkalommal történő kaszálása útján való helyreállítása szükséges. A javasolt kezelések részletes kifejtése a 3.2. *Élőhelyfejlesztési és élőhelyrekonstrukciós javaslatok* fejezetben található.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A tervezési terület gyepes Natura 2000 élőhelyei kezelés hiányában leromlanak, illetve beerdősödnek. A megfelelően végzett kaszálás vagy legeltetés eredményeképp a domináns gyepalkotók mellett számos kísérőfaj is szerephez juthat, ugyanakkor az idegenhonos magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) nem képes felszaporodni. A gyepes élőhelyekhez kötődő közösségi jelentőségű és védett fajok fennmaradásához is elengedhetetlen a megfelelő kezelés. A fogasolás, gyepszellőztetés a gyepnemez felszaggatása következtében a domináns fűféléket juttatná előnyhöz, és a kisebb versenyképességű, érzékenyebb fajok visszaszorulását okozná. Téli legeltetés a túlhasználat és a gyepfelszín maradandó károsításának veszélye miatt nem javasolt. A kaszálókon, legelőkön megtalálható őshonos méretes fák számtalan élőlénynek nyújtanak élőhelyet, és tájképi értékük is jelentős, ezért megőrzésük, felújításuk mindenképpen szükséges. A természetvédelmi szempontból is megfelelő, de az évenként változó viszonyokhoz is alkalmazkodni képes gyepgazdálkodási tevékenység megvalósítása érdekében célszerű évente a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett legeltetési/kaszálási tervet készíteni. A szárazzás nyomán a szerves anyag a kezelt területen marad, akadályozva a kisebb versenyképességű fajok egyedeinek csírázását, kihajtását, ezért bár a beerdősülést megakadályozza ugyan, nem helyettesítheti a kaszálást vagy legeltetést. Több megőrzendő állat és növényfaj a cserjés szegélyekhez kötődik, ezért a gyepterületeken végzett cserjeirtások során érdemes azok kis részét visszahagyni az érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetve. A

cserjék visszaszorítását úgy érdemes végezni, hogy az ne akadályozza a gyepek jövőbeli kezelését, regenerálódását. A szórók, szóók, vadetetők közelében kis területen koncentráltan jelentkezik a vadak által okozott taposási kár, ami a kiemelten értékes gyepekben maradandó kárt okoz.

(a) Kezelési egység kódja: KE-3

(b) Kezelési egység meghatározása: Jellegtelen gyepek

Nem kellő intenzitással vagy nem megfelelően kezelt gyepek, illetve parlag eredetű, kezeletlen, gyomos, helyenként özönnövényekkel erősen fertőzött területek és néhány vadföldként hasznosított terület sorolható ide. A kezelési egység teljes területe: 53,56 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

OB Jellegtelen üde gyepek

OC Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek

OD Lágyszárú évelő öfönfajok állományai

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok: -

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Évi kétszeri kaszálás vagy legeltetés útján az ide sorolt területek állapota a legtöbb esetben jelentősen javítható. Minden legeltetéssel való hasznosítást követően tisztító kaszálás elvégzése szükséges. A két kezelés között legalább 60 nap regenerációs időt kell hagyni. A nedves gyepek a legeltetéssel való hasznosításra különösen érzékenyek, könnyen túlhasználattal miatti leromlás léphet fel. Téli legeltetés nem javasolt. A legeltetés intenzitását, az itató és delelőhelyek, karámok elhelyezkedését mindenképpen ajánlatos a működési terület szerint illetékes nemzeti park igazgatósággal folyamatosan egyeztetni. Kaszálásból, legeltetésből kihagyott területrészek kijelölése csak a gyomokkal nem vagy elenyésző mértékben fertőzött, illetve az esetlegesen megjelenő védett fajok érdekében, a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetve indokolt.

A fásszárú özönnövények egyedeinek mechanikus visszaszorítását vegyszeres kezeléssel célszerű kiegészíteni. Az 5 cm átmérőt elért egyedeket injektálás, a vékonyabbakat kéreghántás és kenés vagy szelektív vegyszer permetezésével szükséges kezelni a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet.
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- Üzemtervezett, tisztásként nyilvántartott területrészek esetében a Szentgyörgyvölgyi Erdőtervezési Körzet Körzeti erdőterve

(a) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelést lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY81	A gyepterület évente legalább kétszer szükséges kaszálni.
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY128	Kaszálás szárzúzással nem helyettesíthető.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A jellegtelen gyepterületek állapota a kaszálás, legeltetés, valamint a cserjék, fák és özönnövények visszaszorítása mellett a jó fajkészletű gyepterületekről gyűjtött magokkal való felülvetéssel vagy hasonló eredetű széná időleges ráhordásával tovább javítható.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A megfelelő intenzitással végzett kaszálás vagy legeltetés eredményeképp a domináns gyepalkotók mellett számos kísérőfaj is szerephez juthat, ugyanakkor az idegenhonos magas aranyvessző nem képes nagyobb területrészeket tartósan elborítani és idővel az érintett területek közösségi jelentőségű élőhellyé (6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek) alakulhatnak.

A legelő állat válogató magatartása miatt szükséges minden hasznosítást követően tisztító kaszálást végezni. Téli legeltetés a túlhasználat és a gyepfelszín maradandó károsításának veszélye miatt nem javasolt. A természetvédelmi szempontból tartósan megfelelő gyepgazdálkodási tevékenység megvalósítása, az özönnövények szakszerű visszaszorítása érdekében célszerű évente a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetett legeltetési/kaszálási tervet készíteni.

Szántók

A szántók (KE-4) elnevezésű kezelési egysége sorolt területek főként Csöde község közigazgatási területén találhatók, viszonylag kis kiterjedésben. Intenzív és extenzív művelésű területek, továbbá vadföldek egyaránt vannak közöttük. E területeken az extenzív gazdálkodás bevezetése, illetve folytatása a természetvédelmi cél a vegyszerhasználat, tápanyagutánpótlás mérséklése, illetve esetleges gyepesítés vagy őshonos fafajokkal történő erdősítés útján.

(a) Kezelési egység kódja: KE-4

(b) Kezelési egység meghatározása: Szántók

Intenzív és extenzív művelésű szántók, vadföldek. A kezelési egységbe sorolt területek összesített kiterjedése: 42,63 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

T1 Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák

T6 Extenzív szántók

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok: -

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A közösségi jelentőségű élőhelyekre és fajokra nézve a szántóterületek vonatkozásában elsősorban az ott alkalmazott növényvédőszeres veszélyt. Ezért javasolt extenzív művelés bevezetése és/vagy fenntartása, illetve vegyszermentes táblaszegélyek kialakítása.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- Üzemtervezett, vadföldként nyilvántartott területrészek esetében a Szentgyörgyvölgyi Erdőtervezési Körzet Körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
SZ04	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás és vadriasztó lánc használata.
SZ14	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegély elhagyása, a táblaszegélyben szükség esetén mechanikai gyomirtás végzése.
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
SZ21	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás nem megengedett.
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek nem alkalmazhatók.
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ25	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.
SZ43	Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény nem telepíthető.
SZ56	Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fafajokkal, támogatható.
SZ67	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék nem alkalmazható, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az intenzíven művelt szántók vonatkozásában élőhelyfejlesztési célként fogalmazható meg a gyepesítés, táj és termőhelyhonos fafajokkal való erdősítés, illetőleg a spontán gyepesedés vagy honos fafajokkal való erdősődés elősegítése.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A szántókkal határos élőhelyek leromlásának megelőzése érdekében szükséges a gazdálkodás során a vegyszerek alkalmazásának mérséklése, környezetkímélő vegyszerek alkalmazása. Vegyszermentes táblaszegélyek révén a káros bemosódások mérsékelhetőek. A tervezési területen előforduló rovarok és az azokat fogyasztó denevérek védelme érdekében a rovarirtó szerek használatát korlátozni, a légi kijuttatást pedig teljes mértékben kerülni szükséges. A

szántók helyén kialakított gyepek, erdők megfelelő kezelés esetén, hosszabb távon közösségi jelentőségű élőhelytípusokká alakulhatnak vagy közösségi jelentőségű fajok élőhelyeivé válhatnak.

3.2.1.2.2. Erdőgazdálkodás

A tervezési terület 97%-át borítja fás vegetáció. A megközelítőleg 4382 hektár fával borított terület túlnyomó része üzemtervezett erdő. A fával borított terület 41%-a sorolható elsődlegesen természetközeli élőhelytípusokba, 16%-át adják őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok, puhafás vagy keményfás jellegtelen vagy pionír erdők, míg 39%-a honos fajokkal elegyes fenyves származékerdő, özönnövényekkel fertőzött állomány vagy faültetvény. A fiatalosok, vágásterületek aránya 4% körüli. Németh-Seregélyes-féle természetesség tekintetében a fával borított területek mindössze 36%-a tekinthető természetközeli állapotúnak, míg 5%-ot tesz ki a közepes természetességű és 59%-ot az erősen vagy teljesen leromlott állapotú állományok aránya. Általánosságban elmondható, hogy elsődleges rendeltetés szerint a tervezési területen található, üzemtervezett erdők mindössze 34%-a védelmi rendeltetésű. Több mint háromnegyedük áll állami tulajdonban, a Zalaerdő Erdészeti Zrt. Lenti Erdészetének vagyonkezelésében. Az erdőterület 93%-a vágásos, 4%-átmeneti, 3%-a örökerdő üzemmódban kezelt. Korosztályviszonyok tekintetében elmondható, hogy 50 év alatti, fiatal állományok találhatók a terület felén, továbbá az 50 és 90 év közötti, középkorú állományok további egyharmadán. A 90 és 100 év közötti állományok és az igazán idős, 100 év feletti állományok 10-10%-ot tesznek ki.

Az Örökerdő (KE-5) kezelési egységbe néhány olyan értékes, idős, erdőállomány került, melyek jelen állapotukban való fenntartása különösen fontos számos jelölő, és további közösségi jelentőségű, illetve védett faj védelme tekintetében. A Tölgy- és bükkerdők (KE-6) kezelési egységbe közepes vagy jó állapotú, bükk (*Fagus sylvatica*), kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*), kocsányos tölgy (*Quercus robur*), és helyenként csertölgy (*Quercus cerris*) uralta, közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve a vágásos gazdálkodás során ezek helyén létrejött fiatalosok, vágásterületek kerültek.

A Jellegtelen faállományok és fásodó területek (KE-7) közé fajszegény lombos faállományok és a lombelegyes erdeifenyvesek tartoznak, melyek célzott beavatkozásokkal elegyes, többkorú lomberdőkké alakítandók. Az erdeifenyő (*Pinus sylvestris*) és lucfenyő (*Picea abies*) állományok alkotják a fenyőültetvények (KE-8) elnevezésű kezelési egységet, ahol fafajcsere útján a termőhelynek megfelelő honos fafajok alkotta erdők kialakítása javasolt. Akácok (KE-9) néven szerepelnek a túlnyomórészt fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) alkotta faállományok, melyek esetében a vegyszeres kezelést követő teljes fafajcsere útján képzelhető csak el az érintett területek állapotának javulása.

(a) **Kezelési egység kódja: KE-5**

(b) **Kezelési egység meghatározása: Örökerdő**

Jelentős természeti értéket képviselő, idős faállományok. Összesített kiterjedésük: 296,27 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek

K5 Bükkösök

N13 Mészkerülő lombelegyes fenyvesek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

9130 Szubmontán és montán bükkösök

91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal.

* kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

zöld koboldmoha (*Buxbaumia viridis*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), közönséges denevér (*Myotis myotis*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

farkasboroszlán (*Daphne mezereum*), farkasölő sisakvirág (*Aconitum vulparia*), erdei ciklámen (*Cyclamen purpurascens*), turbánliliom (*Lilium martagon*), tündérfürt (*Aruncus sylvestris*), pirítógyökér (*Tamus communis*), ligeti futrinka (*Carabus nemoralis*), kis szarvasbogár (*Dorcus parallelipipedus*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), közép fakopáncs (*Dendrocoptes medius*), kék galamb (*Columba oenas*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*), szőröskarúkoraidenevér (*Nyctalus leisleri*), szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*), fehérszélű törpedenevér (*Pipistrellus kuhlii*), közönségeskéseidenevér (*Eptesicus serotinus*), durvavitorlájú törpedenevér (*Pipistrellus nathusii*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Javasolt a kezelési egységbe sorolt erdőrészek vonatkozásában kizárólag folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodás folytatása. A fakitermelést egyenlőtlen erélyű bontásokkal, legfeljebb 100-300 m²-es lécek alkalmazásával javasolt elvégezni. Változatos korszerkezet fenntartása indokolt. A fahasználatok során az összes holt faegyed meghagyandó. A természetközeli társulásra jellemző elegyfajok legalább 30% elegyarányig kímélendők. Az erdőszegélyekben, 30 m szélességben fakitermelés legfeljebb szálaló jelleggel történjen. Böhöncös egyedek, biotópfák kímélendők legalább 10 db/ha-ig. A beavatkozások kemény (fagyott vagy száraz) talajon végzendők, ajánlottan a védett és közösségi jelentőségű madárfajok fészkelési idején kívül, augusztus 15. és március 15. között, a közelítő nyomokat a természetvédelmi kezelővel egyeztetve. Bármilyen erdőgazdálkodási tevékenység során ügyelni kell a cserje- és lágyszárú szint kíméletére. Az alsószintű gyérítés és cserjeirtás mellőzendő. Az adott helyszínen táj-, illetve termőhelyhonos fajok körének meghatározásában, a felújítás, pótlás, állománykiegészítés során alkalmazni javasolt fajok köréről ajánlott egyeztetni a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóság szakembereivel.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról
- Szentgyörgyvölgyi Erdőtervezési Körzet Körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolások közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználatok során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.

Kód	Kezelés leírása
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fajok alkalmazása.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történelőzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő fajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, faszárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a faszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E73	Inváziós faszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységbe a tervezési terület értékesebb állományai kerültek, melyekben a jelenlegi kedvezőbb állapot fenntartása a természetvédelmi cél. Ezek az állományok menedéket biztosítanak a változatos szerkezetű, holtfában gazdag erdőkhez kötődő fajoknak.

Egy adott erdőrészletet érintő, néhány év alatt végrehajtott felújító vágások, illetve a véghasználatkor keletkezett több ezer négyzetméteres, esetleg több hektáros vágásterületek helyén legalább emberöltőnyi időre megszűnik a korábban jelölő élőhelyként térképezett állomány. A vágásterületek a korábbi állapothoz képest szélsőségesen kiszáradnak vagy éppen elvizesednek, a felszint gyomnövények lepik el, az állományhoz kötődő élőlények túlnyomó többsége a fakitermelés nyomán elpusztul, vagy ott nem találja meg többé életfeltételeit. A felázott talajon való gépi munkavégzéskor a talajfelszínhez kötődő élővilág jelentős mértékben károsodhat. Az egykorú, idős és holt faegyedeket nem vagy alig tartalmazó állományok nem megfelelőek az ehhez kötődő jelölő rovar, madár és denevér fajok számára. A denevérfajok igénylik a cserjeszint jelenlétét és az erdei vízállások fenntartását is, a közösségi jelentőségű rovarfajok számára igen fontos az elegyesség és az erdőszegélyek megőrzése.

A nagyobb vágásterületeket a környező állományokból behatoló fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) könnyen előzönlí, ezáltal igen nagy a veszélye, hogy korábbi jelölő élőhelyek akácossá alakulnak. A fehér akác átalakítja a termőhelyet, aljnövényzete szegényessé és gyomossá válik, és a legtöbb, a természetes növénytakaróhoz kötődő állatfaj számára sem alkalmas élőhelyül. Az előzönlött területek megtisztítása ráadásul rendkívül költség és munkaigényes, ezért a megelőzés kiemelten fontos feladat.

(a) Kezelési egység kódja: KE-6

(b) Kezelési egység meghatározása: Tölgy- és bükkerdők

Idősebb, de erdeifenyőt jelentős arányban tartalmazó kocsánytalan tölgyesek, középkorú gyertyános-tölgyesek, kisebb részben cseresek, középkorú bükkösök, valamint fiatalosok, vágásterületek. Összesített kiterjedésük 1612,32 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek

K5 Bükkösök

L2a Cseres-kocsánytalan tölgyesek

P1 Óshonos fafajú fiatalosok

P8 Vágásterületek

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

9130 Szubmontán és montán bükkösök

91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal.

* kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

nagy hörcsincér (*Cerambyx cerdo*), szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nyugati piszedenevér

(*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

kis szarvasbogár (*Dorcus parallelipipedus*), lapos kékfutrinka (*Carabus intricatus*), sárkánybogár (*Pytho depressus*), erdei béka (*Ranadalmatina*), szürke küllő (*Picus canus*), zöld küllő (*Picus viridis*), közép fakopáncs (*Dendrocoptes medius*), darázsölyv (*Pernis apivorus*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Törekedni kell a folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodási módokra való áttérésre, ezért javasolt a kezelési egységbe sorolt állományok átmeneti, illetve örökzöld üzeműben való kezelése. A jobb állapotú állományok is jellemzően egykorúak. Ezekben szálalás vagy kis (legfeljebb 2000 m²-es) vágásterületeket alkalmazó beavatkozások útján változatos korszerkezet alakítandó ki. Ennek érdekében egy adott területrészen ajánlottan akkor nyitható vágásterület, ha az azzal határos állomány legalább 50 éves. Elérendő cél a jelentős mennyiségű (hektáronként legalább 10 db) idős (120 év feletti) faegyedek és jelentős mennyiségű (hektáronként 30 m³), álló és fekvő, vastag holt faanyag jelenléte. Böhöncös egyedek, biotópfák kímélendők legalább 5 db/ha-ig. A beavatkozásokat kemény (fagyott vagy száraz) talajon végzendők ajánlottan a védett és közösségi jelentőségű madárfajok fészkelési idején kívül, augusztus 15. és március 15. között, a közelítő nyomokat a természetvédelmi kezelővel egyeztetve.

Felújítás csak őshonos fafajokkal történjen, a természetközeli társulásra jellemző elegyfajok a 30% összesített elegyarány eléréséig kímélendők, hiányuk esetén a fiatalosokba, lékekbe mesterségesen telepítendők. A fiatalosokban megjelenő elegyfajok 30%-os összesített elegyarányig, fajonként legalább 5%-os elegyarányig kímélendők. Ügyelni kell a társulásra jellemző állományszintek meglétére, a cserje- és lágyszárú szint fokozott kíméletére. Az alsószintű gyérítés és cserjeirtás mellőzendő. A bükkösök tölgyesekké alakítása kerülendő, a fennálló bükkösök megőrzendők. Az adott helyszínen táj-, illetve termőhelyhonos fajok körének meghatározásában, a felújítás, pótlás, állománykiegészítés során alkalmazni javasolt fajok köréről ajánlott egyeztetni a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóság szakembereivel.

Az állományszélek felé egy famagasságnyi szélességben fakitermelés legfeljebb szálalás útján történjen. Minden eszközzel védekezni kell a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) inváziója ellen. A fertőzött állományrészekben szakszerű vegyszeres kezeléssel kell az agresszíven terjedő idegenhonos fafajt visszaszorítani.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról
- Szentgyörgyvölgyi Erdőtervezési Körzet Körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E14	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.

Kód	Kezelés leírása
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása.
E53	Természetes újulat esetében mesterséges felújítás nem alkalmazható.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.

Kód	Kezelés leírása
	- Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. - Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). - Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. - Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E73	Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.
E97	Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása.

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

Egy adott erdőrészletet érintő, néhány év alatt végrehajtott felújító vágások, illetve a több hektár kiterjedésű vágásterületek helyén legalább emberöltőnyi időre megszűnik a korábban jelölő élőhelyként térképezett állomány. A vágásterületek a korábbi állapothoz képest szélsőségesen kiszáradnak vagy éppen elvizesednek, a felszín gyomnövények lepik el, az állományhoz kötődő élőlények túlnyomó többsége a fakitermelés nyomán elpusztul, vagy ott nem találja meg többé életfeltételeit. Mindezek miatt sürgető feladat a folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodásra való áttérés. A felázott talajon való gépi munkavégzéskor a talajfelszínhez kötődő élővilág jelentős mértékben károsodhat. Az egykorú, idős és holt faegyedeket nem vagy alig tartalmazó állományok nem megfelelőek a szarvasbogár (*Lucanus cervus*), a nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), a nyugati piszedenevér

(*Barbastella barbastellus*) és nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*) jelölő fajok, továbbá a tervezési területen előforduló más közösségi jelentőségű és védett rovar-, madár- és denevérfaj számára. A denevér-, rovar- és madárfajok egyaránt igénylik a cserjeszint és a szegélyvegetáció meglétét, az elegyfajokban gazdag faállományt és az erdei vízállások fenntartását is. A kártevők elleni vegyszeres védekezés a tervezési terület rovar- és denevérfaunájára egyaránt veszélyt jelenthet. A tervezési területen a bükk láthatóan jól újul, vitális, továbbá számos természeti érték e faj állományaihoz kötődik, ezért a bükkösök tölgyesekké alakítása kerülendő.

A nagyobb vágásterületeket a környező állományokból behatoló fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) könnyen előzönlí, ezáltal igen nagy a veszélye, hogy korábbi jelölő élőhelyek akácossá alakulnak. A fehér akác átalakítja a termőhelyet, aljnövényzete szegényessé és gyomossá válik, és a legtöbb, a természetes növénytakaróhoz kötődő állatfaj számára sem alkalmas élőhelyül. Az előzönlített területek megtisztítása ráadásul rendkívül költség és munkaigényes, ezért a megelőzés kiemelten fontos feladat.

(a) Kezelési egység kódja: KE-7

(b) Kezelési egység meghatározása: Jellegtelen faállományok és fásodó területek

Fajszegény lombos, és lombelegyes erdei- és lucfenyves állományok, korábbi gyepek helyén kialakult jellegtelen faállományok, cserjések, fasorok. Összesített kiterjedésük: 1486,81 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

J5 Égerligetek

P2b Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

RA Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok

RB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők

RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

RDa Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

* kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus

Érintett közösségi jelentőségű fajok: -

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A megfelelő termőhelyen található, táj és termőhelyhonos állományok esetében a változatos fajokösszetételt, állományszerkezetet és cserjeszintet javasolt kialakítani. Az állományok javításakor lehetőség szerint kisméretű lékek alkalmazandók, a faji változatosságot állománykiegészítés, telepítés útján célszerű kialakítani az adott élőhelytípusra jellemző elegyfajok alkalmazásával. A keskeny (30 méternél nem szélesebb) erdősávokban legfeljebb

rövidebb szakaszokban, (a lékvágásokhoz hasonló méretű területen) történhet véghasználat. Az idős, odvas faegyedek kímélendők, a hektáronként 10 m³ holt faanyag meglétéig az összes holt faegyed meghagyandó. A fiatalosokban a nevelővágások változó eréllyel végzendők, az elegyfajok, pionír fajok és cserjék megőrzendők. A fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) és más inváziós idegenhonos fajok egyedeit injektálás, kéreg vagy tuskókenés útján alkalmazott vegyszeres kezeléssel vissza kell szorítani, helyükön a táj- és termőhelyhonos fajok felújulását kell segíteni szükség esetén telepítéssel. A kezelési egység által érintett vízfolyások és vízállások folyamatos árnyalását biztosítani kell. Az adott helyszínen táj-, illetve termőhelyhonos fajok körének meghatározásában, a felújítás, pótlás, állománykiegészítés során alkalmazni javasolt fajok köréről ajánlott egyeztetni a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóság szakembereivel.

A nem táj és termőhelyhonos fajok uralta, elsősorban erdei- és lucfenyves állományokat át kell alakítani honos fajok alkotta, elegyfajokat is az élőhelyre jellemző mértékben tartalmazó állományokká. Ennek során törekedni kell a fokozatosságra: a termőhelynek megfelelő, jelenlevő, honos fajok kíméletével, azokra alapozva kell lehetőség szerint az átalakítást végezni. Arra kell törekedni, hogy az adott állomány a termőhelynek megfelelő közösségi jelentőségű élőhelytípusnak megfeleltethetővé váljon.

A vágásterületeken nagyon fontos a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) előretörésének megakadályozása minden lehetséges eszközzel. Különös figyelmet kell fordítani a termőhelynek megfelelő élőhelytípusra jellemző fajösszetétel és elegyarány kialakítására és fenntartására.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról
- Szentgyörgyvölgyi Erdőtervezési Körzet Körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.

Kód	Kezelés leírása
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történelőzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:

Kód	Kezelés leírása
	• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, faszárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – afásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E73	Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az egykori gyepek helyén, rét vagy legelő művelési ágú területeken található állományok esetében a gyeppé való visszaalakítás és gyepként való további hasznosítás is elfogadható kezelés.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységbe sorolt állományok megfelelő beavatkozások útján közösségi jelentőségű élőhelyekké alakítandók. Ehhez szükséges a fajösszetétel és az állományszerkezet javítása, a holt és idős faegyedek megléte. A víztestek folyamatos árnyalása elsősorban a környező területek vízháztartásának megőrzése és a vízi gerinctelen fajok fennmaradása tekintetében fontos élőhelyi tényező.

(a) Kezelési egység kódja: KE-8

(b) Kezelési egység meghatározása: Fenyőültetvények

Erdeifenyő (*Pinus sylvestris*), lucfenyő (*Picea abies*) alkotta állományok. Összesített kiterjedésük 963,04hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

S4Ültetett erdei- és feketefenyvesek

S5Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok: -

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységbe tartozó állományok fafajcsere útján átalakítandók. Az átalakítás során a meglevő honos fajok egyedeit meg kell kímélni. A telepített fajok körét és arányát a termőhelynek megfelelő potenciális közösségi jelentőségű élőhelytípusnak megfelelően kell meghatározni, és a későbbiekben fenntartani. Hosszabb távon, a nevelővágások során változatos, idős egyedeket és vastag (30 cm mellmagassági átmérő) feletti holt faegyedeket is nagy számban tartalmazó állományképet kell kialakítani. Az adott helyszínen táj-, illetve termőhelyhonos fajok körének meghatározásában, a felújítás, pótlás, állománykiegészítés során alkalmazni javasolt fajok köréről ajánlott egyeztetni a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóság szakembereivel.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról
- Szentgyörgyvölgyi Erdőtervezési Körzet Körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történelőzetes egyeztetést követően.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Fafajcsere javasolt a honos fajok kíméletével.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

Az idegenhonos faültetvények élővilága nagyon szegényes, állományaik természeti örökségünk részét képező élőhelyek területét foglalják el, ezért a tervezési területen belül átalakításuk szükséges. Szakszerűen végrehajtott beavatkozások útján az ültetvények hosszú távon közösségi jelentőségű, természetközeli élőhelytípusokká alakíthatók.

(a) Kezelési egység kódja: KE-9

(b) Kezelési egység meghatározása: Akácok

Túlnyomórészt fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) alkotta faállományok. Összesített kiterjedésük: 24,44 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

S1 Ültetett akácok

S6 Nem őshonos fafajok spontán állományai

S7 Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű

fajok: - Érintett, egyéb kiemelt

fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységbe tartozó állományok fafajcsere útján termőhelyhonos állományokká átalakítandók. Az átalakítás során a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) összes egyede eltávolítandó, a meglevő honos fajok egyedeit azonban meg kell kímélni. A telepített fajok körét és arányát a termőhelynek megfelelő potenciális közösségi jelentőségű élőhelytípusnak megfelelően kell meghatározni, és a későbbiekben fenntartani. Hosszabb távon, a nevelővágások során változatos, idős egyedeket és vastag (30 cm mellmagassági átmérő) feletti holt faegyedeket is nagy számban tartalmazó állományképet kell kialakítani. Az adott helyszínen táj-, illetve termőhelyhonos fajok körének meghatározásában, a felújítás, pótlás, állománykiegészítés során alkalmazni javasolt fajok köréről ajánlott egyeztetni a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóság szakembereivel.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról
- Szentgyörgyvölgyi Erdőtervezési Körzet Körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.

E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – afásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélykiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E73	Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Fafajcsere a honos fajok kíméletével. A javasolt kezelések részletes kifejtése a 3.2. *Élőhelyfejlesztési és élőhelyrekonstrukciós javaslatok* fejezetben található.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

Az akácok élővilága nagyon szegényes, állományaik természeti örökségünk részét képező élőhelyek területét foglalják el, és fertőző gócpontokként a megmaradt állapotát, létét veszélyeztetik, ezért a tervezési területen belül átalakításuk szükséges. Szakszerűen

végrehajtott beavatkozások útján az akácok hosszú távon közösségi jelentőségű, természetközeli élőhelytípusokká alakíthatók.

3.2.1.2.3. Vadgazdálkodás

A túltartott nagyvadállomány jelentős károkat okoz a gyepes és erdei közösségi jelentőségű élőhelyek állapotában. A vaddisznó (*Sus scrofa*) nagy területű túrási utat nyitnak a gyomok megtelepedésének, ez főleg a Kozma-patak menti domb- és síkvidéki mocsárréteken jellemző. A szarvas (*Cervus elaphus*) és az őz (*Capreolus capreolus*) taposása, rágása jelentős mértékben károsítja az erdei élőhelyek aljnövényzetét, és nehezíti az erdei élőhelyek megújulását. Ezek a károsítások főleg a 9130 Montán és szubmontán bükkösök és 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek közösségi jelentőségű élőhelyeket érintik. Az erdei élőhelyek esetében tervezett fejlesztések megvalósulásához elengedhetetlen a nagyvadállomány csökkentése egészen addig a szintig, amíg az erdők felújítását kerítésépítés nélkül végre lehet hajtani.

Kód	Kezelés leírása
VA01	Szóró, szóó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét minden esetben be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

3.2.1.2.4. Vízgazdálkodás

A tervezési területen vízgazdálkodás nem történik, erre vonatkozó önálló kezelési egység nincs meghatározva. A tervezési terület két vízfolyása a Kozma- és a Szattai-patak, melyek kisméretűek, időszakos vízjárásúak, ezért azokra vonatkozó önálló kezelési egység nincs meghatározva. A Natura 2000 területen lévő két vízfolyás itt még mederrendezéssel kevésbé érintett. A Kozma-patak felső ágain két víztározó található, melynek hatása az alatta lévő szakaszra kevésbé jelentős. A szabályozatlan mederállapot a jövőben is fenntartandó. A területen lévő patakok, időszakos vízfolyások, így nyaranta többnyire kiszáradnak, közösségi jelentőségű fajok nem élnek bennük. A patakot kísérő ligeterdők kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusba sorolhatók, fontos táplálkozó és szaporodóhelyei a közösségi jelentőségű skarlátbogárnak (*Cucujus cinnaberinus*) és az eurázsiai hódnak (*Castor fiber*), ezért megőrzésük a tervezési területre vonatkozó fontos természetvédelmi célkitűzés.

A vízfolyások és a velük határos élőhelyek megőrzésére, fejlesztésére vonatkozó kezelési javaslatokat a gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok fejezete (3.2.1.1-es számú fejezet), továbbá a KE-7 Jellegtelen faállományok és fásodó területek kezelési egységeknél leírtak tartalmazzák. A Kozma-patakon és egy mellékágán található egy-egy víztározóra kezelési javaslatok a KE-10 Állóvizek kezelési egységbe soroltan jelennek meg a tervben.

Az 1995. évi LVII. törvényben, illetve 120/1999. (VIII. 6.) Korm. Rendeletben meghatározottak alapján emberélet és vagyonvédelem érdekében esetlegesen szükségessé váló vízügyi beavatkozások csak a legszükségesebb mértékben, a vízfolyások tényleges medrére vonatkozóan a 91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus megőrzésére való fokozott figyelemmel történjenek.

(a) Kezelési egység kódja: KE-10

(b) Kezelési egység meghatározása: Állóvizek

A Kozma-patakon és egy mellékágán található egy-egy víztározó alkotja a kezelési egységet, melynek összesített területe: 2,3 hektár.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

Ac Álló- és lassan áramló vizek

hínárnövényzete U9 Állóvizek

Érintett Natura 2000

élőhelyek: - Érintett

közösségi jelentőségű fajok:

alpesi tarajosgöte (*Triturus carnifex*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

pettyes göte (*Lissotriton vulgaris*), barna varangy (*Bufo bufo*), erdei cankó (*Tringa ochropus*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A víztározókban természetvédelmi kezelésként az idegenhonos, inváziós fajok – kiemelten a törpeharcsa (*Ameiurus nebulosus*) és a naphal (*Lepomis gibbosus*) – lehalasztás vagy csapdázás útján való visszaszorítása javasolt, továbbá a természetközeli vízfolyásokba való közvetlen kijutásukat meg kell akadályozni. A vízi növényzet irtása csak a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetve történhet. A tavak intenzív horgásztóvá alakítása, trágyázása, a halállomány takarmányozása, a tavak vizének leeresztése nem javasolt.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- Szentgyörgyvölgyi Erdőtervezési Körzet Körzeti erdőterve

(b) Javasolt előírások:

Kód	Kezelés leírása
V13	Nyílt vízfelületek hínárvágással történő mozaikos kialakítása szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon, a mozaikok méretére és azok kialakításának időzítésére vonatkozóan.
V17	Április 1. és július 15. között hínárvágás nem végezhető.
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A víztározók egyes részterületein gazdag hínárvegetáció, illetve egyéb állóvízi, mocsárinövényzet alakult ki, mely fontos élő-, táplálkozó- és szaporodóhely az adott víztestben élő állatvilág számára, ezért annak gyérítése csak korlátozottan történhet. Az idegenhonos halfajok a honos fajoknál rendszerint gyorsabban szaporodnak, azokat kiszorítják az adott élőhelyről vagy feleszik ikráikat, ivadékaikat, továbbá pusztítják más védett állatfajok, mint a gőtéek egyedeit is.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Gyeprekonstrukció

Háttér és célkitűzések:

A kezelés felhagyása következtében a Kozma-patak völgyében egyes korábbi gyepterületek jellegtelennek váltak, cserjésedni, erdősülni kezdtek, az erősebb versenyképességű fajok túlzott térnyerése következtében elszegényedtek, ezzel a közösségi jelentőségű gyes élőhelyek területe csökkent. A kezeletlen, szárazabb gyeptípusok területén több esetben a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) spontán terjedő állományai találhatók. A tervezett beavatkozásokkal a 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek közösségi jelentőségű élőhelytípus területe növelhető volna. Bár az itteni réteken csak két védett növényfaj (*Orchis morio*, *Gentiana pneumonanthe*) található meg, de a völgyben lévő változatos domborzati adottságok miatt az itteni gyepek fajgazdagsága kimagasló. Az erdősülő gyepterületek helyreállítása az egyetlen záloga a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), a vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és a sötétaljú-hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*) közösségi jelentőségű állatfajok tervezési területen belüli megőrzésének.

Érintett közösségi jelentőségű élőhelyek és jelenlegi kiterjedésük:

6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek 4 ha

Érintett kezelési egységek és az élőhelyfejlesztési beavatkozásokkal érintett területük:

KE-2 Üde gyepek 4 ha

Alkalmazott módszerek:

A kezeletlen mocsárrétek újbóli hasznosíthatósága és ezáltal a közösségi jelentőségű gyes élőhelyek növelése érdekében a felnövekedett fásszárú növényzetet vegetációs időszakon kívül (szeptembertől februárig) el kell távolítani, majd ezután az érintett területeket három évig legalább évente két alkalommal szárúzni szükséges a felverődő sarjak és cserjecsonkok eltávolítása érdekében. A fás növényzet visszaszorítását követően a területeket évi kétszeri kaszálással szükséges kezelni. A szárazabb részeket évi egyszeri kaszálással elég kezelni, de egyes magaskórós jellegű állományfoltok akár kétevente is kaszálhatók. Az első kaszálást június első felében, míg a másodikat augusztus 15 után javasolt elvégezni kaszálásból kizárt foltok kijelölésével. A kizárt foltok lehetőleg a vérfüvet (*Sanguisorba officinalis*) jelentős borításban tartalmazó területek legyenek a hangyaboglárka fajok védelme érdekében. A cserjeirtást lehet gépesíteni, aprítékoló géppel végezni.

Résztvevők

Területek tulajdonosai

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság (BfNPI), mint a terület természetvédelmi kezelője

Tervezett költségvetés és forrás

2 millió Ft – Jelenleg nincs rendelkezésre álló forrás

Akácok és faültetvények átalakítása

Háttér és célkitűzések:

A fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) és a különböző faültetvények állományai a tervezési terület kis részét borítják ugyan, de az akácok spontán terjedése észlelhető, és az ültetvények környékén elfoglalják a közösségi jelentőségű élőhelytípusok helyét. Az akácok továbbá fertőző gócpontokként erősen veszélyeztetik a meglevő közösségi jelentőségű élőhelyek állapotát. A tervezési terület rendeltetésének megfelelően ezért javasolt az idegenhonos állományokat átalakítani, mellyel a közösségi jelentőségű erdei élőhelytípusok kiterjedése növelhető volna.

Érintett közösségi jelentőségű élőhelyek és jelenlegi kiterjedésük:

91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek 1685,42 ha

* kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus

Érintett kezelési egységek és az élőhelyfejlesztési beavatkozásokkal érintett területük:

KE-13 Akácok 24,44 ha

Alkalmazott módszerek:

Az idegenhonos faállományok letermelendők, és helyére termőhelyhonos fajok telepítendők. A fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) által uralt állományokban a szakszerűen végrehajtott vegyszeres kezelésre is szükség van. Az átalakítás során a termőhelynek megfelelő közösségi jelentőségű élőhelytípusok jellemző fajösszetételét, szerkezeti tulajdonságait kell célként tekinteni.

A fehér akác eltávolítására a 8 cm-es törzsátmérőt elért akác egyedek esetében a törzsinjektálásos módszer a legeredményesebb. Amennyiben csak töben adott az átmérő, a kezelést ott kell végrehajtani. A fűrást 45°-os szögben, „húrmentén”, a hancsrészt lehető legnagyobb felületen érintve kell 8-as fűróval megejteni a fatörzs kerületén végighaladva oly módon, hogy a fűrások között 2-3 cm legyen. A lyukat vegyszerrel fel kell tölteni és siloplast vagy más kötőanyag használatával le kell zárni. A munkálatokat ideális augusztus-október közé időzíteni. A törzsinjektálást lehet a fatörzs eltávolítása után, a tuskón is végezni, az eredményesség a vágást követően rögtön elvégzett vegyszeres tuskókenéssel kombinálva tovább fokozható. A felferődő sarjakat és vékonyabb egyedeket szélcsendes, meleg időben, tapadóanyaggal kevert vegyszeres permetezés útján kell kezelni. Az akác elpusztult egyedei eltávolíthatók, a helyükön táj- és termőhelyhonos fa és cserjefajok felújulását kell segíteni, szükség esetén a hiányzó állományalkotó és elegyfajokat betelepítve.

A fahasználatok során az őshonos, a potenciális természetközeli élőhelyre jellemző fajok, kiemelten a kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*), gyertyán (*Carpinus betulus*), bükk (*Fagus sylvatica*), hárs (*Tiliasp.*), és juhar (*Acer sp.*) fajok, vadgyümölcsök egyedeit kímélni kell, amennyiben lehetséges, az átalakítást ezekre kell alapozni. A honos fajok által uralt állományrészekben egyenlőtlen erélyű bontások útján változatos korszerkezet kialakítására kell törekedni. A honos fafajú, idős, odvas faegyedek kímélendők, a hektáronként 10 m³ holt faanyag meglétéig az összes honos fafajú holt faegyed meghagyandó.

Résztvevők

Területek tulajdonosai, kezelői

BfNPI, mint a terület természetvédelmi kezelője

Tervezett költségvetés és forrás

50 millió Ft – Jelenleg nincs rendelkezésre álló forrás

Természetesen kisebb részterületek – különösen a közösségi jelentőségű élőhelyekkel érintkezők – átalakítása is jelentős előrelépés lenne, melyhez területarányosan csökkentett költségeket kell rendelni.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A közösségi jelentőségű fajok többségének védelme a kezelési egységeknél tett előírások betartása esetén szavatolható. Az alábbiakban olyan, lokálisan előforduló fajok védelmével kapcsolatos intézkedésekről lesz szó, melyek a kezelési egységekben meghatározott intézkedéseken túl, speciális beavatkozást igényelnek.

A xylofág közösségi jelentőségű fajok megőrzését szolgáló intézkedések

A tervezési területen alacsony részarányúak az idős erdők. A magasabb korosztályú állományokban is kevés az elhalt, korhadó fák száma, mivel ezeket az egészségügyi termelés során általában eltávolítják. Ennek tudatában kiemelkedő jelentőségű a helyi védettségű Kerkakutas 2c erdőrészlet, mely egy nagyon idős állomány. A felső szintben egyeduralkodó az erdei fenyő, míg a 2. szintben a gyertyán, de szálszerűen a kocsánytalan tölgy is megjelenik. Az erdőrészletben jelentős szaporodó populációja él a szarvasbogárnak (*Lucanus cervus*) és a skarlátbogárnak (*Cucujus cinnaberinus*). Annak ellenére, hogy az erdőrészlet egyes területeit kitermelték, ott még ma is jelentős a korhadó fák aránya. Ezek megőrzése kiemelkedően fontos, mivel a terület más részeiről az idős, a korhadás különböző fázisaiban lévő fák hiányoznak. Javasolt az érintett erdőrészlet kímélete, benne az erdészeti munkák mellőzése. Érintett kezelési egység: KE-5

A sötétaljú-hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*), a vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) megőrzését szolgáló intézkedések

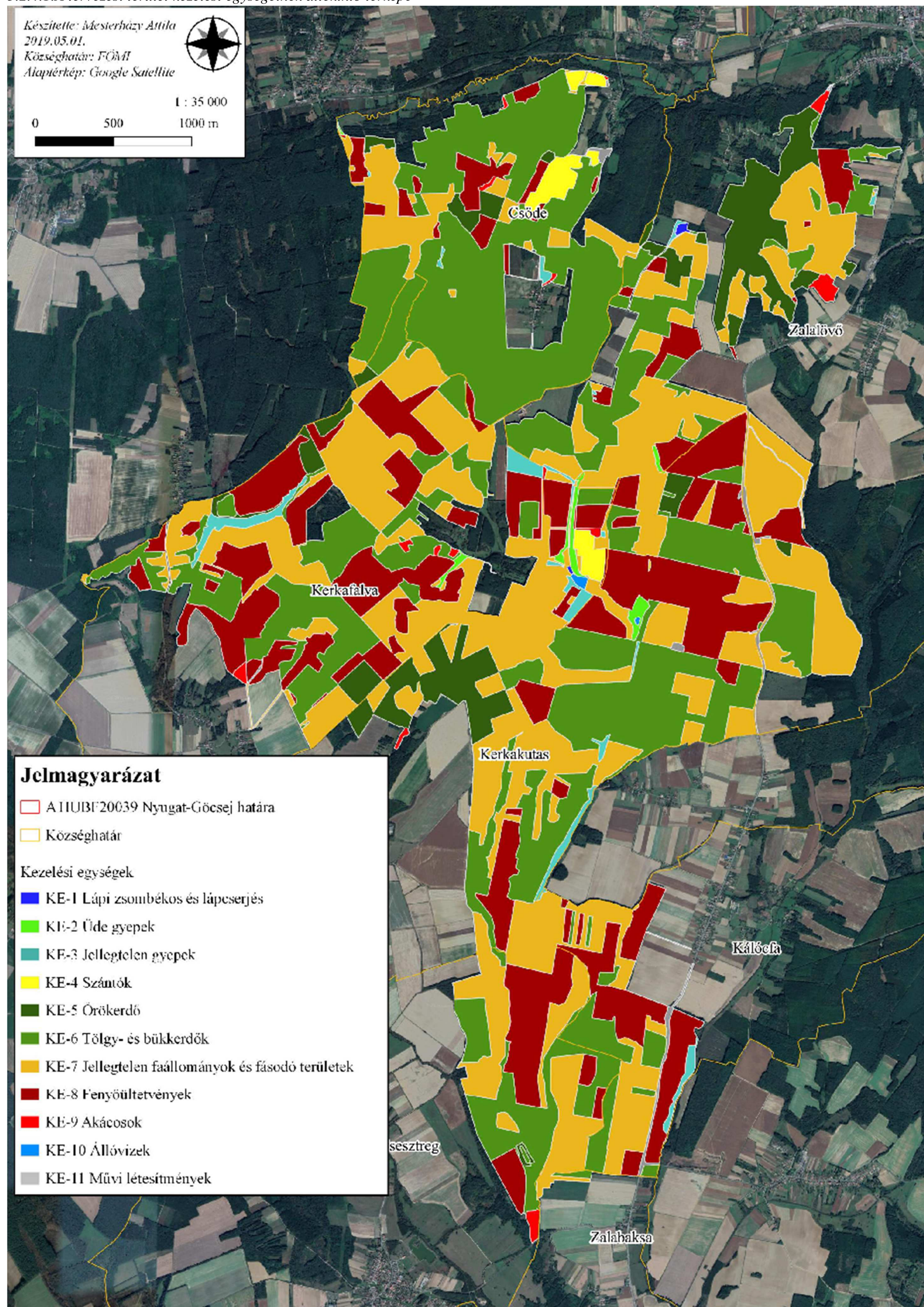
Mindhárom lepkefaj a Kozma-patak menti üde rétekhez kötődik. A hangyaboglárkák (*Maculinea* sp.) egyedszáma valószínűleg kritikusra csökkent, míg a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) még előkerült a legutóbbi, 2018-ban elvégzett felmérés során. Hosszútávú megőrzésük záloga a becserjésedett, erdősülő gyepterületek helyreállítása és újbóli gyepként való hasznosítása a 3.2.2.-es fejezetben leírt élőhelyrekonstrukció keretében; továbbá a kezelések gyakoriságának és időzítésének helyes megválasztása. Az üde gyepterületeket célszerű évente kétszer hasznosítani, ellenkező esetben a domináns növényfajok túlzottan elszaporodnak, elnyomva az alacsonyabb versenyképességű fajokat. Az első hasznosítást június első felére kell időzíteni, mert a nagy tűzlepke rajzása ekkorra már jórészt lezajlik, és a sötétaljú- hangyaboglárka tápnövényének az őszi vérfűnek (*Sanguisorba officinalis*) még van ideje az utóbbi lepkefaj július végi-augusztus eleji rajzására virágot hozni. A második hasznosítást augusztus 15 után kell elvégezni. A kaszálatlanul hagyott, illetve legelésből kizárt foltokat minden évben más helyen úgy kell kijelölni, hogy magassásos részeket (a nagy tűzlepke hímjei ezeken tartanak territóriumot), vérfűves és sóska (*Rumex* sp.) fajokat (a nagy tűzlepke tápnövényei) is tartalmazzanak. Érintett kezelési egység: KE-2

3.2.4 Kutatás, monitorozás

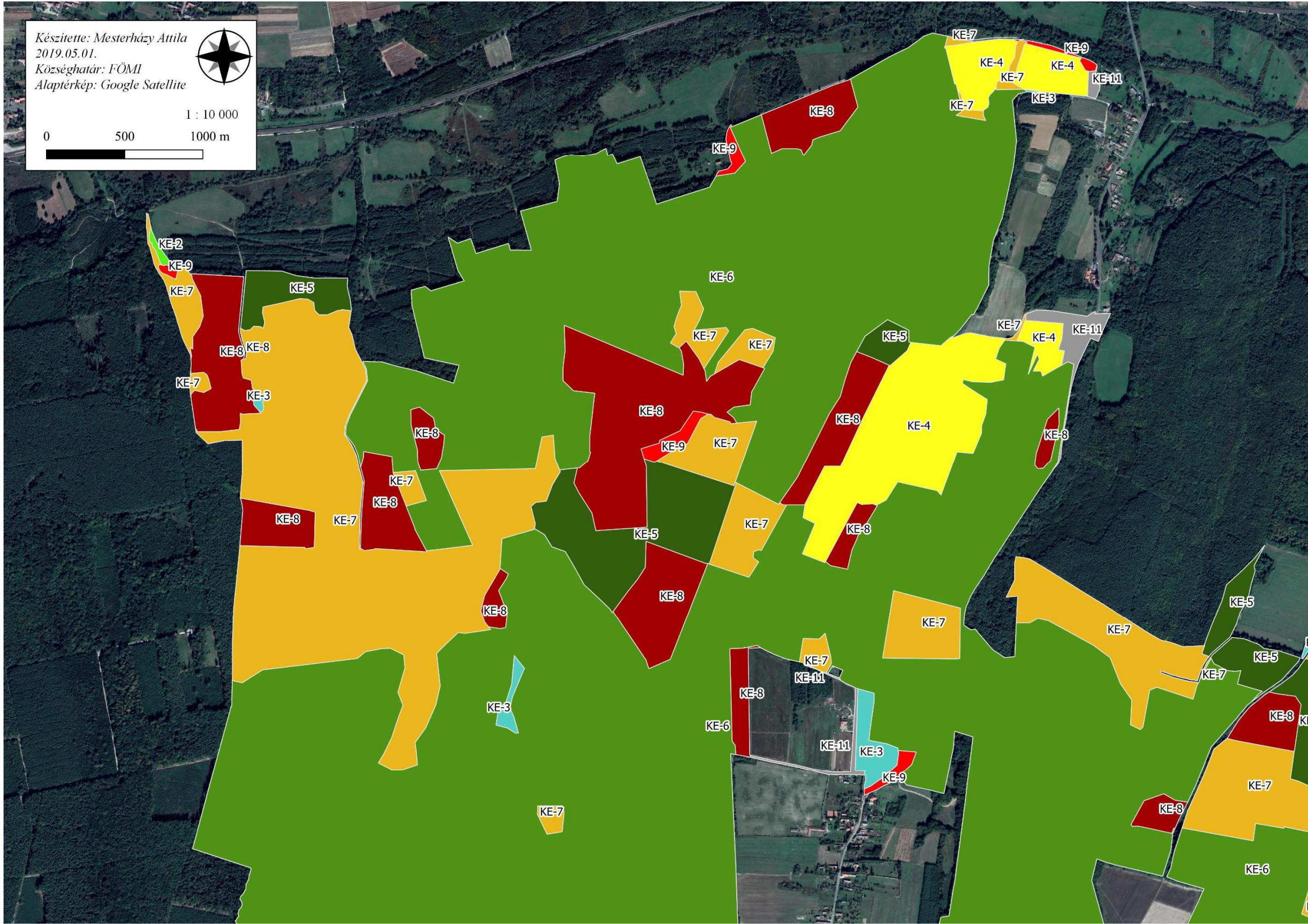
A tervezési terület állapotának folyamatos értékelése, és a kezelési javaslatok aktualizálása érdekében szükséges a terület élőhelytérképezését és a jelölő állatfajok állományfelmérését legalább 10 évente megismételni.

3.2.4. Mellékletek: a tervezési területen javasolt természetvédelmi kezelések, valamint a művelési ág lehetséges megváltoztatásának összegzése (térkép és táblázat)

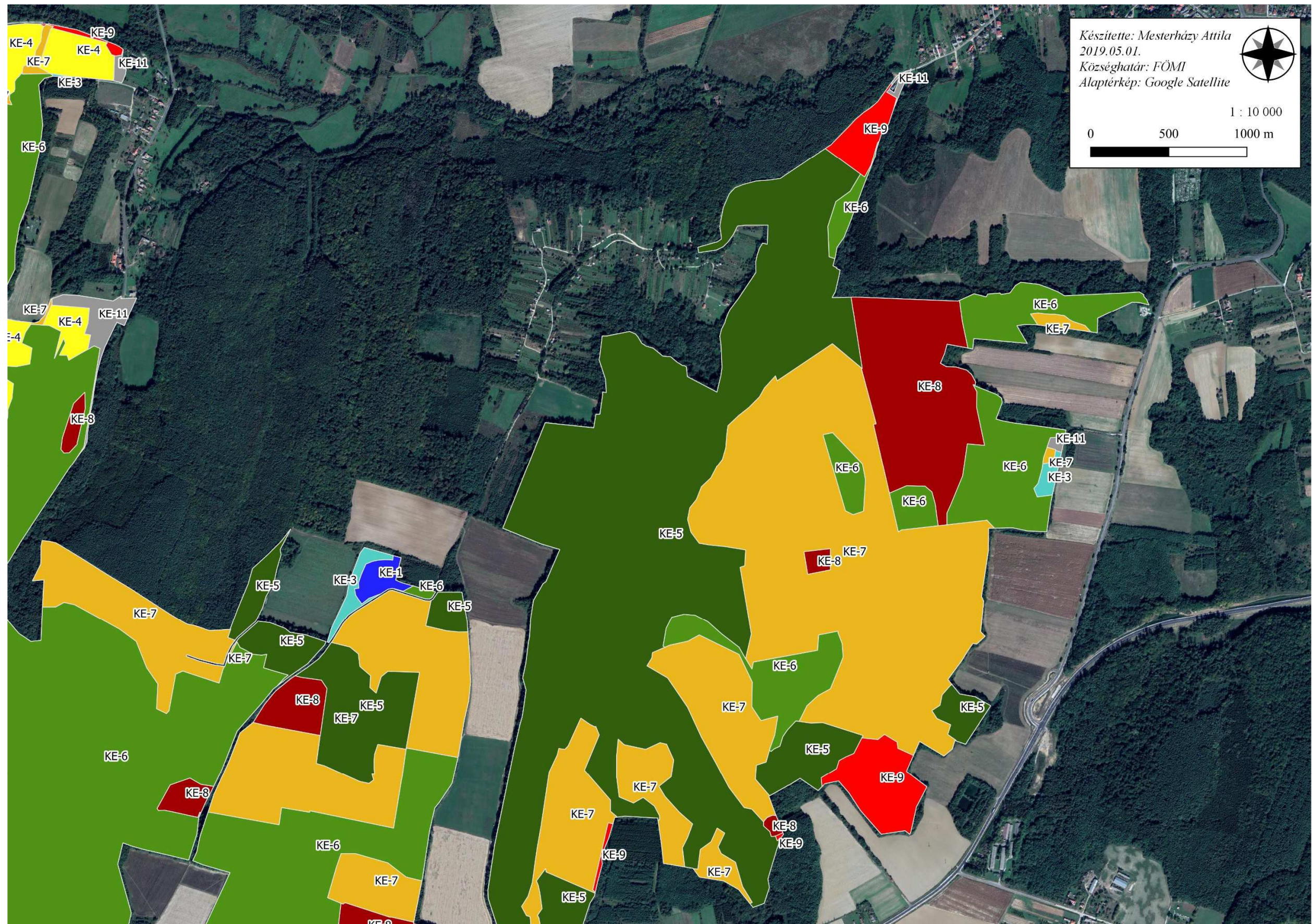
3.2.4.1.A tervezési terület kezelési egységeinek áttekintő térképe

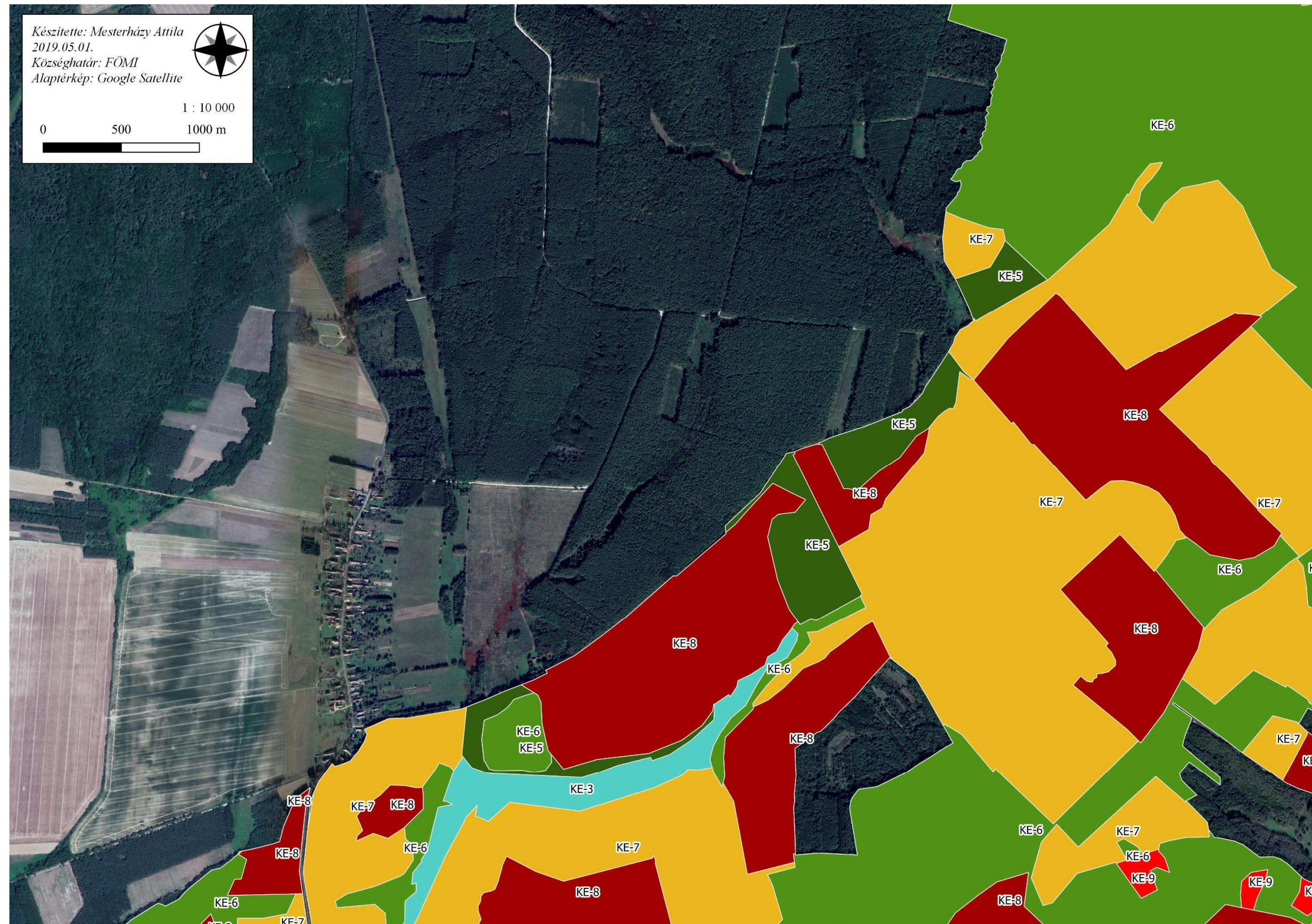
3.2.4.2.A tervezési terület kezelési egységei 1.(Jelmagyarázat a 3.2.4.11. számú melléklet alatt)

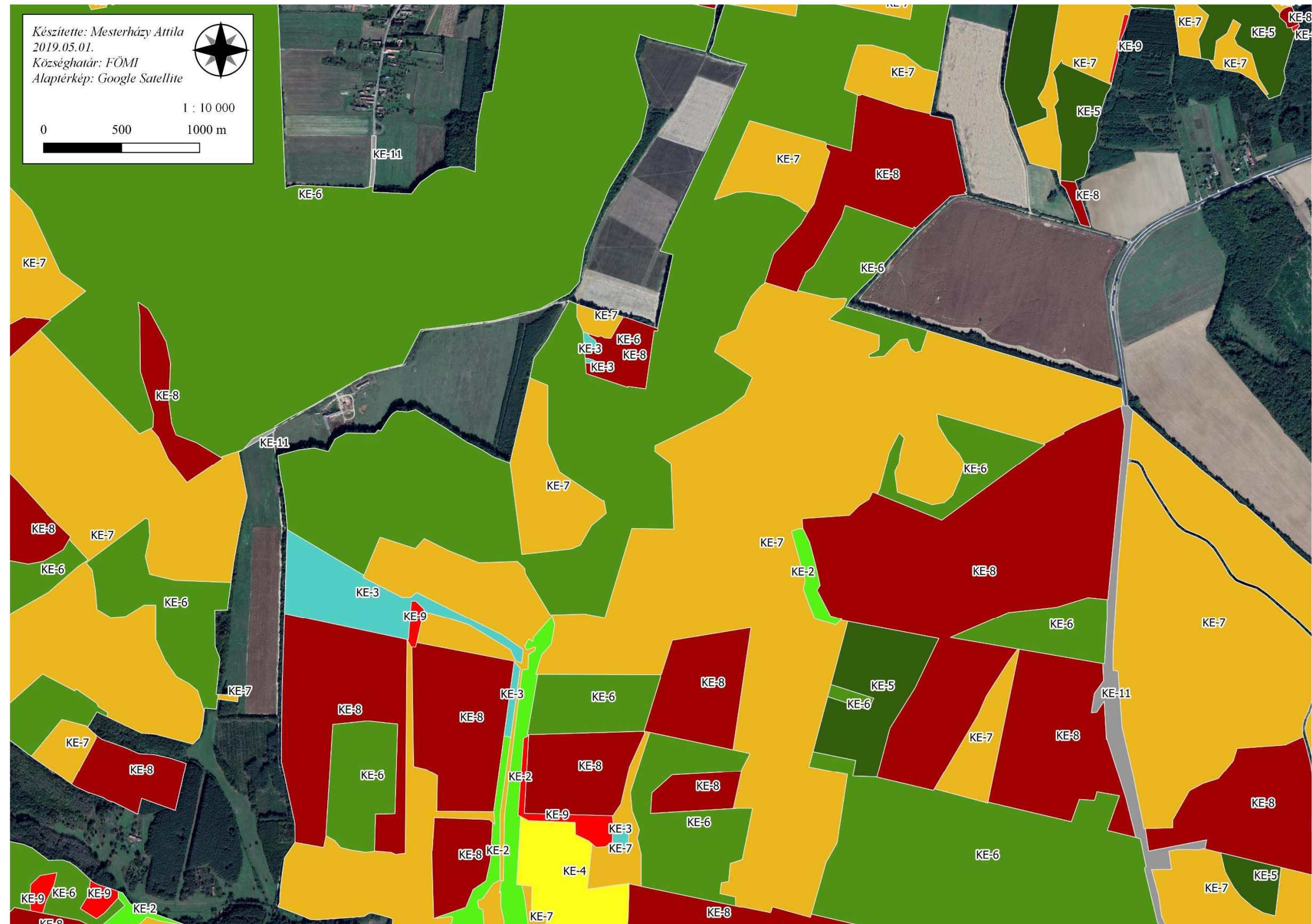
3.2.4.3.A tervezési terület kezelési egységei 2.(Jelmagyarázat a 3.2.4.11. számú melléklet alatt)

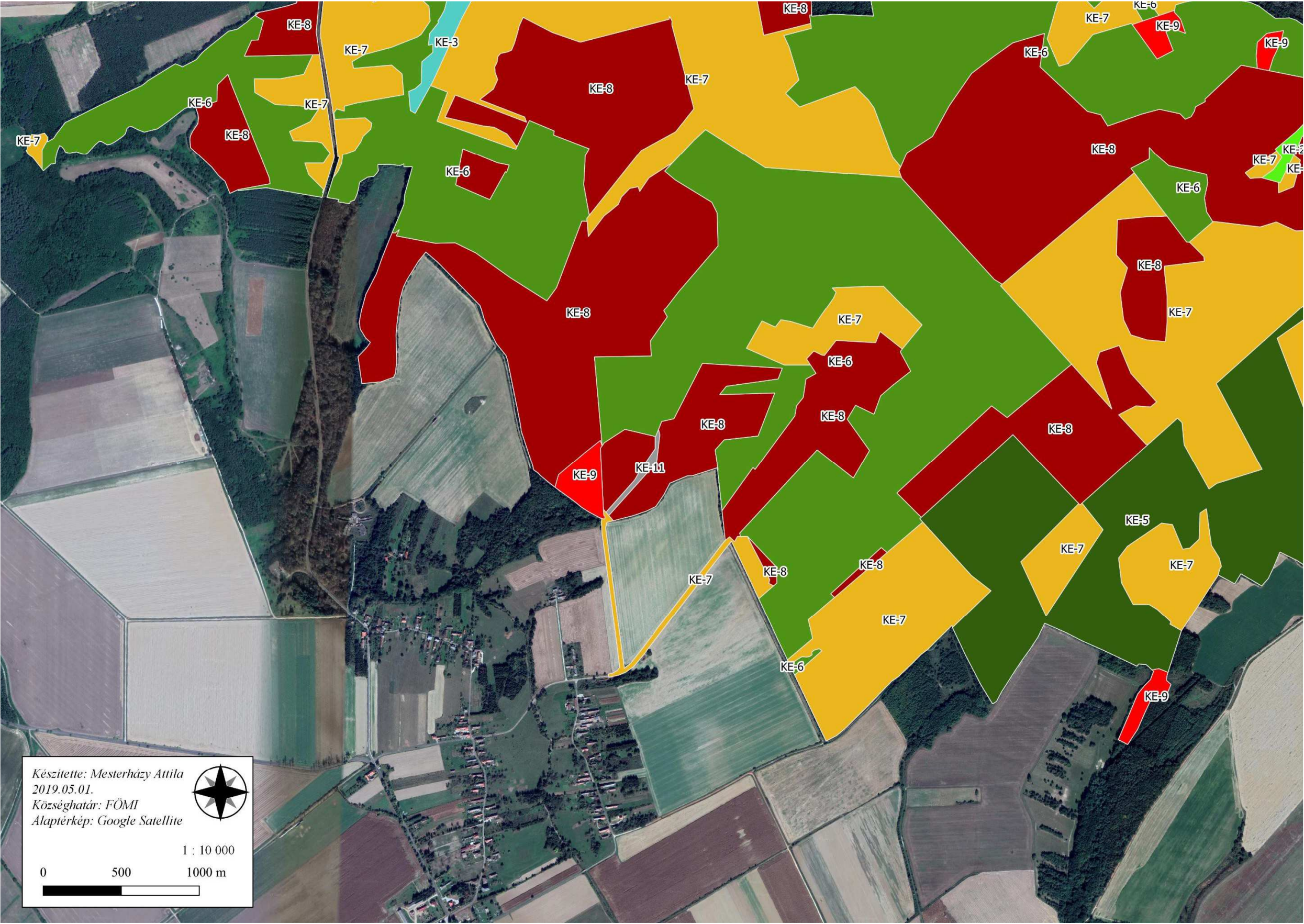
3.2.4.4.A tervezési terület kezelési egységei 3.(Jelmagyarázat a 3.2.4.11. számú melléklet alatt)

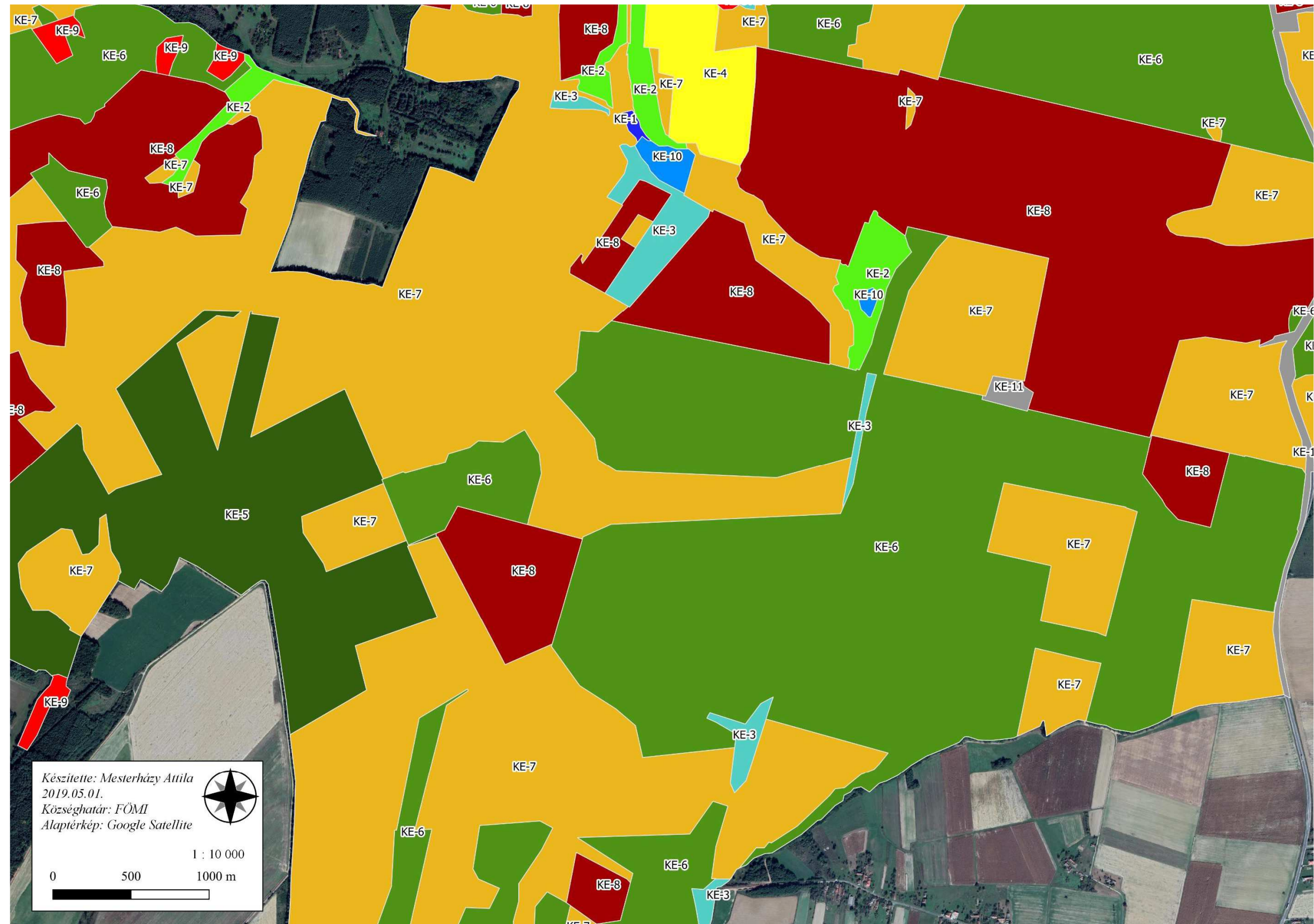
3.2.4.5.A tervezési terület kezelési egységei 4.(Jelmagyarázat a 3.2.4.11. számú melléklet alatt)

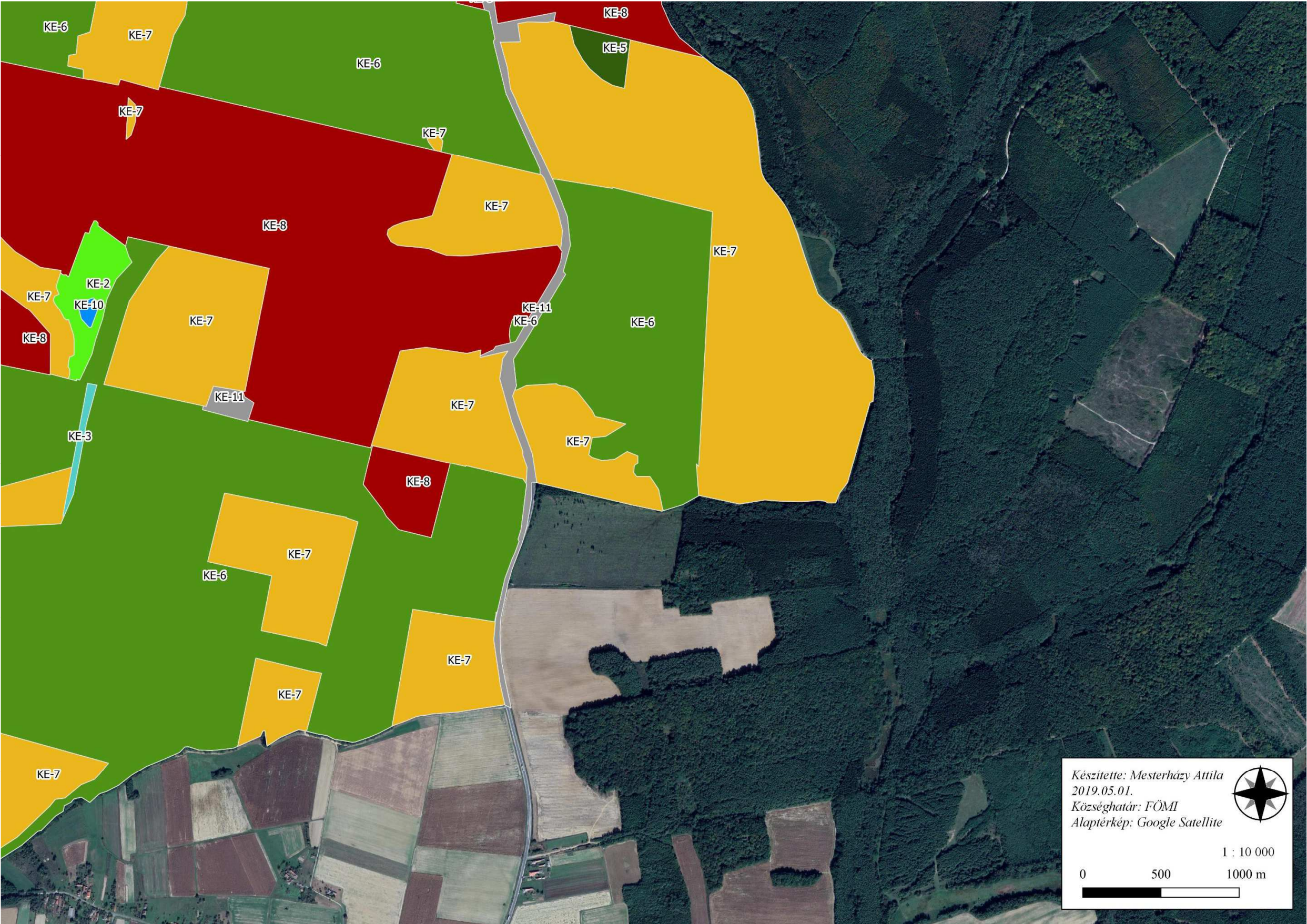
3.2.4.6. A tervezési terület kezelési egységei 5.(Jelmagyarázat a 3.2.4.11. számú melléklet alatt)

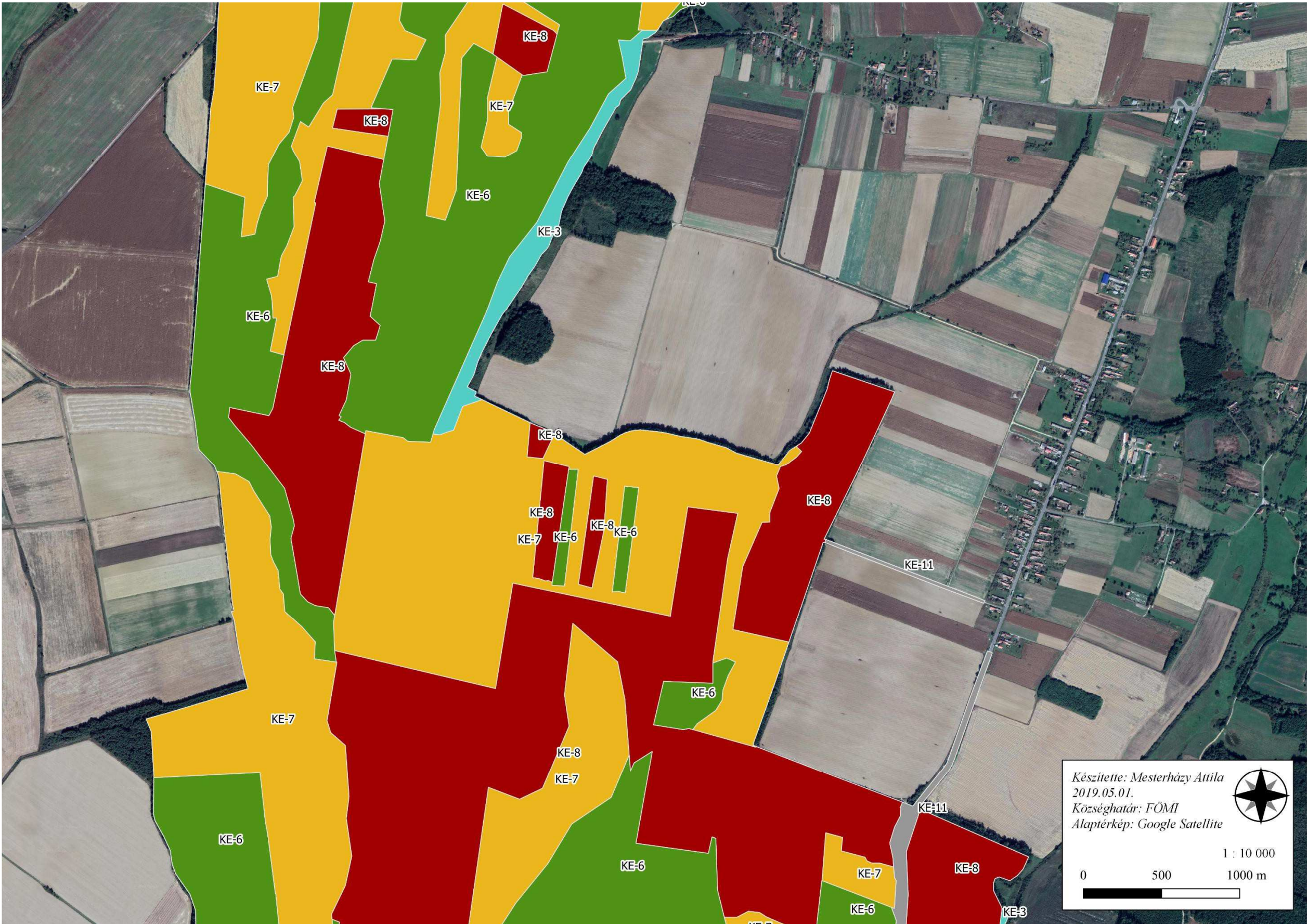
3.2.4.7. A tervezési terület kezelési egységei 6. (Jelmagyarázat a 3.2.4.11. számú melléklet alatt)

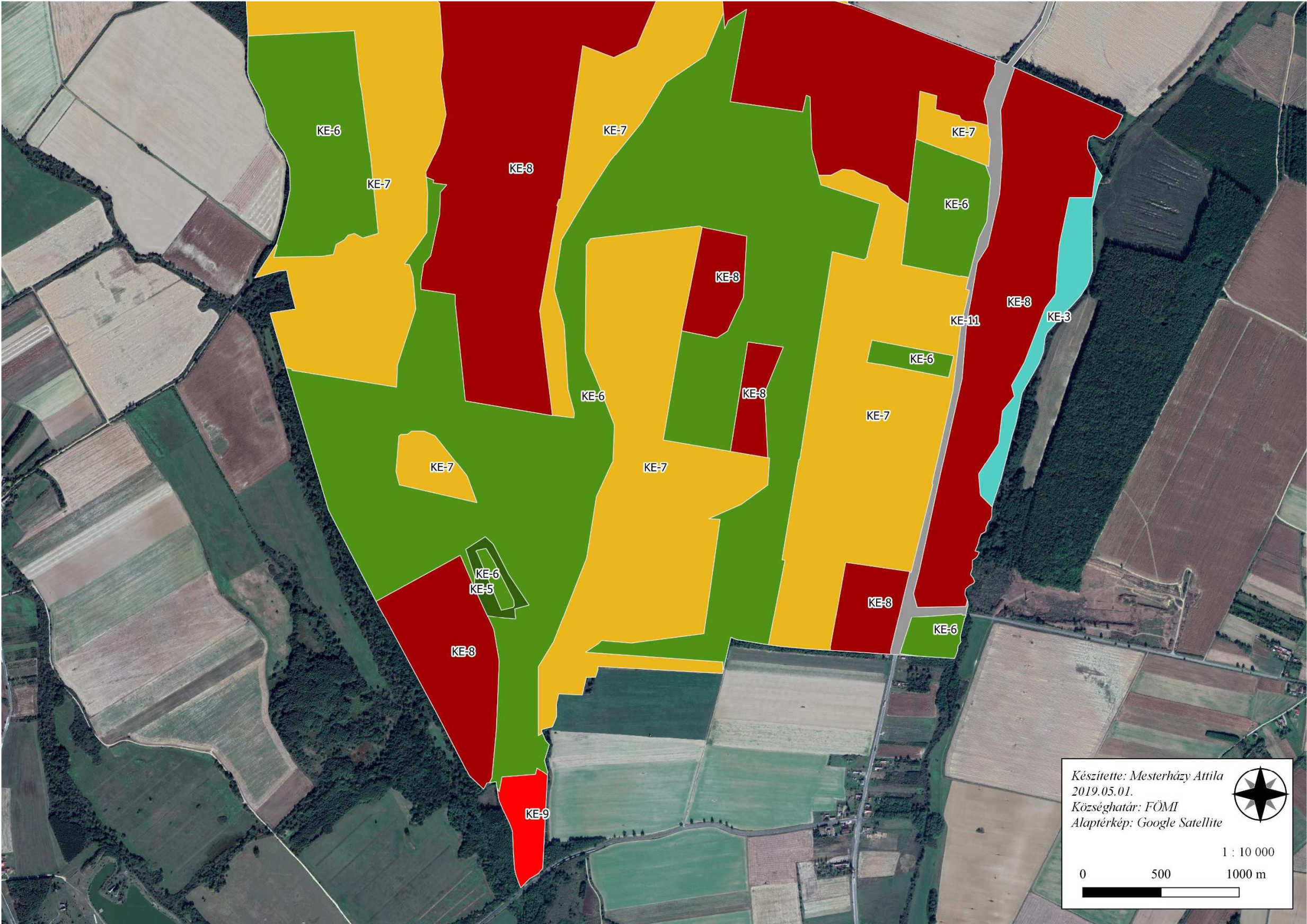
3.2.4.8. A tervezési terület kezelési egységei 7. (Jelmagyarázat a 3.2.4.11. számú melléklet alatt)

3.2.4.9. A tervezési terület kezelési egységei 8. (Jelmagyarázat a 3.2.4.11. számú melléklet alatt)

3.2.4.10. A tervezési terület kezelési egységei 9. (Jelmagyarázat a 3.2.4.11. számú melléklet alatt)

3.2.4.11. *Jelmagyarázat a Nyugat-Göcsej kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület kezelési egységeit ábrázoló térképlapokhoz*

Jelmagyarázat

 A HUBF20039 Nyugat-Göcsej határa

 Községhatár

Kezelési egységek

 KE-1 Lápi zsombékos és lápcserjés

 KE-2 Üde gyepek

 KE-3 Jellegtelen gyepek

 KE-4 Szántók

 KE-5 Örökerdő

 KE-6 Tölgy- és bükkerdők

 KE-7 Jellegtelen faállományok és fásodó területek

 KE-8 Fenyőültetvények

 KE-9 Akácosok

 KE-10 Állóvizek

 KE-11 Művi létesítmények

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze az Nyugat-Göcsej (HUBF20039) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó, melyet a gyepterületek vonatkozásában a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendeletben foglaltak egészítenek ki. A védett természeti értékek, valamint a természeti területek általános védelmének háttérét a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény adja.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül országos jelentőségű védett természeti terület egy ex lege (a törvény erejénél fogva, külön védetté nyilvánítási eljárás nélkül is) védett lápterület, illetve az összes forrás, melyre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (természetvédelmi törvény) vonatkozik.

A terület teljes egésze az országos ökológiai hálózat része is egyben (ld. 1.6. fejezet), e tekintetben a 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről határozza meg a területhasználat kereteit.

A tervezési terület közel háromnegyede a Magyar Állam tulajdonában áll, a vagyonkezelői jogokat Zalaerdő Erdészeti Zrt. gyakorolja. A magántulajdonban lévő, illetve önkormányzati területek túlnyomó része is erdőterület, kisebb részben nem erdőként nyilvántartott területek.

A magántulajdonosok számára mind az erdők, mind pedig a gyepek és a szántók esetében rendelkezésre állnak elérhető támogatások az alábbiakban részletezett módon.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Bevezetés

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a 2015-2018 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. évre egy átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti évben várhatóan a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2022-től indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetőek el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előírascsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár, biotikus károsítás) által sújtott területeken az

erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások rövid ismertetése

Mezőgazdálkodás

1) Alaptámogatás

A támogatás célja a mezőgazdasági termelők területalapon megvalósuló jövedelemstabilizációja. A támogatás révén a termelési, éghajlati illetve piaci folyamatokból fakadó negatív hatások következtében megjelenő jövedelemcsökkenés hatásának mérséklésére nyílik mód. Az igénybevétel feltételeit az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott egységes területalapú támogatás, valamint az ahhoz kapcsolódó átmeneti nemzeti támogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 5/2015. (II. 19.) FM rendelet tartalmazza. A támogatási kérelmek benyújtására évente az egységes kérelem (22/2016. (IV. 5.) FM rendelet) keretében van lehetőség elektronikus úton. A támogatás összege évenként kerül meghatározásra a beérkezett kérelmek arányának megfelelően. Minden gazdálkodónak, aki mezőgazdasági területtel rendelkezik, be kell tartania bizonyos környezetvédelmi előírásokat a talaj kedvező állapotának megőrzése érdekében. A mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodóknak a kölcsönös megfeleltetés követelményrendszerét (HMKÁ és JFGK előírások) kell figyelembe vennie, míg a mezőgazdasági tevékenységet átmenetileg nem folytató gazdálkodókra az ún. minimumkövetelmények vonatkoznak a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegeltetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapítja meg.

2) Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás (zöldítés)

Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös gyakorlatok kötelező előírásának célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők nagyobb mértékben járuljanak hozzá a környezeti és természeti erőforrások megőrzéséhez. A támogatás igénybevételének részletes feltételeit az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről szóló 10/2015. (III. 13.) FM rendelet tartalmazza.

Az előírások három gyakorlatot fednek le:

- állandó gyepterületek fenntartása,
- növénytermesztés diverzifikálása
- ökológiai jelentőségű terület (EFA) kijelölése a mezőgazdasági területeken.

3) VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2015) és VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2016)

A két felhívás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Fenti célokat a felhívások úgy próbálják elérni, hogy a gazdálkodók olyan önkéntes vállalásokat tehetnek, amelyeknek pozitív környezeti hozzáadott értékei vannak. Ezekért az önkéntes vállalásokért cserébe a gazdálkodók normatív, vissza nem térítendő, területalapú támogatásban részesülnek. Az AKG 2015 felhívás esetében 2015. december 31.-én zárult le a támogatási kérelem benyújtási időszak, az AKG 2016 felhívás esetében pedig 2016. december 2.-án.

- 4) VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodásfenntartása és a VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása

A felhívás célja egyrészt a konvencionális területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a gazdálkodási mód fenntartása. Az ökológiai gazdálkodási támogatás olyan önkéntes alapon működő kifizetési rendszer, amelyben a résztvevők az ökológiai gazdálkodási célok elérésének érdekében a gazdálkodásuk során többlet tevékenységek elvégzését vállalják.

5) VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

A felhívás célja kompenzációs támogatás nyújtása azoknak a gazdálkodóknak, akik Natura 2000 mezőgazdasági területeken folytatnak gazdálkodást. Ezzel a támogatással biztosítható a jogszabályi előírásoknak megfelelő gazdálkodás által generált esetleges bevételkiesés vagy többletköltség ellentételezése. A támogatás kötelezettségvállalási időszaka 1 év, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart.

6) VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások

A felhívás célja az agrár-élőhelyek környezeti hozzáadott értékének növelése, az élőhelyek közötti mozaikosság, illetve ökológiai folyosók biztosítása különböző telepítéseken keresztül.

7) VP4-4.4.2-16 Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése

A felhívás célja a területi vízviszatarlás elősegítése, illetve a felszíni és a felszín alatti víztesteket erő terhelések, szennyezések csökkentése, megakadályozása. Mindemellett a felhívás hozzájárul

a biodiverzitás megőrzéséhez, valamint a vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosításához. Két célterületre igényelhető támogatás:

- 1) Partmenti vízvédelmi pufferzóna kialakítása, fejlesztése
- 2) Vizes élőhelyek kialakítása.

8) VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

A felhívás célja az alacsony létszámmal rendelkező védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták nőivarú – baromfifélék esetén vegyes ivarú – állományának a fajták eredeti tartási-, takarmányozási körülményekhez hasonló, in situ feltételek közötti, tenyésztésben történő életképes populációjának fenntartása a genetikai állomány megőrzéséről és az adott állatfajták fennmaradását biztosító tenyésztési programokról szóló jogszabályok keretein belül. A felhívás közvetetten kapcsolódik a Natura 2000 területek megőrzéséhez azáltal, hogy a védett őshonos állatfajtákat az eredeti tartási körülményeiknek megfelelően szükséges a támogatás keretében is tartani – így a támogatásban résztvevő állatok legeltetési területkezelésre is alkalmazhatók.

Erdőgazdálkodás

A területen található erdőkben többféle forrásból érhetőek el támogatások, melyekről az alábbiakban egy rövid áttekintést adunk. Csak azokat a támogatásokat, illetve célterületeket emeltük ki, amelyek a tervezési terület természeti értékeinek megőrzése szempontjából előremutatóak lehetnek. A támogatásra jogosultak körét az x. táblázatban foglaltuk össze.

A tervezési területen releváns erdészeti támogatások az alábbiak:

- 1) VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

A felhívás célja kompenzációs támogatás nyújtása azoknak a magán erdőgazdálkodóknak, akik Natura 2000 erdőterületeken folytatnak gazdálkodást. Ezzel a támogatással biztosítható a jogszabályi előírásoknak megfelelő gazdálkodás által generált esetleges bevételkiesés vagy többletköltség ellentételezése. A támogatás kötelezettségvállalási időszaka 1 év, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme az egyszeri képzésen való részvétel.

- 2) VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

A tervezési területen a felhívás „Gyepgazdálkodással kombinált fás legelő vagy fás kaszáló újonnan történő létrehozása” elnevezésű célterülete releváns.

3) VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések

A felhívás célja, hogy támogatást nyújtson azon erdőgazdálkodóknak, akik önkéntes alapon, a vonatkozó jogszabályi előírásokban és az erdőtervben foglalt jogosultságukat kihasználva, a kötelezettségeken túlmutató erdő-környezetvédelmi vállalatokat tesznek. Mindezzel a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztését, a fafajok adaptációs készségének növelését, az egyes területeken az erdőtípus, fafaj-összetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatását kívánjuk előmozdítani. A felhívás keretében 3 különböző célterületre igényelhető támogatás:

- a) Örökerdő erdőgazdálkodás
- b) Erdőállományok kézimunka igényes ápolása
- c) Természetkímélő anyagmozgatás

4) VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

A felhívás a teljes erdőszerkezet átalakítás támogatásával elsősorban a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozását kívánja előmozdítani.

5) VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

A felhívás célja, hogy a magyar erdők közjavainak ingyenes elérhetőségének lehetősége jelentősen bővüljön. A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

A) erdei pihenőhely kialakítása vagy továbbfejlesztése: jellemzően gyalogos kirándulás vagy gyalogtúra során rövid pihenésre szolgáló, közúton jellemzően nem megközelíthető, kisebb közjóléti berendezés-együttes,

B) erdei kirándulóhely és településkörnyéki kirándulóhely kialakítása vagy továbbfejlesztése: intenzíven látogatott, huzamosabb ott tartózkodást biztosító vagy kirándulási célt szolgáló, többfunkciós közjóléti berendezés-együttes, amely a kirándulók számára pihenési, rekreációs lehetőséget is biztosít.

6) VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

A felhívás célja az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához és a természetközeli gazdálkodási módok elterjedéséhez szükséges eszközök és géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges elsődleges feldolgozást szolgáló gépek és berendezések biztosítása, beleértve a lokális megújuló energia rendszer kiszolgálását, faipari feldolgozás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is.

3. táblázat: Az erdészeti támogatásra jogosultak mátrixa

A táblázatban X-szel jelöltük azokat, akik az adott felhívás esetében **jogosultak** a támogatást igénybe venni.

	50% vagy afölötti <u>állami</u> tulajdonú erdőgazdálkodó, központi költségvetési szerv	Magánjogi erdőgazdálkodó	Jogszerű földhasználó	Megjegyzés
VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések		X		
VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása			X	Magánjogi földhasználók, települési önkormányzatok és társulásaik vehetik igénybe.
VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések		X		<u>Támogatásra jogosult még:</u> települési önkormányzatok, amennyiben állami tulajdonban lévő erdő erdőgazdálkodója.
VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások	X	X		Jogosultsági feltételeknek meg kell felelni. Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.
VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése	X	X		
VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások		X		<u>Támogatásra jogosult még:</u> önkormányzati erdőgazdálkodók, mikrovállalkozások, erdészeti szolgáltató vállalkozások. A támogatást igénylők körére vonatkozó részletes feltételeket a pályázati felhívás 4.1. fejezete tartalmazza.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Mezőgazdálkodás

A mezőgazdasági területek jelenlegi támogatásával az alapvető probléma, hogy a programok nem eléggé specifikusak és nem veszik figyelembe a területen előforduló jelölő értékeket és azok élőhelyigényeit. Emellett probléma az is, hogy a gyepeken lévő cserjés élőhelyszegélyek kiesnek a támogatható területből.

A jelenleg elérhető horizontális AKG tematikus előírascsoportok a Natura 2000 területre specifikus programmal javasolt kiváltani. Ennek az alapját a jelen tervben rögzített kezelési javaslatok képeznék, amelyek kifejezetten a terület jelölő értékeinek és egyéb védett természeti értékeinek megőrzését célozzák. Ennek keretében kellene felülvizsgálni a cserjés szegélyélőhelyek támogatható területbe vonásának lehetőségét, hogy azok fenntartása ne okozzon jövedelemkiesést a gazdálkodónak. A támogatásra jogosult területek alapegységét a kezelési egységek jelentenék, így egy, az adott élőhelyre specifikus kezelési előírás sorból lehetne válogatni a vállalni kívánt korlátozásokat. A jogszabályban rögzített előírásokért nem járna kifizetés ebben a programban, hiszen ezeket hivatott fedezni a kompenzációs támogatás. A lehívható támogatás mértéke a jövedelemkieséssel, illetve beruházási költséggel arányosan, de az előírás természetvédelmi hozadékát is figyelembe véve kerülne megállapításra. A jelenlegi AKG programokkal ellentétben nem célprogramok nagy előírascsomagjai közül lehetne választani fix támogatási összeggel, hanem egyes előírások közül választhatna minden gazdálkodó annyit, amennyit vállalni hajlandó. Ebben a rendszerben az előírásonként igényelhető támogatás összege lenne az, ami arra ösztönzi a gazdálkodókat, hogy minél többet vállaljanak az előírások közül.

Erdőgazdálkodás

Az erdőterületek jelenlegi támogatásával két lényeges probléma merül fel: az állami tulajdonú erdők vagyongazdálkodóinak Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetésekből és az Erdő-környezetvédelmi kifizetésekből való kizárása, valamint az elérhető programok túlságosan általános jellege.

A jövőben javasolt az állami tulajdonú gazdálkodókra is kiterjeszteni a kompenzációs kifizetés igénybevételének lehetőségét. Ezzel az állami gazdálkodók is ösztönözhetőek lennének a földhasználati szabályok pontosabb betartására. Emellett fontos lenne a kompenzáció mértékét az erdőtervben előírt természetvédelmi célú korlátozások függvényében megállapítani.

A jelenleg működő erdő-környezetvédelmi program célterületeit a Natura 2000 területre specifikus programmal javasolt kiegészíteni. Ennek a programnak az alapját a jelen tervben rögzített kezelési előírások képeznék, amelyek kifejezetten a terület jelölő értékeinek és egyéb védett természeti értékeinek megőrzését célozzák. A támogatásra jogosult területek alapegységét a kezelési egységek jelentenék, így egy, az adott élőhelyre specifikus kezelési előírás sorból lehetne válogatni a vállalni kívánt korlátozásokat. Az erdőtervben rögzített előírásokért nem járna kifizetés ebben a programban, hiszen ezeket hivatott fedezni a

kompenzációs támogatás. A lehívható támogatás mértéke a jövedelemkieséssel, illetve beruházási költséggel arányosan, de az előírás természetvédelmi hozadékát is figyelembe véve kerülne megállapításra. A jelenlegi EKV programokkal ellentétben nem célprogramok nagy előíráscsomagjai közül lehetne választani fix támogatási összeggel, hanem egyes előírások közül választhatna minden gazdálkodó annyit, amennyit vállalni hajlandó. Ebben a rendszerben az előírásonként igényelhető támogatás összege lenne az, ami arra ösztönzi a gazdálkodókat, hogy minél többet vállaljanak az előírások közül. A rendszer elindításához szükséges a kezelési egységek és az erdőrészek átfedésének egyeztetése. Amennyire lehetséges, kívánatos az erdőrészelehatárokat a kezelési egységek határaihoz igazítani. Ahol ez nem lehetséges, a kezelési egységeket állományrészekként kell elkülöníteni a részleten belül.

3.3.2. Pályázati források

Jelenleg nincsenek a tervezési terület vonatkozásában futó pályázatok. A jövőben elsősorban az állami tulajdonú erdők átalakítása, állapotuk javítása lehet reális pályázati cél KEHOP forrásból a 91E0* Puhafás ligeterdők, éger- és kőrisligetek, illetve láperdők, és a 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek megőrzése, kiterjedésének növelése érdekében.

3.3.3. Egyéb

A kezelési javaslatok megvalósításának egyéb eszközei nem szükségesek.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

A Nyugat-Göcsej kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási tervének készítése során szükség szerint az önkormányzatokkal, a Zala megyei Kormányhivatal szakembereivel, valamint az egyéb érintettekkel (pl. vadásztársaságok) felvettük a kapcsolatot. Ezek célja többnyire adatkérés, adategyeztetés, tájékoztatás volt.

Előkészítés

A véleményezés előkészítésének fázisában összegyűjtöttük az érintett települések önkormányzatainak (polgármesterek, jegyzők, önkormányzati hivatalok), az érintett hatóságok és állami kezelő szervezetek, szakmai érdekképviselők, civil szervezetek, tudományos és szakmai intézmények és szakemberek elérhetőségeit (e-mail). A lista összeállításában a kormányhivatal munkatársaitól kaptunk segítséget, amit köszönettel vettünk.

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A terv véleményezésre kész formában a Balatonfelvidéki Nemzeti Park honlapján volt elérhető 2019. május 9-től 2019. május 27-ig. 2019. május 28-án a fenntartási tervről a kommunikáció címzettjeinek meghívásával egyeztető fórumot tartottunk Zalalövön. Az érintettek elektronikus úton értesítést kaptak, melyben véleményezésre lettek felkérve, egyúttal a terv elérhetőségéről (letöltés elérhetősége a világhálón) is útmutatót kaptak.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4 § (4) alapján egyeztetni kell a nemzeti park igazgatósággal, az alapszabály (alapító okirat) szerint környezet- és természetvédelmi célra alakult társadalmi szervezetekkel, a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervekkel és települési önkormányzatokkal, a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosaival és vagyonkezelőivel, valamint ezek gazdasági érdek-képviseleti szerveivel.

Fentiek alapján a véleményezésre felkért szervezetek az alábbiak voltak:

igazgatóság	Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság Csopak Kossuth u. 16.
társadalmi szervezetek	Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány 8744 Orosztony, Temesvári u. 8.
	Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Zala megyei helyi csoport
	Zöld Zala Természetvédelmi Alapítvány 8900 Zalaegerszeg, Závodszky u. 1/d
	Göcsej Természetvédelmi Alapítvány 8984 Gombosszeg, Petőfi u. 1.
államigazgatási szervek	Zalaegerszegi Járási Hivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Erdészeti Osztály 8900 Zalaegerszeg, Zrínyi Miklós utca 36.
	Zalaegerszegi Járási Hivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Növény- és Talajvédelmi Osztály 8900 Zalaegerszeg, Kinizsi u. 81.
	Zala Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály 8900 Zalaegerszeg, Kosztolányi u. 10.
	Zalaegerszegi Járási Hivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Földművelésügyi Osztály 8900 Zalaegerszeg, Zrínyi Miklós utca 36.
	Zalaegerszegi Járási Hivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Környezetvédelmi és Természetvédelmi

	Osztály 8900 Zalaegerszeg, Mártírok u. 35-39. II. emelet
település önkormányzatok	Zalabaksai Közös Önkormányzati Hivatal 8971Zalabaksa, Rákóczi F. u. 24.
	Csesztregi Közös Önkormányzati Hivatal 8973Csesztreg, Dózsa György u. 2.
	Zalalövői Közös Önkormányzati Hivatal 8999Zalalövő, Szabadság tér 1.
tulajdonosok, kezelők	Zalaerdő Erdészeti Zrt. 8800 Nagykanizsa, Múzeum tér 6.
	Magyar Erdőtulajdonosok és Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége Budapest, Budakeszi út.91.
	Országos Magyar Vadászkamara Vas Megyei Területi Szervezete Szombathely, Puskás Tivadar u. 7.
	Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, 9700 Szombathely, Vörösmarty u. 2.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Az egyeztetési folyamat során megkeresett szervezetek listáját és a vélemények felhasználásának dokumentációját a 4. táblázat mutatja be részletesen. Az alábbiakban röviden összefoglaljuk az észrevételek tartalmát és a terv vélemények alapján történt változásait. Érdemi, módosításra irányuló észrevételeket a Zalaerdő Erdészeti Zrt. és a Nyugat- dunántúli Vízügyi Igazgatóság. A Zalaerdő Erdészeti Zrt. kifogásolta a kezelési javaslatok sablonos megfogalmazását, továbbá túlzónak tartotta egyes korlátozások (vegyszerhasználat, időbeni korlát) indítványozását. Álláspontjuk szerint a tervekben megfogalmazott javaslatok sok esetben ellentétesek, szigorúbbak az erdőtörvény időközben megváltozott előírásaival. A javaslatok sok esetben erdészeti szakmai szempontból megalapozatlanok, nem indokoltak, de nem is kivitelezhetők. A gazdálkodó szerint a terv nem veszi figyelembe a gazdasági érdekeket és a klímaváltozás jövőbeni hatásait. A gazdálkodó egyes javaslatai a szövegben átvezetésre kerültek, de az észrevételek alapján a szöveg a legtöbb esetben nem módosult.

A Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság véleményében leírta, hogy az érintett vízfolyások fenntartását, karbantartási munkák elvégzését a jövőben is szeretné a Natura 2000 területen belül is elvégezni. A fenntartási tervet a javaslatok alapján kiegészítettük.

4. táblázat: A beérkezett vélemények összesítése

No.	Véleményező	Válasz ügyszám	Időpont	Megküldött nyilatkozat, vélemény	Felhasználás, intézkedés módja
1.	Nemes Zoltán erdőgazdálkodási osztályvezető Zalaerdő Erdészeti Zártkörűen Működő Részvénytársaság 8800 Nagykanizsa, Múzeum tér 6.	Ügyszám nélküli, nem iktatott, osztályvezetői vélemény	2019.05.27.	„Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 8. § * (1) * szerint „ A Natura 2000 terület fenntartási céljainak elérését nem veszélyeztető vagy nem sértő és a Natura 2000 terület jelölésekor jogszerűen, végleges engedélynek megfelelően folytatott tevékenység korlátozás nélkül folytatható.” A fenntartási terv „javaslatai”, amit eddigi tapasztalataink szerint nyugodtan utasításnak tekinthetünk, ezt a pontot nem veszik figyelembe.” „A szántók, rétek esetében a jelenlegi állapot fenntartását szorgalmazzák, negatív dologként említve a beerdősülést, jelentős munkával pótoltná az eddigi legeltetést, állattartást.”	A terv tisztán kinyilvánítja, hogy a jelenlegi erdőgazdálkodási gyakorlat súlyosan veszélyezteti a tervezési terület közösségi jelentőségű és védett természeti értékeit. Ebből adódóan az erdőgazdálkodás módjára nem alkalmazható a hivatkozott jogszabályhely. A vélemény alapján a terv nem módosult. A tervezési terület természetmegőrzési szempontból kiemelkedő és egyben legveszélyeztetettebb élőhelytípusai a gyepes élőhelyek, a tervezési területen való állományaik megőrzése kiemelkedő fontosságú közösségi érdek. A terv a Szántók (KE-4) kezelési egység leírásában írja, hogy „szántók vonatkozásában élőhelyfejlesztési célként fogalmazható meg a gyepesítés, táj és termőhelyhonos fajokkal való erdősítés, illetőleg a spontán gyepesedés vagy honos fajokkal való erdősődés elősegítése”. Emiatt az észrevétel nem releváns, annak nyomán a terv nem módosult.

No.	Véleményező	Válasz ügyszám	Időpont	Megküldött nyilatkozat, vélemény	Felhasználás, intézkedés módja
	Nemes Zoltán erdőgazdálkodási osztályvezető Zalaerdő Erdészeti Zártkörűen Működő Részvénytársaság 8800 Nagykanizsa, Múzeum tér 6.	Ügyszám nélküli, nem iktatott, osztályvezetői vélemény	2019.05.27.	„Erdő esetében látható, hogy a fenntartási terv készítője nincs tisztában a klímaváltozás hatásával, ezért kárhóztatja és veszélyforrásnak minősíti a területen folytatott erdőgazdálkodást, különös tekintettel a célállományok megválasztásánál. (enyves égeresek, kőris ligeterdők átalakítása!)” „Veszélyként tünteti fel a faanyagszállítást az erdőben akkor is, ha az nyíladékon folyik, mert a kocsi nyomok mellett gyomosodik a talaj, a jól feltárt területen pedig a szállítás degradálja a termőhelyet.”	A véleményező nem hivatkozott konkrét kutatási eredményekre, ezért azok hitelessége nem ellenőrizhető. Az enyves égeresek, kőris ligeterdők, bükkösök klimatikus okok következtében várható általános visszaszorulása nem tekinthető ténynek, jövőbeli megvalósulása, annak üteme és térbeli kiterjedése erősen bizonytalan, a bükk jelenleg jól újul, jelentős mértékű pusztulása nem tapasztalható. A tervezési területen ráadásul jellemzően több hektáros vágásterületeket keletkeztető erdőgazdálkodás folyik, ami a véleményező által prognosztizált változásokat felerősíti, és nem ellensúlyozza. A 100 %-ban állami tulajdonú, Natura 2000 területen levő erdőkben az állami erdőgazdaságok közvetlenül felelősek az európai közösségi jelentőségű természeti értékek fenntartásáért. Az erdővagyon ebben a helyzetben valójában másodlagos, hiszen az elsődleges állami feladat e területeken a közösségi értékek hosszú távú megőrzése és nem a profittermelés. A fentiek értelmében a vélemény alapján a fenntartási terv szövege nem módosult. A faanyagszállítás nem minden esetben veszélyezteti a termőhelyet, ez nem is került így megfogalmazásra. Egyes esetekben azonban az azzal kapcsolatos útépités, stabilizálás a sárgahasú unka élőhelyét megszüntetheti, illetve a szállítás inváziós fajok terjesztésében is szerepet játszhat. A kitermelt faanyag szállítását természetesen meg kell oldani, de az útjavításokat, stabilizálásokat a sárgahasú unka élőhelyén csak a nemzeti park

No.	Véleményező	Válasz ügyszám	Időpont	Megküldött nyilatkozat, vélemény	Felhasználás, intézkedés módja
	Nemes Zoltán erdőgazdálkodási osztályvezető Zalaerdő Erdészeti Zártkörűen Működő Részvénytársaság 8800 Nagykanizsa, Múzeum tér 6.	Ügyszám nélküli, nem iktatott, osztályvezetői vélemény	2019.05.27.	„A javaslat az erdőnevelési munkák végrehajtásánál nem az eredményre koncentrál, hanem technológiai jellegű meghatározást tartalmaz, feleslegesen korlátozva a gazdálkodó tevékenységét. (vegyszerbe tegyünk festéket jelöléshez, rövidfás technológiát alkalmazzunk, stb.)” Az „Örökerdő” kezelési egységbe sorolt erdőterületek állami tulajdonban lévő részében faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódot javasol a tervezet, ami a gazdálkodási tevékenység megszüntetését jelentené. A Natura 2000 szabályozás célja a hasznosítás és a természetvédelem érdekeinek összehangolása, nem célja a gazdálkodás megszüntetése, ezért a faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód nem alkalmazható. Az örökerdő üzemmód bevezetése csak az átmeneti üzemmód alkalmazása után lehetséges, a megfelelő állományszerkezet eléréséhez 80-200 év is szükséges lehet. A törvényi előírásnál túl örökerdő üzemmód kialakítására nem látunk lehetőséget, emellett az átalakítás technológiáját sem tartjuk célszerűnek rögzíteni (mikro tarvágások területének meghatározása), hiszen jelenleg csak „kísérletezés” folyik Magyarország területén.	igazgatósággal történő egyeztetés után lehetséges elvégezni. A fenntartási terv kezelési javaslatai iránymutatásokat, technológiai segédletet nyújtanak. A véleményben hivatkozott kezelési javaslatok nem kötelező érvényűek, de segítik a megőrzési célok teljesülését. A fentiek értelmében a nyilatkozat nyomán nem történt módosítás a szövegben. A kezelési egységbe a tervezési terület értékesebb állományai kerültek, melyekben a jelenlegi, a többi állománynál kedvezőbb állapot fenntartása a természetvédelmi cél. Ilyen állományok csak igen kis arányban találhatók a tervezési területen, ezért megőrzésük kiemelt természetvédelmi cél. A tervnek valóban nem célja a gazdálkodás megszüntetése. A javaslat nyomán a terv vonatkozó részeiből töröltük a faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód bevezetésének javaslatát, azt az alábbi szövegrésszel helyettesítettük: „kizárólag folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodás folytatása.”

No.	Véleményező	Válasz ügyszám	Időpont	Megküldött nyilatkozat, vélemény	Felhasználás, intézkedés módja
	Nemes Zoltán erdőgazdálkodási osztályvezető Zalaerdő Erdészeti Zártkörűen Működő Részvénytársaság 8800 Nagykanizsa, Múzeum tér 6.	Ügyszám nélküli, nem iktatott, osztályvezetői vélemény	2019.05.27.	„A tervezetben leírt, március 15.-augusztus 15. közti gazdálkodási időkorlát túlzó, az érvényes erdőtörvényben meghatározott április 1-július 15. közti maximális korlátozási lehetőségnek nem felel meg, emellett szükségtelennek is tartjuk.” „Az erdőtörvény 5% mikroélőhely kialakításának lehetőségét – nem kötelezettségét - biztosítja, a javasolt 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhely irreálisan magas, betarthatatlan és értelmetlen is. A visszahagyandó holt fa mennyiségét is túlzásnak tartjuk, biotóp fák kijelölése is elegendő lehet a természetes száradékok visszahagyása mellett.”	Az időkorlátot számos védett, erdei élőhelyeken fészkelő madárfaj fészkelésének biztosítása miatt javasoltuk. Az adott évi fészkelési idő fajonként és évek között is változhat, az ajánlott időintervallum általános érvényű és az esetleges másodköltések befejezésére is kiterjed. Az észrevétel nyomán az ajánlást az előírás-javaslatok listájából töröltük, csak a gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok fejezetben, szövegesen jelenítjük meg. A természetközeli állapotú, idős állományokhoz számos védett és közösségi jelentőségű faj kötődik és maguk is közösségi jelentőségű értékek. Ezen erdőterületek véghasználatkor a vágásterületek helyén legalább emberöltőnyi időre megszűnik a korábban jelölő élőhelyként térképezett állomány. Az ajánlott visszahagyás a vágásos üzemmódban kezelt erdőterületeken található közösségi jelentőségű élőhelytípusok megőrzésének egyik, önmagában nem elégséges, választható eszköze. A fenntartási terv kezelési javaslatai hosszú időtávra fogalmazzák meg a közösségi jelentőségű értékek megőrzését célzó iránymutatásokat, ezért természetszerűleg túlmutatnak a jelenleg hatályos jogszabályok előírásain, amennyiben azok nem elégségesek a megőrzési célok megvalósulásához. A szöveg a megjegyzés nyomán nem módosult.

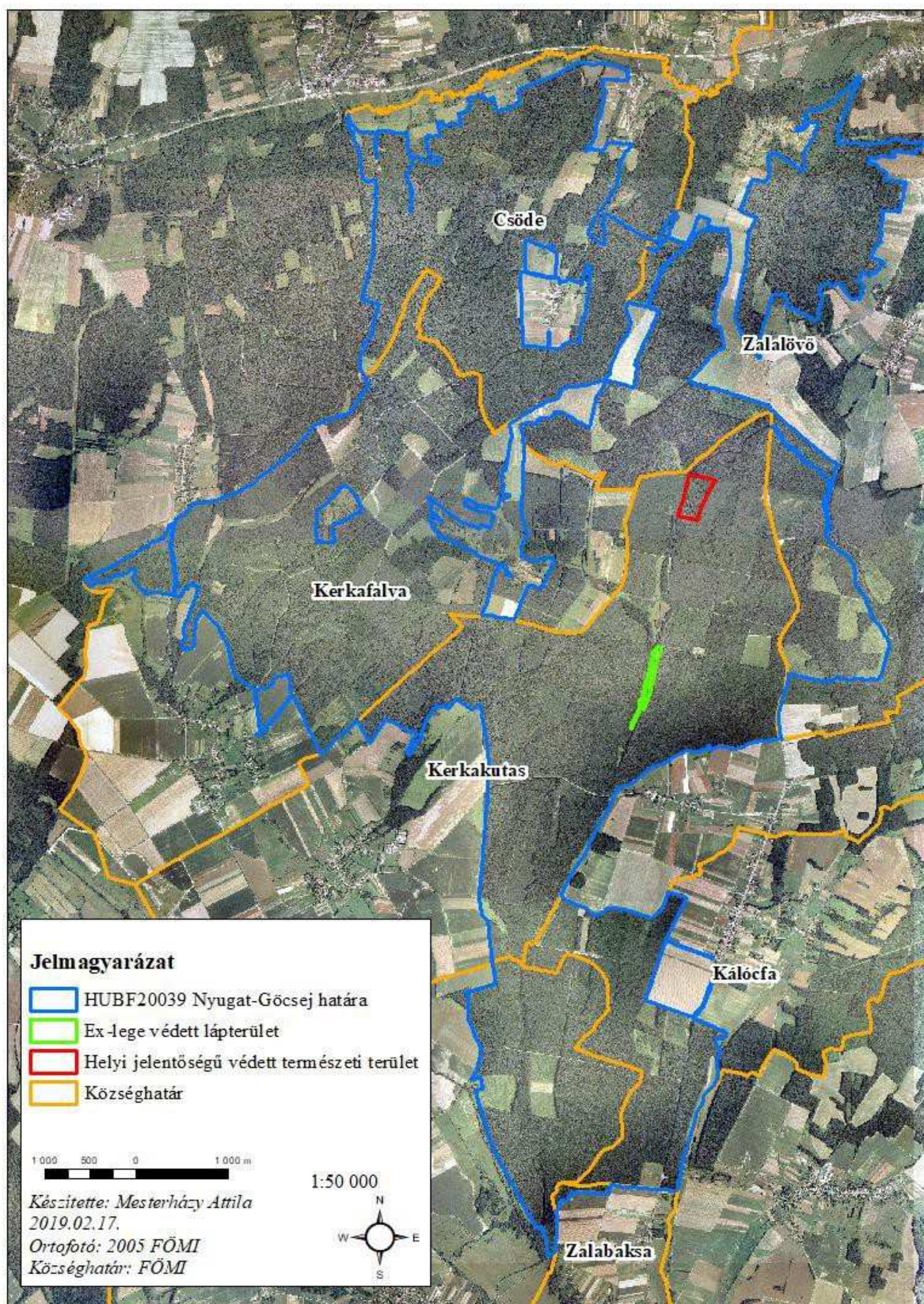
No.	Véleményező	Válasz ügyszám	Időpont	Megküldött nyilatkozat, vélemény	Felhasználás, intézkedés módja
	Nemes Zoltán erdőgazdálkodási osztályvezető Zalaerdő Erdészeti Zártkörűen Működő Részvénytársaság 8800 Nagykanizsa, Múzeum tér 6.	Ügyszám nélküli, nem iktatott, osztályvezetői vélemény	2019.05.27.	„Földút javítását augusztus 15 és február 28 közti időszakban javasolja elvégezni a fenntartási terv. A téli károk helyreállítását a lehető leggyorsabban el kell végezni. A kétéltűek védelme érdekében az ivadékok áthelyezésével a tavaszi és nyári időszakban is megoldható a javítás a jelenlegi védett terület tapasztalatai alapján, így az időkorlát megállapítása szükségtelen, illetve az az útjavításra legalkalmasabb időszakot jelenti. A földutak javításának hiánya miatt a közlekedés a védendő értékű talajokon, növényeket letaposva folyik.” „Az erdeifenyves állományok mindig a göcseji tájhoz tartoztak, az itt élő emberek életének részét képezték (természetes házipítési, bútorigipari alapanyag). Az erdeifenyves állományok lombosodása természetes, egészséges szukcessziós folyamat, idős korra lombelegyesekké válnak. A száradó erdeifenyő leváló kérge denevérélőhelyet ad. Az erdeifenyveseket „jellegtelennek” nevezni nem helyénvaló, teljes átalakításuk nem indokolt.” „A kezelési egységekbe sorolt gyepterületek évi kétszeres kaszálása, esetleges legeltetése támogatás nélkül nem fenntartható, nem gazdaságos, ezért állami területen nem elfogadható.”	Az észrevétel nyomán a terv <i>Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok</i> fejezetébe az alábbi iránymutatást illesztettük be: „A földutak javítását a pocsolyákban élő és szaporodó védett és közösségi jelentőségű kétéltűek védelme érdekében tervszerűen célszerű végezni, annak részleteit a természetvédelmi kezelővel a munkálatok megkezdése előtt egyeztetni ajánlott. Javasolt az utakon kialakult vízállások kiváltására mesterséges vizes élőhelyek kialakítása.” Az őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők és a fenyőültetvények igen fajszegények, nem feleltethetők meg természetközeli élőhelytípusnak, ugyanakkor közösségi jelentőségű élőhelytípusok potenciális termőhelyeit foglalják el, ezért átalakításuk mindenképpen indokolt. A terv nem az erdei- és lucfenyő teljes száműzését irányozta elő a tervezési terület vonatkozásában, hanem a fenyő főfafajú állományok átalakítását. A fentiek értelmében a nyilatkozat nyomán nem történt módosítás a tervben. A terv a közösségi jelentőségű élőhelyek megőrzése és fejlesztése szempontjából szükséges intézkedéseket tartalmazza. A fentiek értelmében a nyilatkozat nyomán nem történt módosítás a tervben.

No.	Véleményező	Válasz ügyszáma	Időpont	Megküldött nyilatkozat, vélemény	Felhasználás, intézkedés módja
				„A szántók kezelési egység irányelvei szerint a növényvédőszerket korlátozott-csökkentett mértékben lehet használni. De sem hatóanyagokról, sem konkrét mértékről nincs szó, így nehezen megállapítható, hogy a gazdálkodásunkra nézve milyen hatással lenne.” „A fenntartási terv javaslatai a gazdálkodói érdekeket rendre figyelmen kívül hagyják, pedig erdőgazdálkodási korlátozások a rentábilis erdőgazdálkodást veszélyeztetik, a Natura2000 támogatásokra állami területeken is szükség volna.”	A fenntartási terv a Szántók (KE-4) kezelési egység leírásánál pontos javaslatokat tesz: legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegély, kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása, kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel, légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás nem megengedett, rágcsálótírtó szerek és talajfertőtlenítő szerek nem alkalmazhatók. Hatóanyagok és a kijuttatható szermennyiség mértékét konkrétan meghatározni túlszabályozás lenne, ami ráadásul hamar el is avulna. A fentiek értelmében a nyilatkozat nyomán nem történt módosítás a tervben. A Natura 2000 területeken és azon belül különösen az állami tulajdonú területrészekben az elsődleges cél az európai közösségi jelentőségű értékek fenntartása az ezt lehetővé tevő gazdálkodás mellett. A terv a <i>Javasolt agrártámogatási rendszer</i> fejezetben kitér rá, hogy a megőrzéshez kapcsolódó állami feladatokhoz szükség lenne forrásokra: „A jövőben javasolt az állami tulajdonú gazdálkodókra is kiterjeszteni a kompenzációs kifizetés igénybevételének lehetőségét.” A fentiek értelmében a nyilatkozat nyomán nem történt módosítás a tervben.
4.	Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság	0749-007/2019.	2019.05.22.	„A Natura 2000 jelölésű területek fenntartási tervében a törvény által előírt munkák elvégzésének, a	A fenntartási terv 3.2.1.2.3 Vízgazdálkodás című fejezetét az észrevételek nyomán az alábbi szöveggel egészítettük ki: „Az 1995. évi

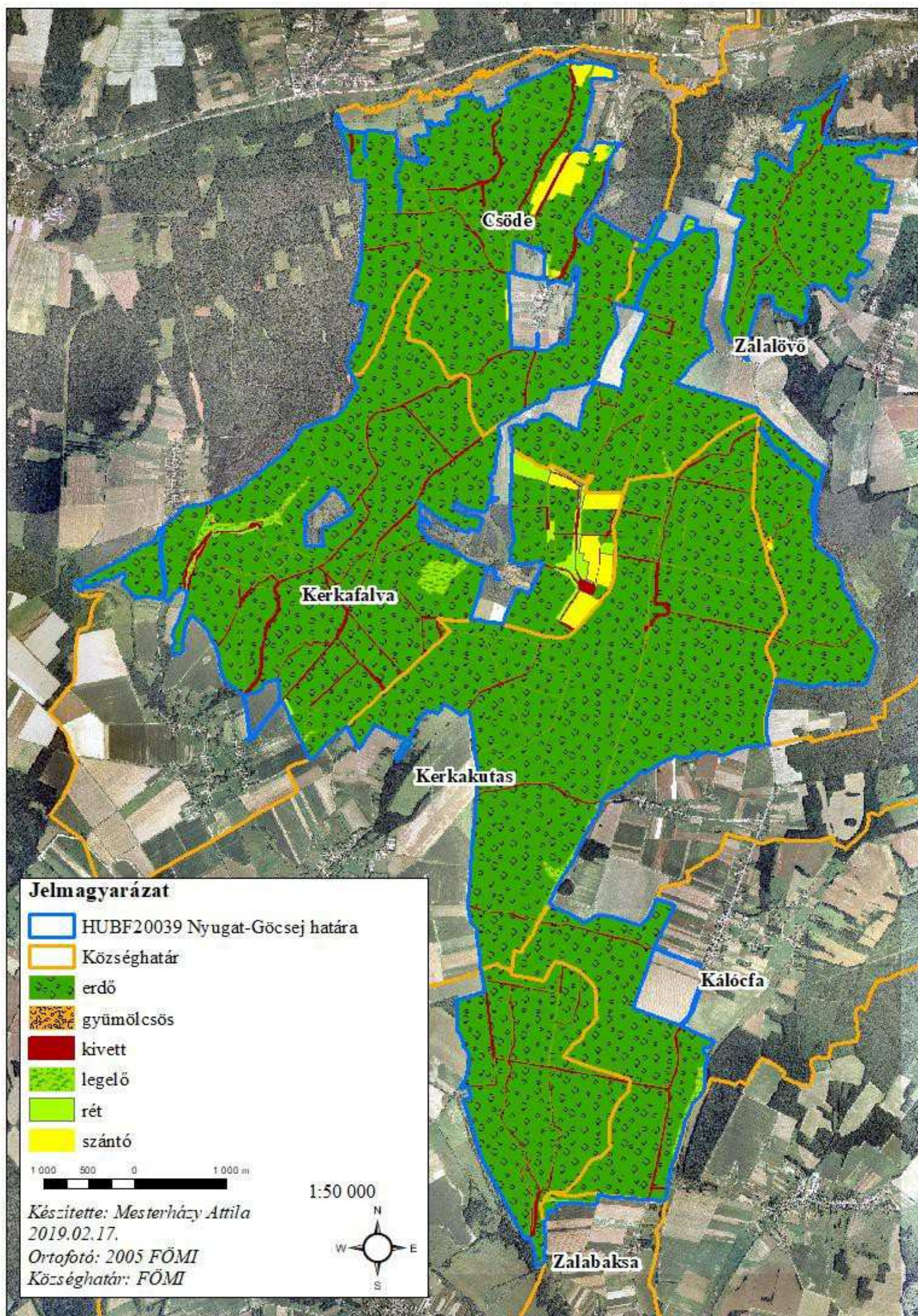
No.	Véleményező	Válasz ügyszáma	Időpont	Megküldött nyilatkozat, vélemény	Felhasználás, intézkedés módja
	9700 Szombathely, Vörösmarty u. 2.			vízhasznosítások engedély alapján történő üzemeltetésének lehetősége biztosítva legyen.” „A Natura 2000 területek első kijelölésekor is folytak, és azóta is folyamatosan ismétlődnek fenntartási munkák. Szükséges a medrek jó karba helyezése, a fenntartási munkák elvégzése.” „A vizek és a közcélú vízellátási-művek fenntartására vonatkozó feladatokról a 120/1999. (VIII. 6.) Korm. Rendelet alapján a fenntartási feladatok a meder szükséges vízemésztő képességének fenntartását szolgálják, hogy az előírt mértékig a vizek kiöntésmentesen folyjanak le, ne okozzanak kárt a környező területeken. Ehhez a mederben irtási és iszapolási, mederbiztosítási, uszadék eltávolítási munkákat kell szükség szerint végezni. A megközelítés biztosítására szolgál a parti sávra vonatkozó 83/2014 (III. 14.) Kormányrendelet.” „Igazgatóságunk a fenntartási feladatait a 1995. évi LVII. törvényben, illetve 120/1999. (VIII. 6.) Korm. Rendeletben meghatározottak alapján végzi, nem készít ezzel kapcsolatosan évente külön tervet. Amennyiben a vízfolyás mellett olyan beavatkozások válnak szükségessé, amelyek érintik a Nemzeti Park Igazgatóságot, Igazgatóságunk egyeztetést kezdeményez.	LVII. törvényben, illetve 120/1999. (VIII. 6.) Korm. Rendeletben meghatározottak alapján emberélet és vagyonvédelem érdekében esetlegesen szükségessé váló vízügyi beavatkozások csak a legszükségesebb mértékben, a vízfolyások tényleges medrére vonatkozóan a 91E0 Enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus megőrzésére való fokozott figyelemmel történjenek.” A szöveg a fentiekben írtak szerint kiegészítésre került. A szöveg a fentiekben írtak szerint kiegészítésre került.

4. Térképek

4.1. A Nyugat-Göcsej különleges természetmegőrzési terület áttekintő térképe

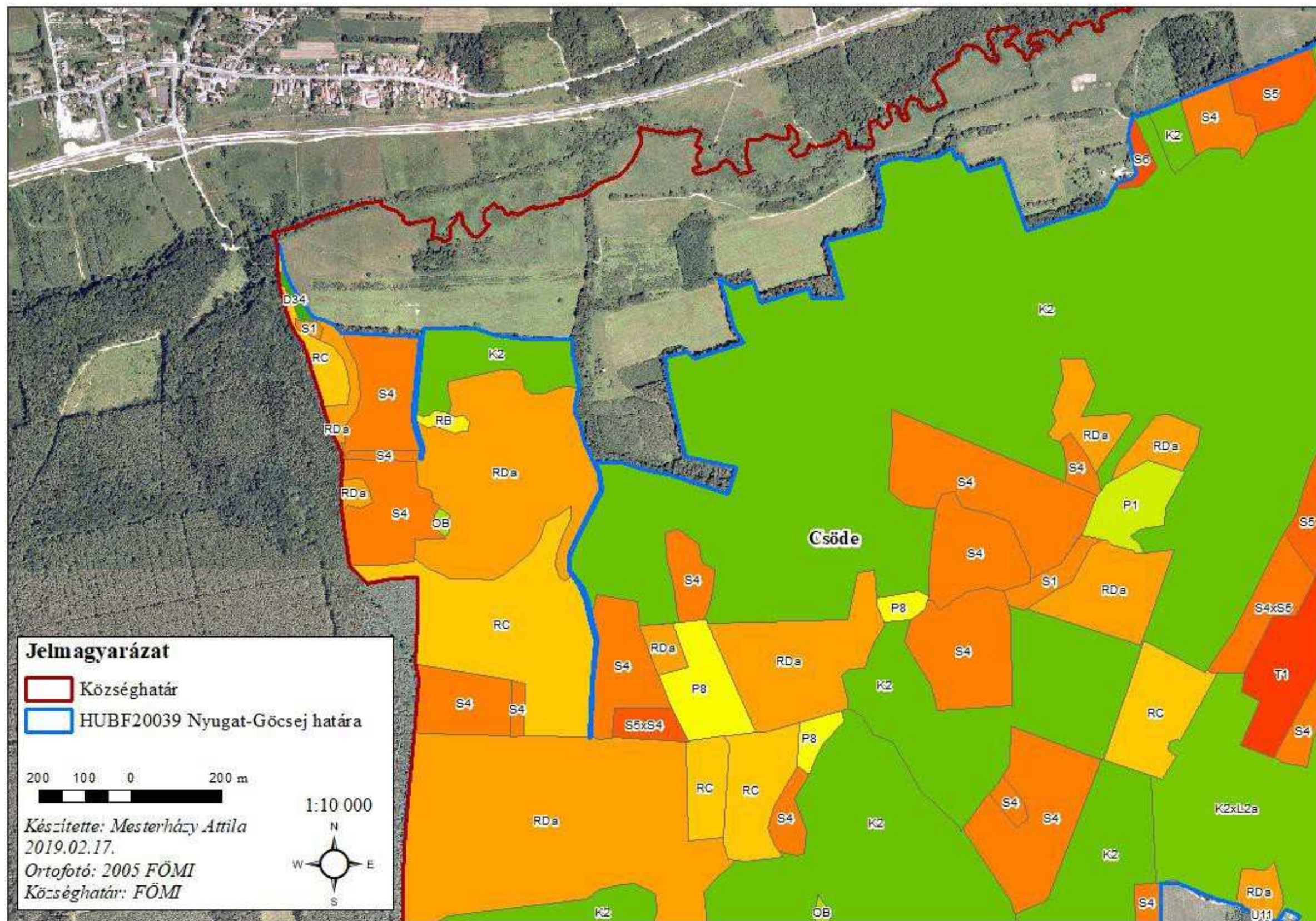

4.2. A Nyugat-Göcsej különleges természetmegőrzési terület a művelési ágak megoszlása szerint

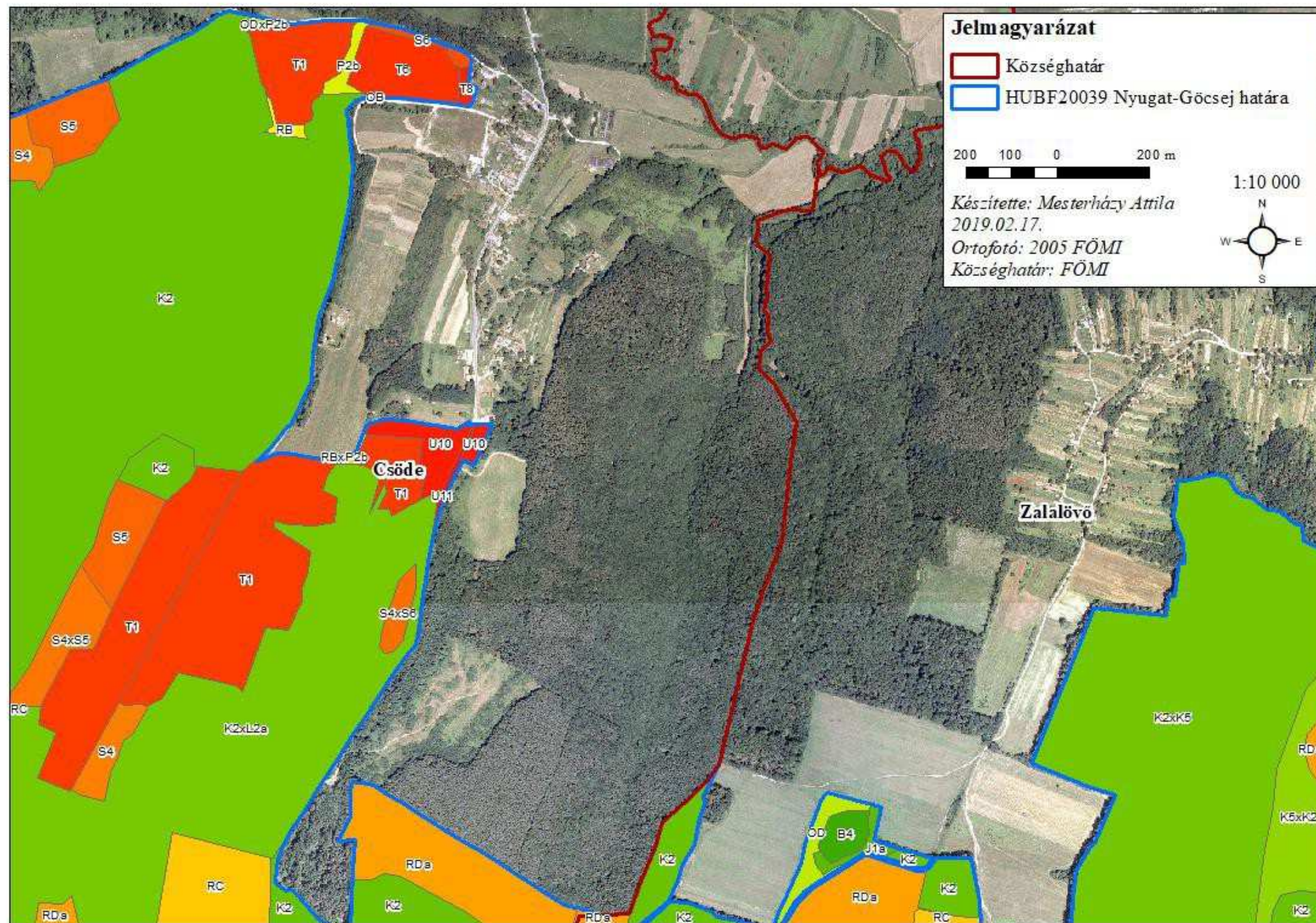

4.3. A Nyugat-Göcsej különleges természetmegőrzési terület élőhelytérképe

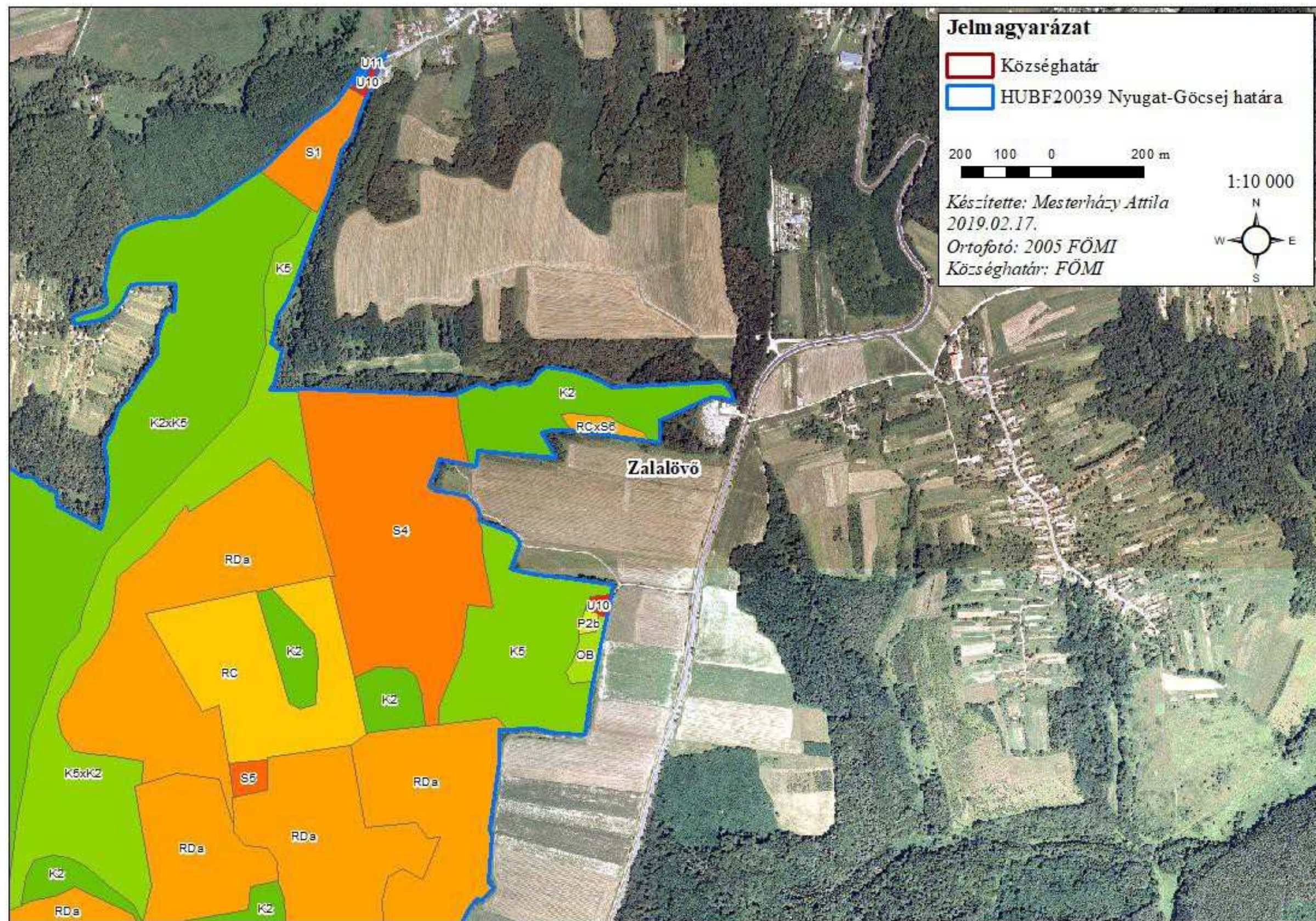
4.3.1. A tervezési terület élőhelytérképe 1. (Az élőhelykódok magyarázata a 2.3.18. számú melléklet alatt)

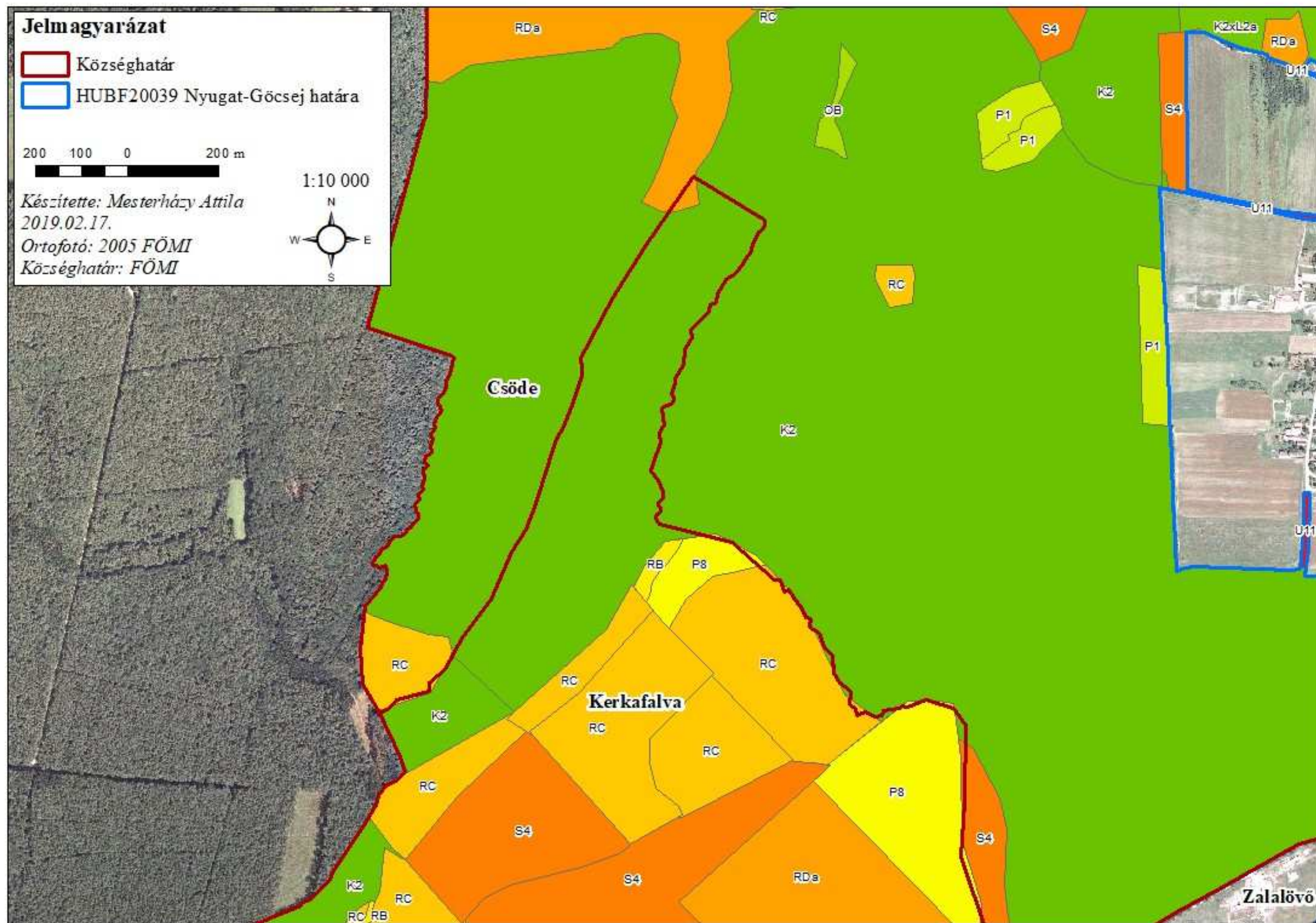
4.3.2. A tervezési terület élőhelytérképe 2. (Az élőhelykódok magyarázata a 2.3.18. számú melléklet alatt)

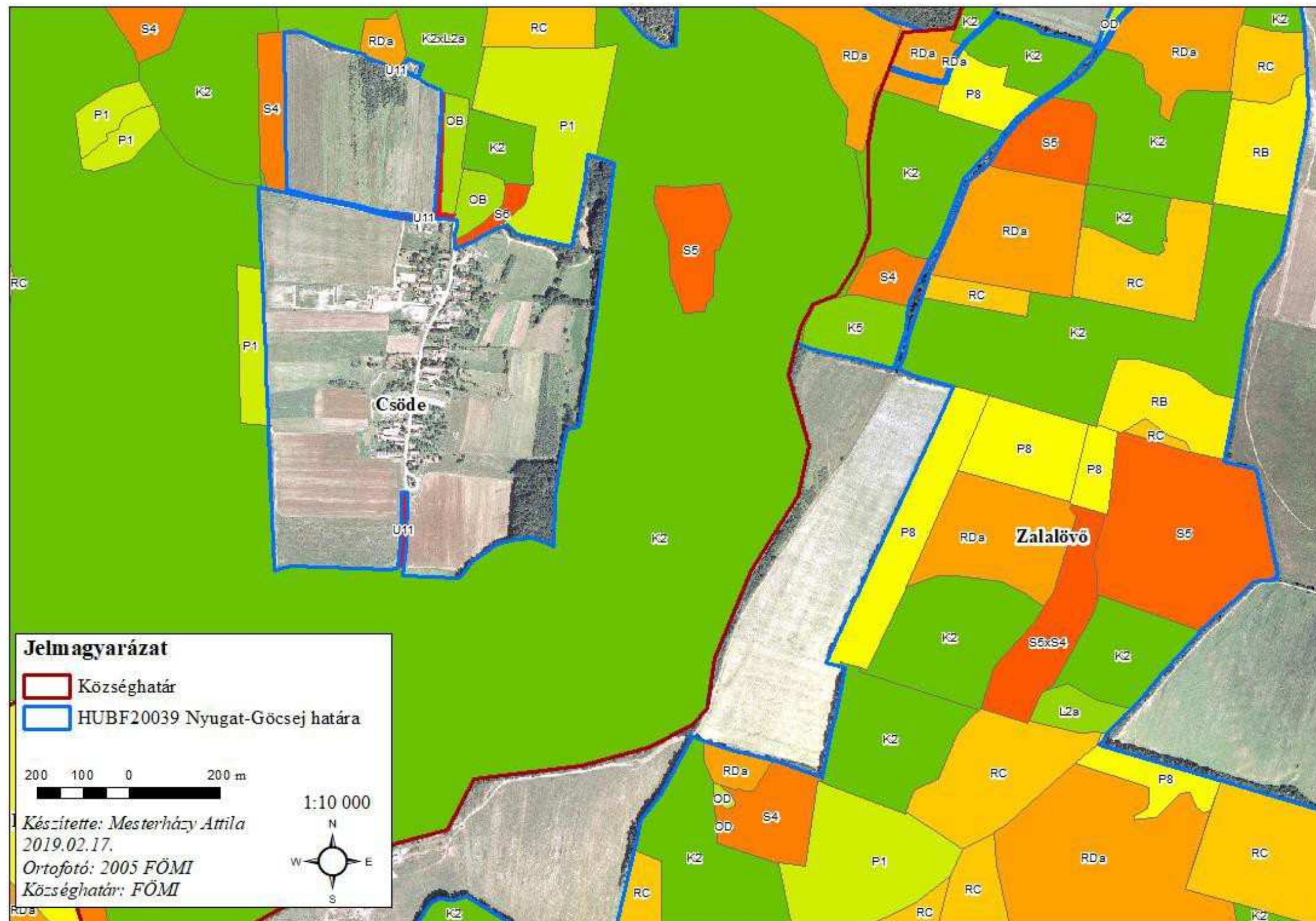
4.3.3. A tervezési terület élőhelytérképe 3. (Az élőhelykódok magyarázata 2.3.18. számú melléklet alatt)

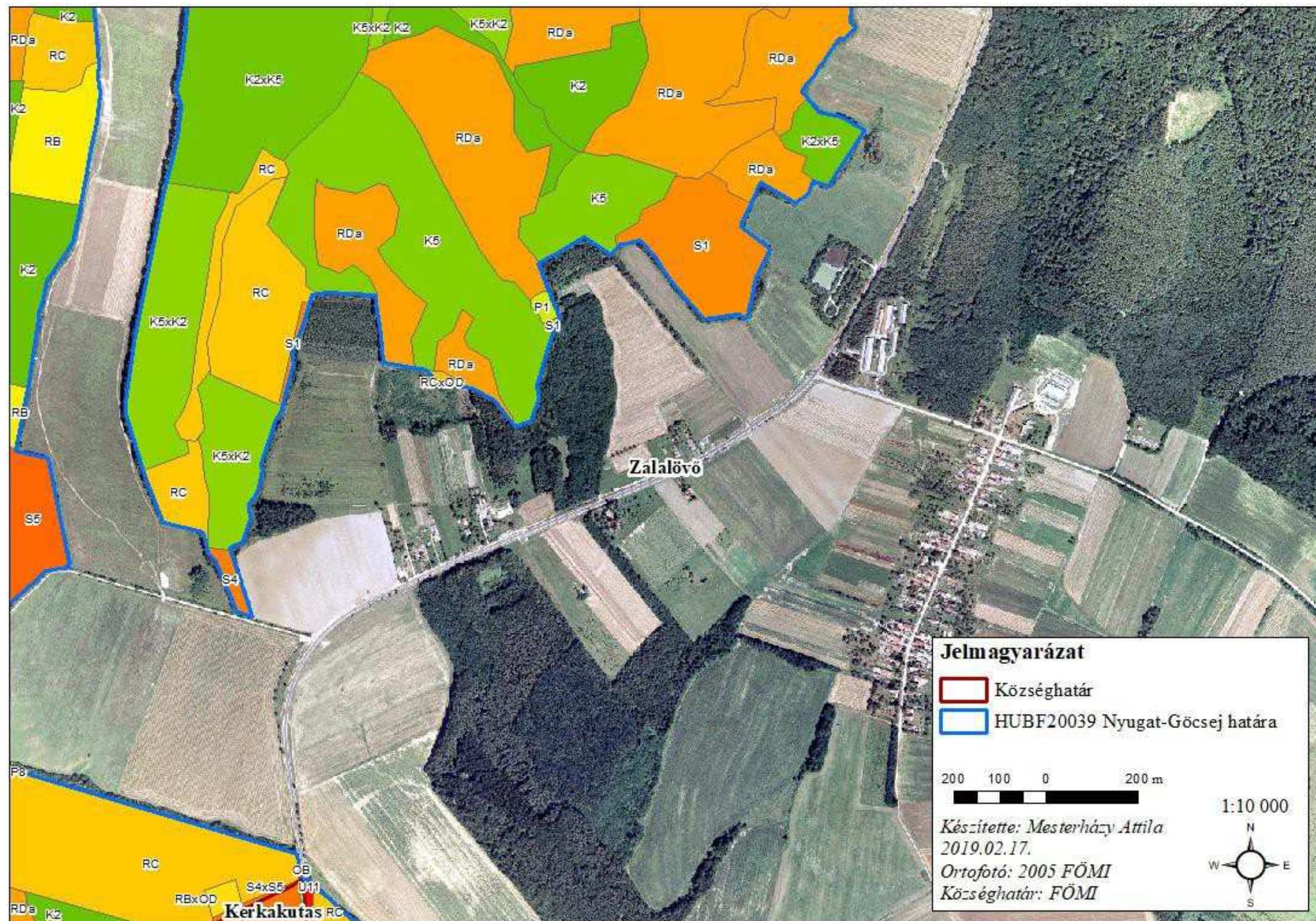
4.3.4. A tervezési terület élőhelytérképe 4. (Az élőhelykódok magyarázata 2.3.18. számú melléklet alatt)

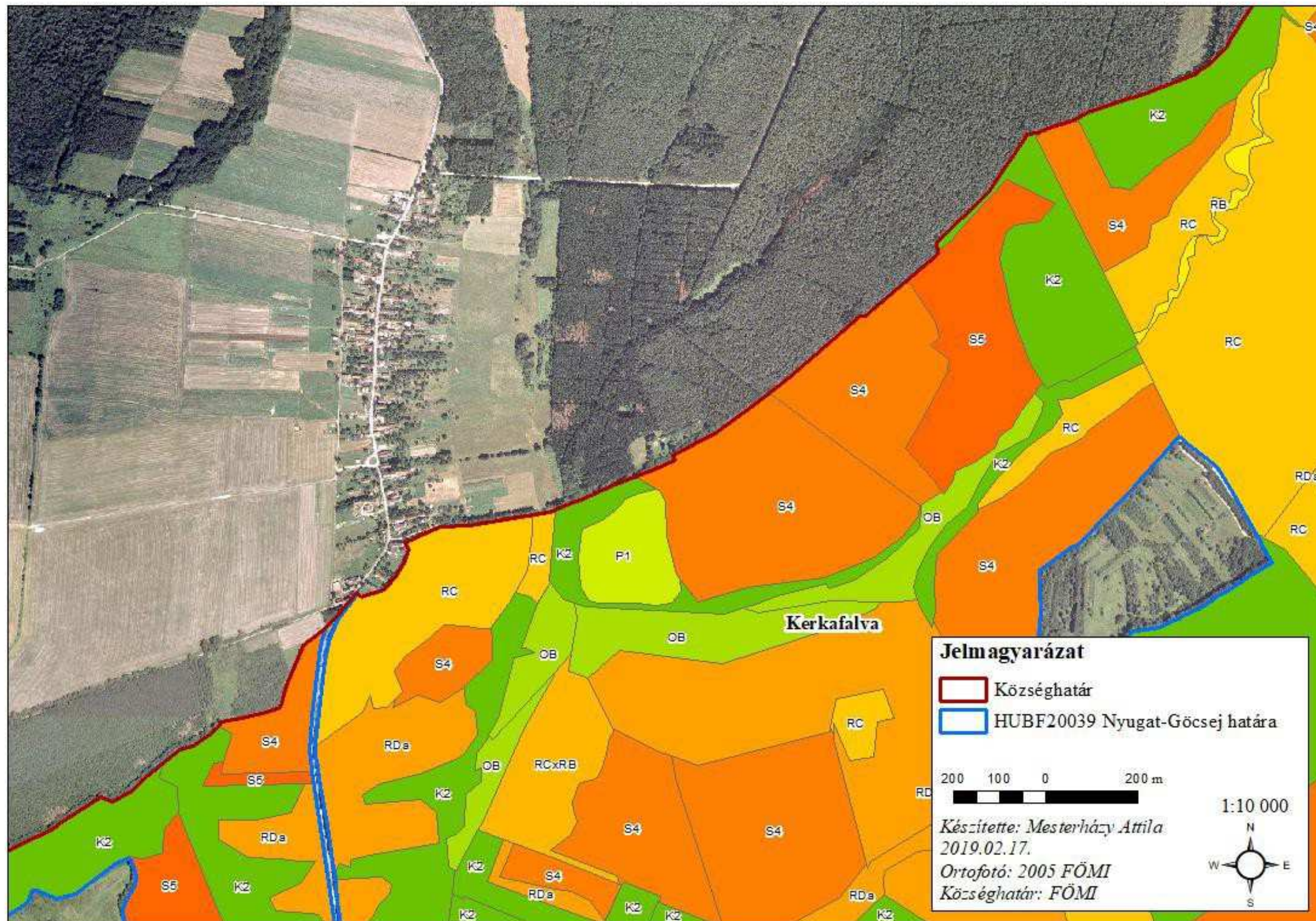
4.3.5. A tervezési terület élőhelytérképe 5. (Jelmagyarázat a 2.3.18. számú melléklet alatt)

4.3.6. A tervezési terület élőhelytérképe 6. (Az élőhelykódok magyarázata a2.3.18. számú melléklet alatt)

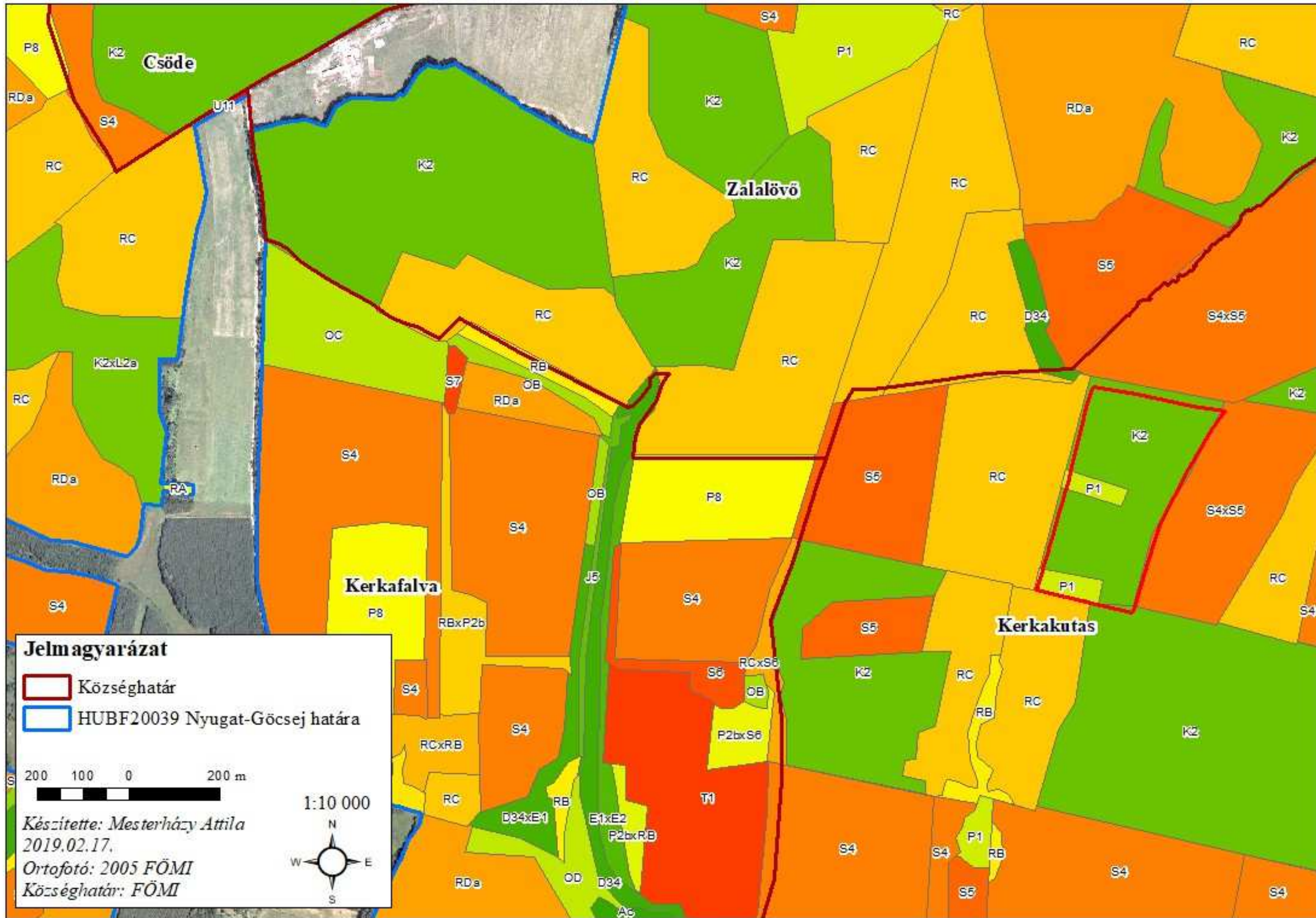
4.3.7. A tervezési terület élőhelytérképe 7. (Az élőhelykódok magyarázata a 2.3.18. számú melléklet alatt)

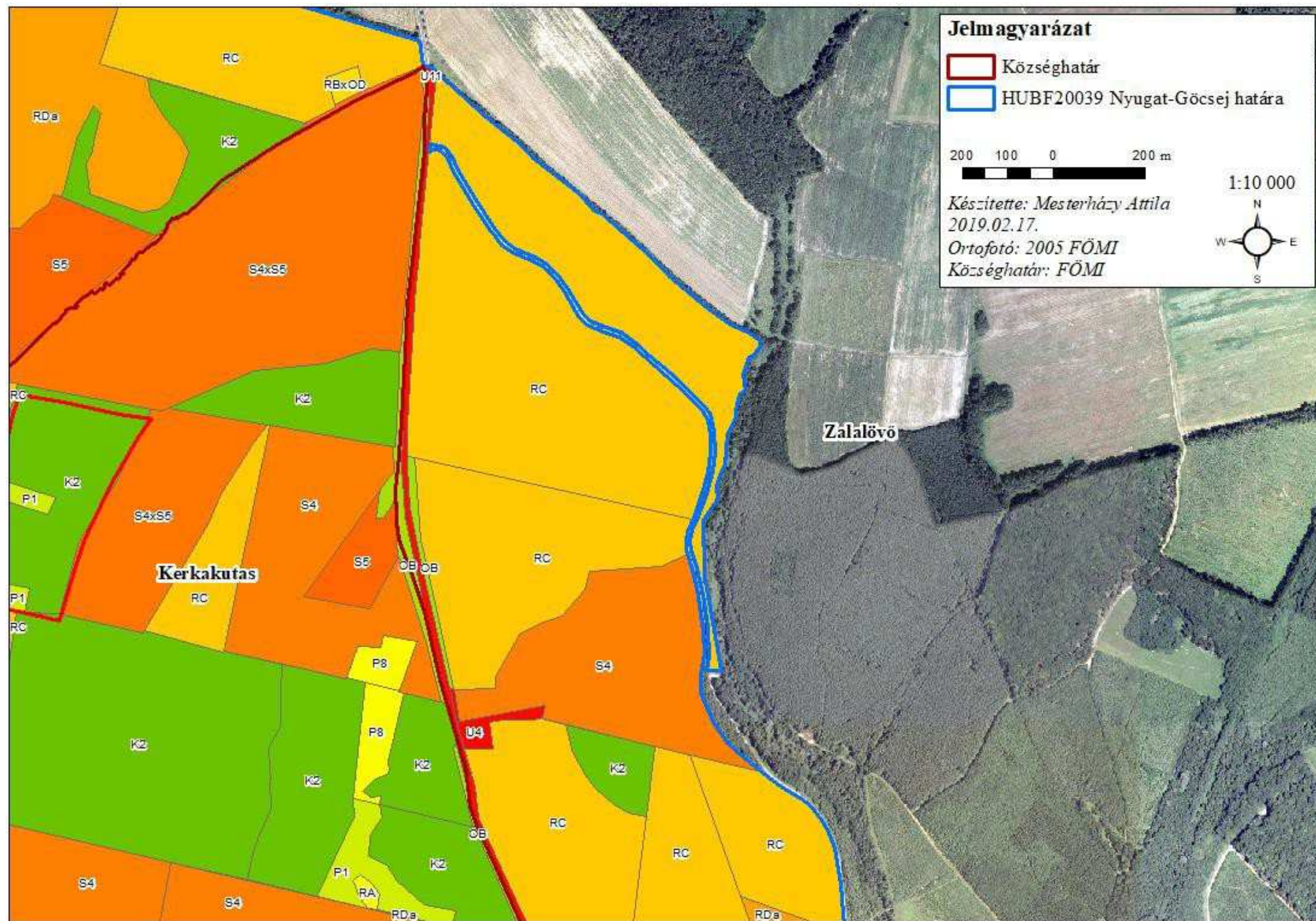
4.3.8. A tervezési terület élőhelytérképe 8. (Az élőhelykódok magyarázata a 2.3.18. számú melléklet alatt)

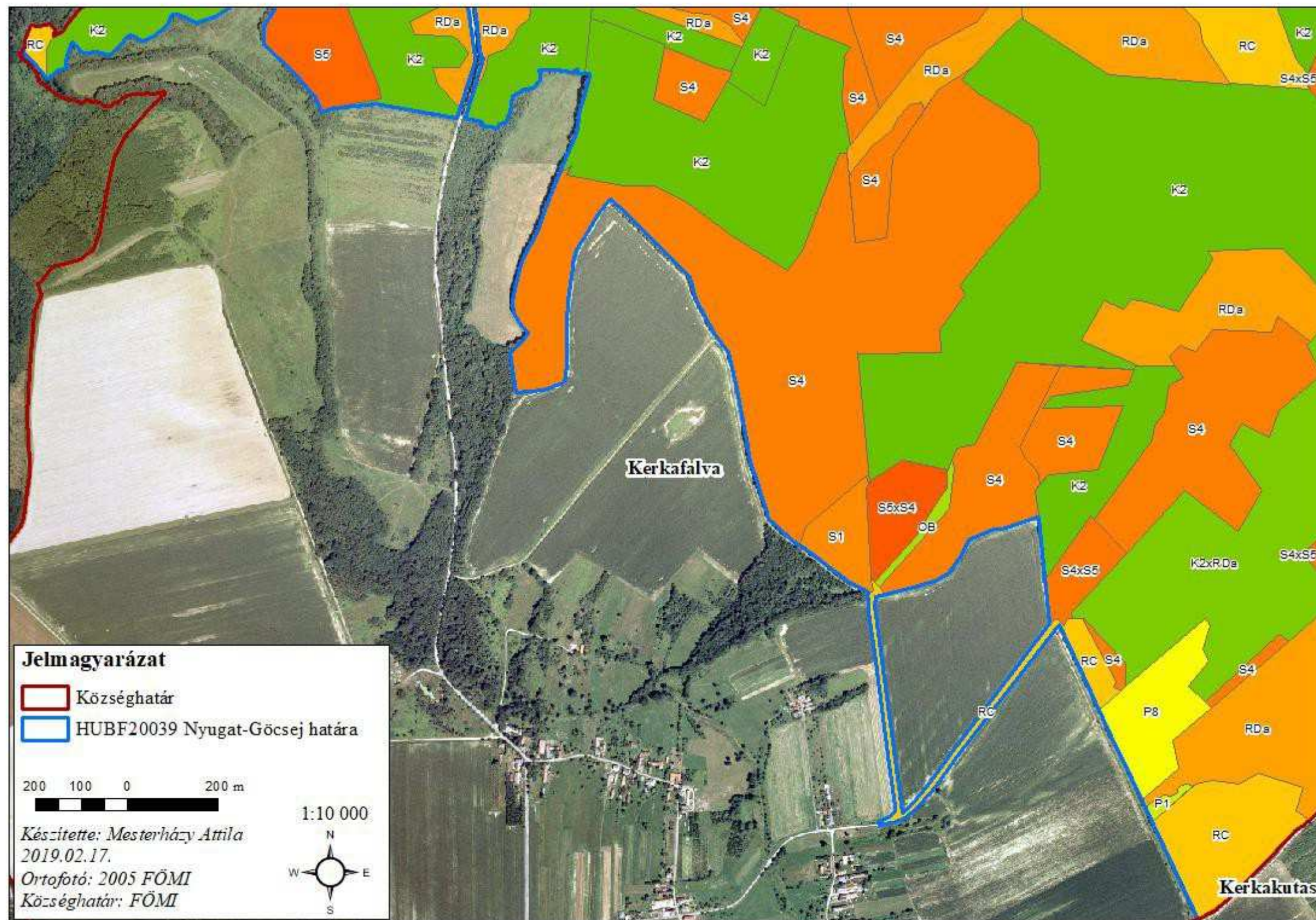
4.3.9. A tervezési terület élőhelytérképe 9. (Az élőhelykódok magyarázata a 2.3.18. számú melléklet alatt)

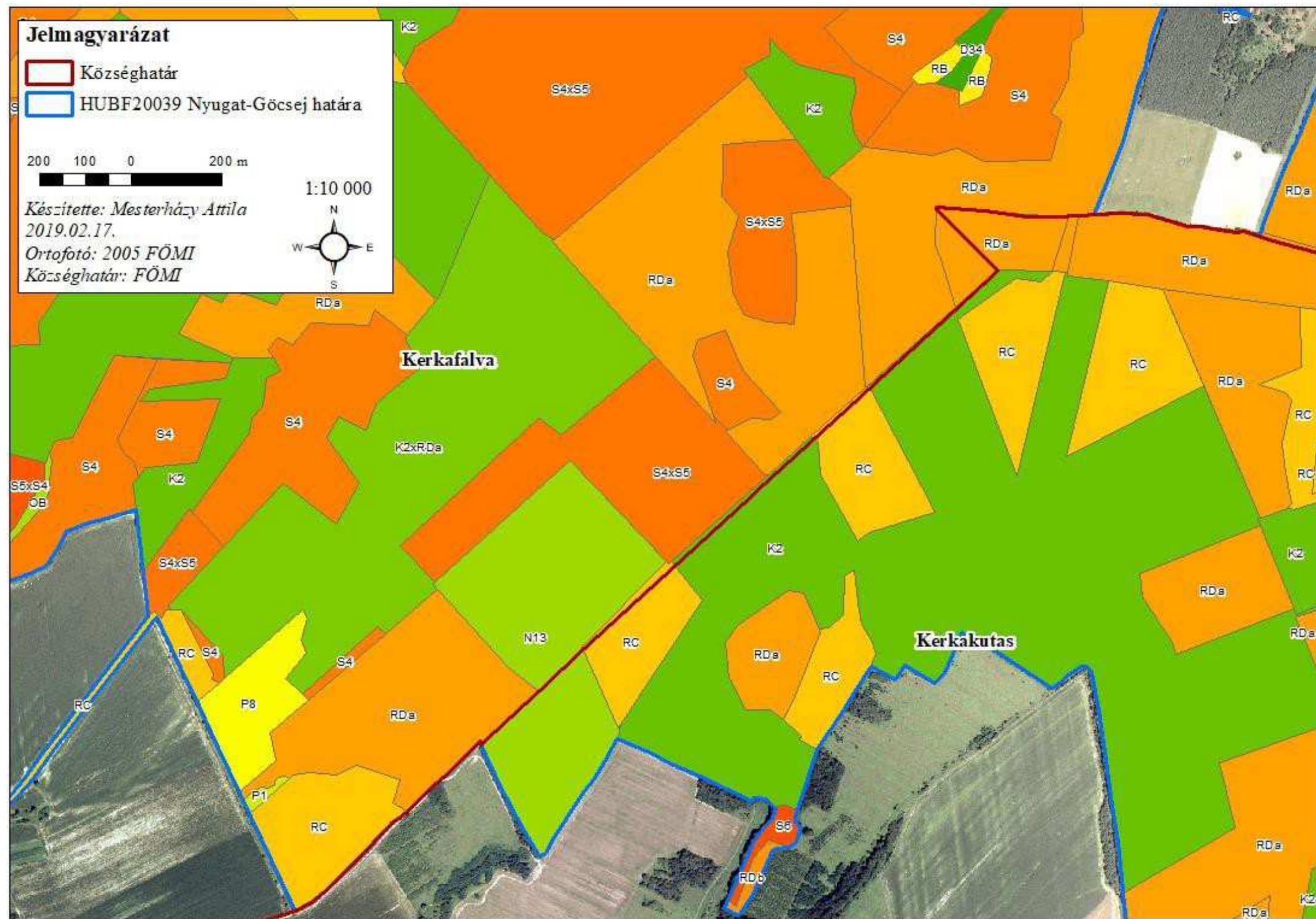
4.3.10. A tervezési terület élőhelytérképe 10. (Az élőhelykódok magyarázata a 2.3.18. számú melléklet alatt)

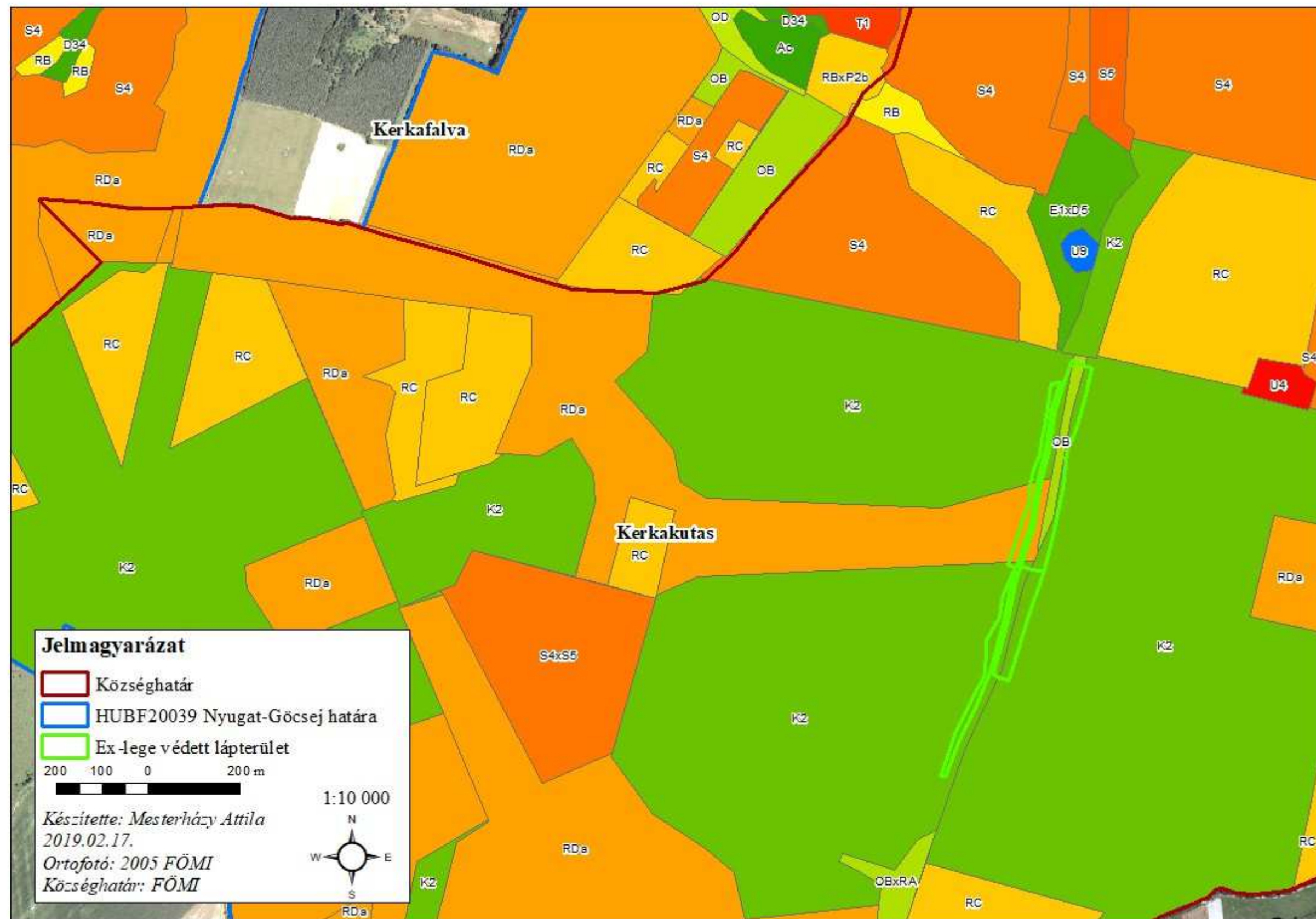
4.3.11. A tervezési terület élőhelytérképe 11. (Az élőhelykódok magyarázata a 2.3.18. számú melléklet alatt)

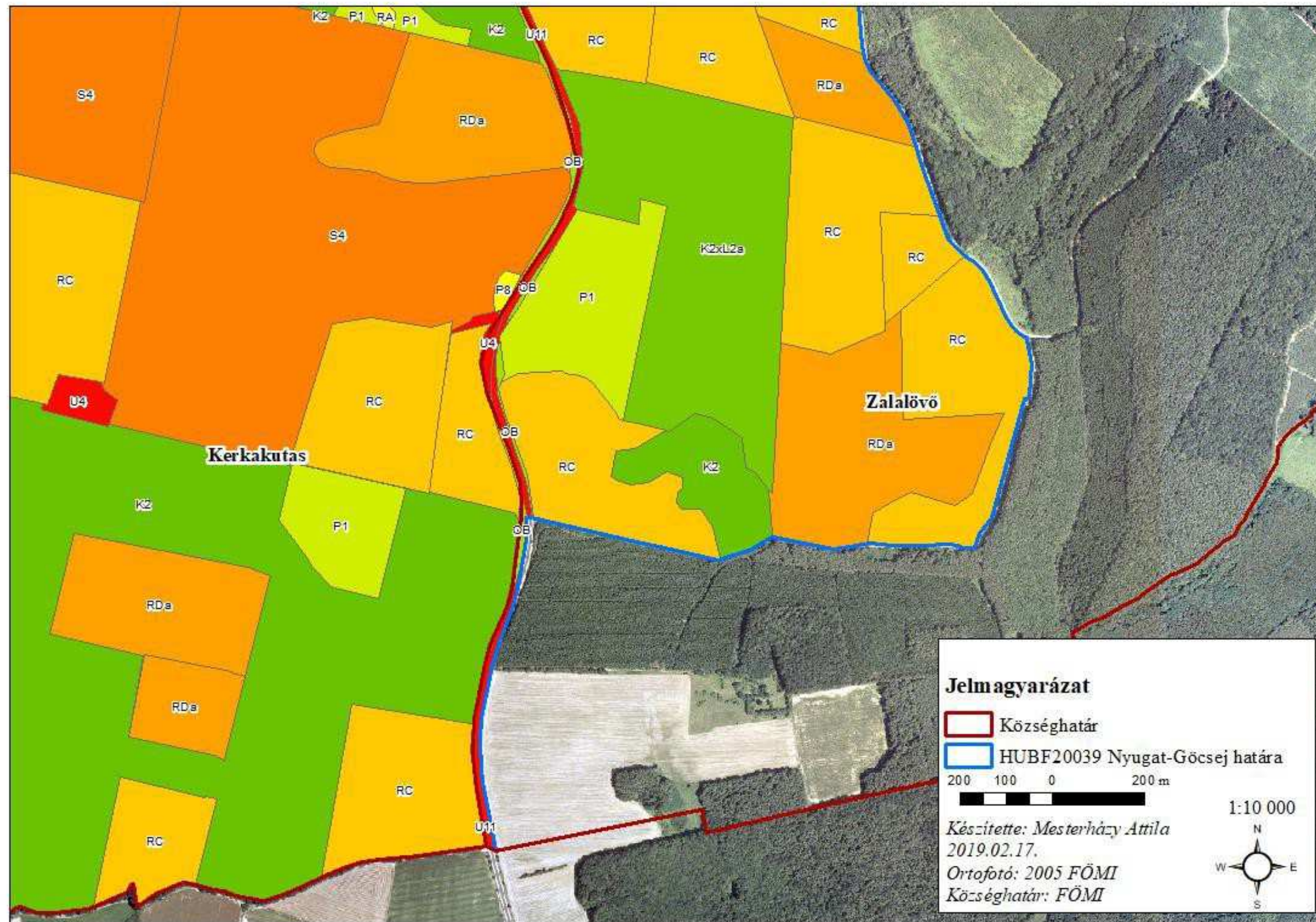
4.3.12. A tervezési terület élőhelytérképe 12. (Az élőhelykódok magyarázata a 2.3.18. számú melléklet alatt)

4.3.13. A tervezési terület élőhelytérképe 13. (Az élőhelykódok magyarázata a 2.3.18. számú melléklet alatt)

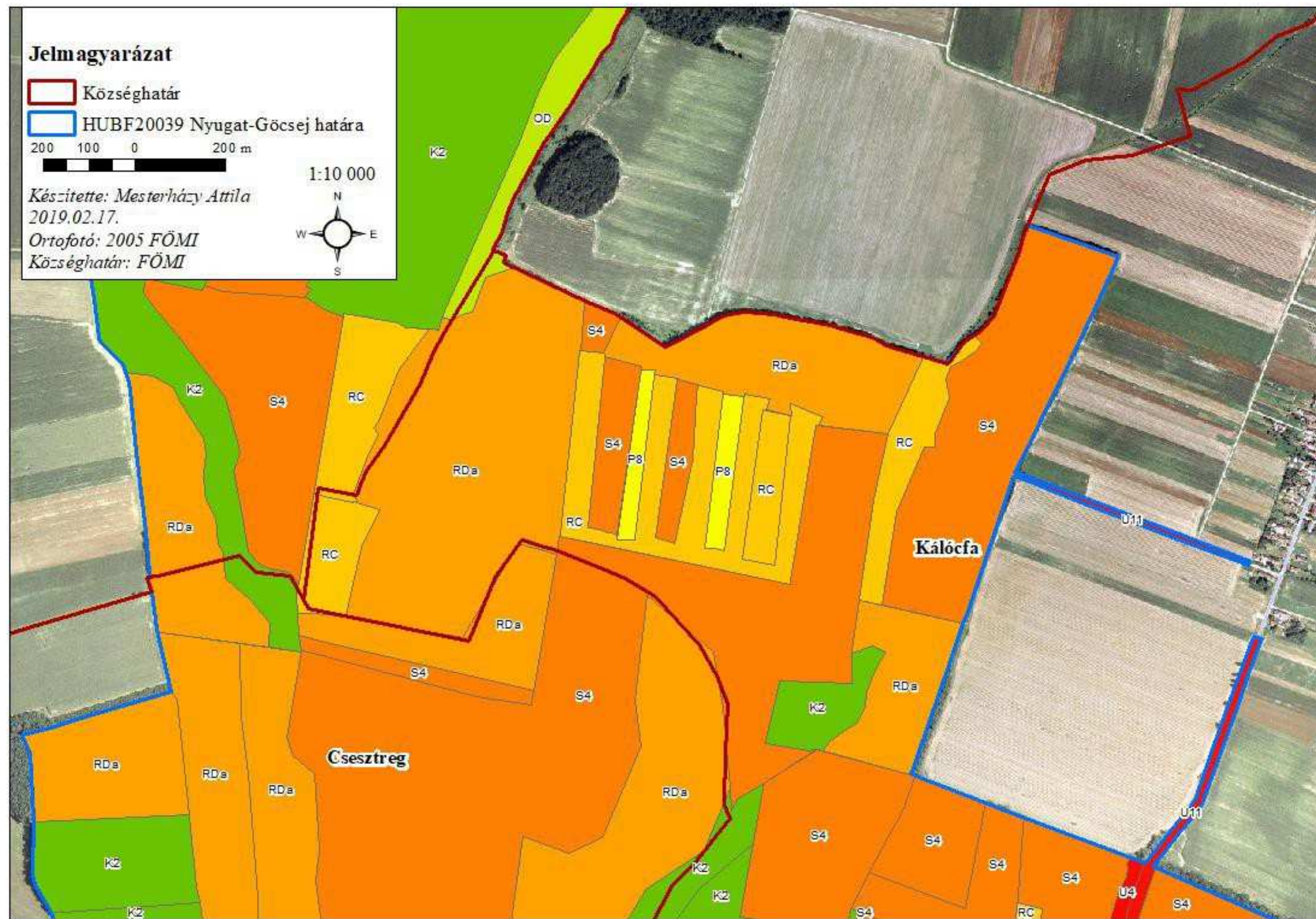
4.3.14. A tervezési terület élőhelytérképe 14. (Az élőhelykódok magyarázata a 2.3.18. számú melléklet alatt)

4.3.15. A tervezési terület élőhelytérképe 15. (Az élőhelykódok magyarázata 2.3.18. számú melléklet alatt)

4.3.16. A tervezési terület élőhelytérképe 16. (Az élőhelykódok magyarázata a 2.3.18. számú melléklet alatt)

4.3.17. A tervezési terület élőhelytérképe 17. (Az élőhelykódok magyarázata a 2.3.18. számú melléklet alatt)

4.3.18. Jelmagyarázat a Nyugat-Göcsej kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület élőhelytérkép-lapjaihoz

	Aç·Álló- és lassan áramló vizek·hínárnövényzete¶
	B4·Lápi·zsombékosok,·zsombék-semlyék·komplexek¶
	D34·Mocsárrétek·(6510)¶
	D5·Patakparti·és·lápi·magaskórósok·
	E2·Veres·csenkeszes·rétek·(6510)·
	J1a·Fűzlápok·(91E0*)¶
	J5·Égerligetek·(91E0*)¶
	K2·Gyertyános-kocsánytalan·tölgyesek·(91G0*)·
	K5·Bükkösök·(9130)¶
	L2a·Cseres-kocsánytalan·tölgyesek·(91M0)·
	N13·Mészkerülő·lombelegyes·fenyvesek·
	OB·Jellegtelen·üde·gyepek¶
	OC·Jellegtelen·száraz-félszáraz·gyepek·
	OD·Lágyszárú·évelő·özönfajok·állományai·
	P1·Őshonos·fafajú fiatalosok¶
	P2b·Galagonyás-kökényes-borókás·száraz·cserjések·
	P8·Vágásterületek¶
	RA·Őshonos·fajú·facsportok,·fasorok,·erdősávok¶
	RB·Őshonos·fafajú·puhafás·jellegtelen·vagy·pionír·erdők·
	RC·Őshonos·fafajú·keményfás·jellegtelen·erdők¶
	RDa·Őshonos·lombos·fafajokkal·elegyes·fenyves·származékerdők¶
	RDb·Őshonos·lombos·fafajokkal·elegyes·idegenhonos·lombos·és·vegyes·erdők·
	S1·Ültetett·akácok¶
	S4·Ültetett·erdei-és·feketefenyvesek·
	S5·Egyéb·ültetett·tájidegen·fenyvesek¶
	S6·Nem·őshonos·fafajok·spontán·állományai¶
	S7·Nem·őshonos·fajú·facsportok,·erdősávok·és·fasorok·
	T1·Egyéves,·intenzív·szántóföldi·kultúrák¶
	T6·Extenzív·szántók¶
	T8·Extenzív·szőlők·és·gyümölcsösök·
	U10·Tanyák,·családi·gazdaságok·
	U11·Út-és·vasúthálózat¶
	U4·Telephelyek,·roncsterületek·és·hulladéklerakók·
	U9·Állóvizek¶

* kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok

AGRÁRMINISZTERIUM

Nyilatkozat

A HUBF20039 Nyugat-Göcsej kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUBF20039 Nyugat-Göcsej Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, jóváhagyta:

Balczó Bertalan

természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2021. január „21.”